

T. C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

İLKÖĞRETİM 6. SINIF TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDA
YER ALAN OLAYA DAYALI TÜRLERDEKİ UNSURLARIN
ÖĞRENCİLERİN YAZILI ANLATIMLARINA AKTARIMI

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Elif KÖSE

Danışman
Prof. Dr. Hatice ŞAHİN

BURSA 2010

ÖNSÖZ

İnsanoğlunun binlerce yıldır kullandığı en önemli iletim araçlarından olan yazma, günümüzde de önemini sürdürmektedir. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte farklılaşan araçlar yoluyla bireylerin kendini yazılı olarak ifade etmesi ağırlık kazanmıştır.

İyi bir eğitim görmüş çağdaş insan, iyi yazabilmenin gerek özel hayatında, gerek toplum hayatında önemine, gerekliliğine inanmak ve bu yolda kendi kendini yetiştirmek zorundadır (Emir 1986: 53).

Bu yazma ihtiyacı içerisinde bu bireylerin duygularını, düşüncelerini, bakış açılarını, tasarımlarını planlı ve düzenli bir şekilde ifade edebilmesini sağlamak ancak yazma eğitimi ile gerçekleştirilebilmektedir. Türkçe dersinin temel amaçlarından biri olan yazma becerisinin geliştirilmesini öngören yazma eğitimi, metinler aracılığı ile gerçekleştirilmektedir. Yazma eğitiminin temel amacı, öğrencilere duygu ve düşüncelerini etkili ve işlevsel biçimde ifade edebildikleri metinler oluşturma becerisi kazandırmaktır.

Bu çalışmada ilköğretim 6. sınıf öğrencilerinin olaya dayalı türlerde ele alınan unsurları yazılı anlatımlarına aktarım düzeylerini belirlemek amaçlanmıştır.

Çalışmanın girişinde araştırmanın gerekçelerini ortaya koyan problem durumu, çalışmanın amaçları, Türkçe öğretimi açısından önemi, sınırlılıkları anlatılmıştır

Çalışmanın **1. Bölüm**'ünü oluşturan "**Kuramsal Çerçeve**" bölümünde öncelikle ana dili eğitimi ve önemi anlatılmıştır. Daha sonra dil becerilerinden olan yazma becerisinin tanımı ve önemi üzerinde durulmuş, yazma eğitimi anlatılmıştır. MEB Türkçe dersi öğretim programındaki yazma becerisi kazanımları, yazma becerisinin diğer becerilerle etkileşimi, 6. 7. ve 8. sınıflarda yer verilmesi gereken türler, olaya dayalı metinler ve bu metinlerin unsurları anlatılmıştır.

Çalışmanın **2. Bölüm**'ünü oluşturan "**Yöntem**" bölümünde ise "Araştırma Modeli", "Evren ve Örneklem", "Verilerin Toplanması", "Verilerin Analizi" anlatılmıştır.

3. bölüm'ünü oluşturan "**Bulgu ve Yorumlar**" bölümünde ise alt problemlere ilişkin bulgu ve yorumlar ortaya konulmaktadır. Bu bölümde ilköğretim 6. sınıf öğrencilerinin olaya dayalı türlerde ele alınan unsurları yazılı anlatımlarına aktarma düzeylerine ilişkin başarıları değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme yapılırken olaya dayalı metin türlerine -hikâye, masal, fabl ve tiyatro- ilişkin veriler ayrı ayrı olmak üzere tablolar halinde sunulmuştur. Ayrıca öğrencilerin kişisel bilgileri doğrultusunda belirlenmiş bağımsız değişkenler –cinsiyet, aile eğitim, aile meslek, aile aylık gelir, süreli yayın alım durumu vb.- ile olaya dayalı türde yazma başarıları arasındaki ilişki de değerlendirilmiştir.

4. bölüm'ü oluşturan "**Sonuç ve Öneriler**" bölümünde ise bulgu ve yorumlara bağlı olarak ulaşılan sonuçlar tartışılmış ve bunlara ilişkin olarak Türkçe öğretmenine, okul yönetimine, aileye yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Bu çalışmanın hazırlık sürecinde değerli bilgi ve birikimlerini benden esirmeyen danışmanım Prof. Dr. Hatice ŞAHİN'e, görüş ve önerileri ile çalışmanın şekillenmesindeki yardımlarından; ilgi ve teşviklerinden dolayı kıymetli hocam Prof. Dr. Mustafa CEMİLOĞLU'na, ölçeğin hazırlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi aşamalarında görüş ve önerileriyle çalışmama yön veren Yrd. Doç. Dr. Şeref TAN'a, tüm yardım ve desteklerinden dolayı Yrd. Doç. Dr. Kelime ERDAL'a, çalışmanın çeşitli aşamalarına görüşleriyle katkıda bulunan Arş. Gör. Nilay ÇAĞLAYAN'a ve bu çalışmanın en zor zamanlarında beni yalnız bırakmayan, desteğini her zaman hissettiğim eşime ve aileme teşekkürlerimi sunarım.

Elif KÖSE

Bursa 2010

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
TEZ ONAY SAYFASI.....	II
ÖZET.....	III
ABSTRACT.....	IV
ÖNSÖZ	V
İÇİNDEKİLER.....	VII
KISALTMALAR.....	X
TABLolar.....	XI
GİRİŞ	15
I. Problem durumu	15
II. Problem cümlesi	16
III. Alt Problemler	16
IV. Araştırmanın Amacı	19
V. Araştırmanın Önemi	19
VI. Sınırlılıklar	20
VII. Sayılıtlar	21

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

1. 1. Ana Dili Eğitimi ve Dil Becerileri	22
1. 2. Yazma Becerisinin Tanımı ve Önemi.....	24
1. 3. Yazma Eğitimi	26
1. 4. M.E.B. Türkçe Dersi Öğretim Programı 6–8. sınıflar (2006) Yazma Becerisi Kazanımları.....	27
1. 5. Yazma Becerisinin Diğer Becerilerle Etkileşimi	29
1. 6. 6. 7. ve 8. Sınıflarda Yer Verilmesi Gereken Türler.....	30
1. 7. Olaya Dayalı Metinler	30
1. 7. 1. Hikaye	31

1. 7. 2. Masal	34
1. 7. 3. Fabl	38
1. 7. 4. Tiyatro	40
1. 8. Olaya Dayalı Metinlerin Unsurları	42
1. 8. 1. Kişiler	42
1. 8. 2. Kişilerin Portreleri	43
1. 8. 3. Yer	44
1. 8. 4. Kişilerin Tanıtılma Şekilleri	44
1. 8. 5. Zaman	45
1. 8. 6. Anlatıcı	46
1. 8. 7. Anlatıcının Tutumu	47
1. 8. 8. Bakış Açısı	47
1. 8. 9. Olayın Girişi	48
1. 8. 10. Olayın Gelişmesi	48
1. 8. 11. Olayın Sonucu	49
1. 8. 12. Ana fikir	49

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2. 1. Araştırmanın Modeli	50
2. 2. Evren ve Örneklem	50
2. 2. 1. Evren.....	50
2. 2. 2. Örneklem	50
2. 3. Veri Toplama Araçları.....	52
2. 3. 1. Olaya Dayalı Türlerdeki Kompozisyonları Puanlama Ölçeği	52
2. 3. 2. Kişisel Bilgiler Formu	55
2. 4. Verilerin Toplanması	55
2. 5. Verilerin Analizi	56

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGU VE YORUMLAR

3.1. Alt Problemlere İlişkin Bulgular ve Yorumlar	57
3. 1. 1. Birinci alt problem.....	57
3. 1. 2. İkinci alt problem.....	66
3. 1. 3. Üçüncü alt problem	75
3. 1. 4. Dördüncü alt problem	85
3. 1. 5. Beşinci alt problem	92
SONUÇ ve ÖNERİLER	110
Türkçe Öğretmenine Yönelik Öneriler	106
Okul Yönetimine Yönelik Öneriler	108
Aileye Yönelik Öneriler	108
KAYNAKÇA	126
EKLER	132
Ek-1 Araştırma İzni	133
Ek-2 Kompozisyon Puanlama Ölçeği	136
Ek-3 Kişisel Bilgi Formu	145
Ek-4 Öğrencilerin Olaya Dayalı Türlerdeki Kompozisyonlarından Örnekler.....	147
ÖZGEÇMİŞ	161

KISALTMALAR CETVELİ

c. : Cilt

Çev. : Çeviren

Ed. : Editör / Editörler

hz. : Hazırlayan

İ.O: İlköğretim Okulu

M.E.B. : Millî Eğitim Bakanlığı

N: Toplam

s. : Sayfa

SPSS: Statical Packages For Social Sciences

sy. : Sayı

TDK : Türk Dil Kurumu

T.K.İ.İ.O. : Türkiye Kömür İşletmeleri İlköğretim Okulu

vb.: Ve benzeri

TABLolar

1. Tablo Örnekleme Oluşturan Okullar ve Katılımcı Sayı ve Yüzdeleri.....37
2. Tablo Örnekleme Oluşturan Katılımcıların Cinsiyet Sayı ve Yüzdeleri.....37
3. Tablo Hikâyelerdeki kişilerin özellik dağılımına ilişkin frekans ve yüzdeler 42
4. Tablo Hikâyelerde yardımcı kişilerin bulunma dağılımına ilişkin frekans ve yüzdeler 43
5. Tablo Hikâyelerde asıl kişilerin fiziki ve ruhi portrelerine ilişkin frekans ve yüzdeler.....43
6. Tablo Hikâyelerdeki yardımcı kişilerin tanıtılmasına ilişkin frekans ve yüzdeler.....44
7. Tablo Hikâyelerde yer unsuruna ilişkin frekans ve yüzdeler.....44
8. Tablo Hikâyelerdeki kişilerin tanıtılma şekillerine ilişkin frekans ve yüzdeler.....45
9. Tablo Hikâyelerdeki vaka zamanına ilişkin frekans ve yüzdeler.....45
10. Tablo Hikâyelerdeki anlatma zamanına ilişkin frekans ve yüzdeler.....46
11. Tablo Hikâyelerde anlatıcıya ilişkin frekans ve yüzdeler.....47
12. Tablo Hikâyelerde anlatıcının tutumuna ilişkin frekans ve yüzdeler.....47

13.	Tablo	Hikâyelerde	bakış	açısına	ilişkin	frekans	ve	yüzdeler.....	48		
14.	Tablo	Hikâyelerde	olayın	girişi	bölümüne	ilişkin	frekans	ve	yüzdeler.....	49	
15.	Tablo	Hikâyelerde	olayın	gelişme	bölümüne	ilişkin	frekans	ve	yüzdeler.....	49	
16.	Tablo	Hikâyelerde	olayın	sonuç	bölümüne	ilişkin	frekans	ve	yüzdeler.....	50	
17.	Tablo	Hikâyelerde	ana	fikir	bölümüne	ilişkin	frekans	ve	yüzdeler.....	50	
18.	Tablo	Masallardaki	kişilerin	özellik	dağılımına	ilişkin	frekans	ve	yüzdeler.....	51	
19.	Tablo	Masallarda	yardımcı	kişilerin	bulunma	dağılımına	ilişkin	frekans	ve	yüzdeler.....	52
20.	Tablo	Masallarda	asıl	kişilerin	tanıtılmasına	ilişkin	frekans	ve	yüzdeler.....	52	
21.	Tablo	Masallarda	yardımcı	kişilerin	tanıtılmasına	ilişkin	frekans	ve	yüzdeler	.....	.53
22.	Tablo	Masallarda	kişilerin	tanıtılma	şekillerine	ilişkin	frekans	ve	yüzdeler.....	53	
23.	Tablo	Masallarda	yer	unsuruna	ilişkin	frekans	ve	yüzdeler.....	54		
24.	Tablo	Masallarda	vaka	zamanına	ilişkin	frekans	ve	yüzdeler.....	54		
25.	Tablo	Masallarda	anlatma	zamanına	ilişkin	frekans	ve	yüzdeler.....	55		
26.	Tablo	Masallarda	anlatıcı	unsuruna	ilişkin	frekans	ve	yüzdeler.....	56		

27.	Tablo	Masallarda	anlatıcının	tutumuna	ilişkin	frekans	ve	yüzdeler.....	56				
28.	Tablo	Masallarda	bakış	açısına	ilişkin	frekans	ve	yüzdeler.....	57				
29.	Tablo	Masallarda	giriş	bölümüne	ilişkin	frekans	ve	yüzdeler.....	58				
30.	Tablo	Masallarda	gelişme	bölümüne	ilişkin	frekans	ve	yüzdeler.....	58				
31.	Tablo	Masallarda	sonuç	bölümüne	ilişkin	frekans	ve	yüzdeler	59				
32.	Tablo	Masallarda	ana	fikre	ilişkin	frekans	ve	yüzdeler.....	59				
33.	Tablo	Fabllardaki	kişilerin	özellik	dağılımına	ilişkin	frekans	ve	yüzdeler.....	60			
34.	Tablo	Fabllardaki	yardımcı	kişilerin	bulunma	dağılımına	ilişkin	frekans	ve	yüzdeler.....	61		
35.	Tablo	Fabllardaki	asıl	kişilerin	fiziki	ve	ruhi	portrelerine	ilişkin	frekans	ve	yüzdeler.....	61
36.	Tablo	Fabllardaki	yardımcı	kişilerin	tanıtılması	ilişkin	frekans	ve	yüzdeler.....	62			
37.	Tablo	Fabllardaki	kişilerin	tanıtılma	şekillerine	ilişkin	frekans	ve	yüzdeler.....	62			
38.	Tablo	Fabllarda	yer	unsuruna	ilişkin	frekans	ve	yüzdeler	.....	63			
39.	Tablo	Fabllardaki	vaka	zamanına	ilişkin	frekans	ve	yüzdeler.....	64				
40.	Tablo	Fabllardaki	anlatma	zamanına	ilişkin	frekans	ve	yüzdeler.....	64				

41.	Tablo	Fabllardaki	anlatıcıya	ilişkin	frekans	ve	yüzdeler.....65			
42.	Tablo	Fabllardaki	anlatıcının	tutumuna	ilişkin	frekans	ve	yüzdeler.....65		
43.	Tablo	Fabllardaki	bakış	açısı	unsuruna	ilişkin	frekans	ve	yüzdeler.....66	
44.	Tablo	Fablların	giriş	bölümüne	ilişkin	frekans	ve	yüzdeler.....67		
45.	Tablo	Fablların	gelişme	bölümüne	ilişkin	frekans	ve	yüzdeler.....67		
46.	Tablo	Fablların	sonuç	bölümüne	ilişkin	frekans	ve	yüzdeler.....68		
47.	Tablo	Fabllardaki	ders	bölümüne	ilişkin	frekans	ve	yüzdeler.....69		
48.	Tablo	Fabllardaki	ana	fikir	unsuruna	ilişkin	frekans	ve	yüzdeler.....69	
49.	Tablo	Tiyatrodaki	kişilerin	özellik	dağılımına	ilişkin	frekans	ve	yüzdeler.....70	
50.	Tablo	Tiyatrolarda	yardımcı	kişilerin	bulunma	dağılımına	ilişkin	frekans	ve	yüzdeler...71
51.	Tablo	Tiyatrolarda	asıl	kişilerin	dağılımına	ilişkin	frekans	ve	yüzdeler.....71	
52.	Tablo	Tiyatrolarda	yardımcı	kişilerin	tanıtılmasına	ilişkin	frekans	ve	yüzdeler.....72	
53.	Tablo	Tiyatrolarda	kişilerin	tanıtılma	şekillerine	ilişkin	frekans	ve	yüzdeler.....72	
54.	Tablo	Tiyatrolarda	yer	unsurunun	dağılımına	ilişkin	frekans	ve	yüzdeler.....73	

55.	Tablo	Tiyatrolarda	vaka	zamanına	ilişkin	frekans	ve	yüzdeler.....	73	
56.	Tablo	Tiyatrolarda	anlatıcı	unsuruna	ilişkin	frekans	ve	yüzdeler.....	74	
57.	Tablo	Tiyatrolarda	giriş	bölümüne	ilişkin	frekans	ve	yüzdeler.....	74	
58.	Tablo	Tiyatrolarda	gelişme	bölümüne	ilişkin	frekans	ve	yüzdeler.....	75	
59.	Tablo	Tiyatrolarda	sonuç	bölümüne	ilişkin	frekans	ve	yüzdeler.....	76	
60.	Tablo	Tiyatrolarda	ana fikir	unsuruna	ilişkin	frekans	ve	yüzdeler.....	76	
61.	Tablo	Cinsiyet ile	hikâyedeki	olayın	giriş	bölümü	için	frekans	dağılımları.....	77
62.	Tablo	Cinsiyet ile	masaldaki	asıl	kişilerin	portreleri	için	frekans	dağılımları.....	78
63.	Tablo	Cinsiyet ile	masallardaki	kişilerin	tanıtılma	şekilleri	için	frekans	dağılımları.....	79
64.	Tablo	Cinsiyet ile	masallardaki	yer	unsuru	için	frekans	dağılımları.....	80	
65.	Tablo	Cinsiyet ile	tiyatrolardaki	asıl	kişilerin	portreleri	frekans	dağılımları.....	81	
66.	Tablo	Cinsiyet ile	tiyatrodaki	ana	fikir	unsuru	frekans	dağılımları.....	82	
67.	Tablo	Anne eğitim durumu ile	hikâyedeki	vaka	zamanı	unsuru	frekans	dağılımları.....	.83	
68.	Tablo	Anne eğitim durumu ile	tiyatrodaki	yardımcı	kişiler	unsuru	frekans	dağılımları...84		

69. Tablo Baba eğitim durumu ile fabldaki olayın girişi unsuru frekans dağılımları.....	85
70. Tablo Baba eğitim durumu ile tiyatrodaki kişilerin tanıtılma şekilleri unsuru frekans dağılımları.....	.86
71. Tablo Anne çalışma durumu ile masaldaki olayın gelişme bölümü unsuru.....	88
72. Tablo Ailenin aylık geliri ile hikâyede olayın sonuç bölümü unsuru frekans dağılımları..	89
73. Tablo Ailenin aylık geliri ile fablda olayın giriş bölümü unsuru frekans dağılımları.....	90
74. Tablo Ailenin aylık geliri ile fabldaki ana fikir unsuru frekans dağılımları.....	.91
75. Tablo Süreli yayın alımı ile masaldaki yardımcı kişilerin fiziki ve ruhi portreleri unsuru frekans dağılımları.....	93

GİRİŞ

I. Problem durumu

Ana dilin temel etkinliklerinden biri olan yazma; yazma zevk ve alışkanlığının kazanımının, sözlü ve yazılı anlatımın temel kurallarının ediniminin en temel yollarından biridir.

Öğrencilerde yazma becerisinin kazandırılması çalışmalarında, olaya dayalı türdeki metinlerin önemi büyüktür. Çünkü çocuklar, okul öncesi eğitim çağından itibaren hikâyeler, masallar gibi olaya dayalı türlerdeki metinler hakkında çok basit de olsa birtakım bilgilere sahiptirler ve bunlara ilgi duyarlar. Çocukların bu türe olan ilgileri, öğretmenleri tarafından yazma çalışmalarında geliştirici bir unsur olarak kullanılabilir.

Yazma becerisini geliştirmede olaya dayalı türdeki yazma çalışmalarının önemli bir rol oynadığı düşünülmektedir. Bu türlerde yer alan unsurların öğrencilerdeki farkındalığı; metin içerisindeki önemli ve önemsiz bilgilerin daha kolay ayırt edilmesini, olaya dayalı türlerle ilgili yazma becerilerinin geliştirilmesini ve hikâye, masal, fabl, tiyatro türlerindeki temel unsurların kavranmasını sağlar.

İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin *hikâye, masal, fabl, tiyatro* türüne ait kompozisyonlarında olaya dayalı unsurların kullanım düzeylerinin belirlenmesi, öğrencilerin olaya dayalı türleri anlama ve yazılı anlatımlarına aktarma başarılarında kişisel etkenlerin rolünün ortaya konması bakımından önem taşıdığı gerekçesiyle önemlidir.

II. Problem Cümlesi

İlköğretim 6. sınıf öğrencileri, Türkçe ders kitabında da yer alan olaya dayalı türlerde ele alınan unsurları yazılı anlatımlarına ne düzeyde aktarabilmektedirler?

III. Alt Problemler

1. İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin *hikâye* türüne ait kompozisyonlarında:

- *Kişiler* hangi özelliklerle yer almaktadır?
- *Yardımcı kişiler* yer almakta mıdır?
- *Asıl kişilerin fiziki ve ruhi portreleri* yer almakta mıdır?
- *Yardımcı kişilerin fiziki ve ruhi portreleri* yer almakta mıdır?
- *Yer* unsuru bulunmakta mıdır?
- *Kişilerin tanıtılma şekilleri* hangi yöntemlerle gerçekleştirilmektedir?
- *Vaka zamanının* belirtilme düzeyi nedir?
- *Anlatma zamanı* hangi kiplerle gerçekleşmektedir?
- *Anlatıcı* kimdir?
- *Anlatıcının tutumu* nedir?
- *Bakış açısı* nasıldır?
- Olayın *giriş, gelişme ve sonuç bölümleri* ne düzeydedir?
- *Ana fikir* bulunmakta mıdır?

1. İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin *masal* türüne ait kompozisyonlarında:

- *Kişiler* hangi özelliklerle yer almaktadır?

- *Yardımcı kişiler* yer almakta mıdır?
- *Asıl kişilerin fiziki ve ruhi portreleri* yer almakta mıdır?
- *Yardımcı kişilerin fiziki ve ruhi portreleri* yer almakta mıdır?
- *Kişilerin tanıtılma şekilleri* hangi yöntemlerle gerçekleştirilmektedir?
- *Yer unsuru* bulunmakta mıdır?
- *Vaka zamanının* belirtilme düzeyi nedir?
- *Anlatma zamanı* hangi kiplerle gerçekleşmektedir?
- *Anlatıcı* kimdir?
- *Anlatıcının tutumu* nedir?
- *Bakış açısı* nasıldır?
- Olayın *giriş, gelişme ve sonuç bölümleri* ne düzeydedir?
- *Ana fikir* bulunmakta mıdır?

2. İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin *fabl* türüne ait kompozisyonlarında:

- *Kişiler* hangi özelliklerle yer almaktadır?
- *Yardımcı kişiler* yer almakta mıdır?
- *Asıl kişilerin fiziki ve ruhi portreleri* yer almakta mıdır?
- *Yardımcı kişilerin fiziki ve ruhi portreleri* yer almakta mıdır?
- *Kişilerin tanıtılma şekilleri* hangi yöntemlerle gerçekleştirilmektedir?
- *Yer unsuru* bulunmakta mıdır?
- *Vaka zamanının* belirtilme düzeyi nedir?
- *Anlatma zamanı* hangi kiplerle gerçekleşmektedir?
- *Anlatıcı* kimdir?
- *Anlatıcının tutumu* nedir?
- *Bakış açısı* nasıldır?
- Olayın *giriş, gelişme ve sonuç bölümleri* ne düzeydedir?
- *Ders bölümü* yer almakta mıdır?

- *Ana fikir* bulunmakta mıdır?

4. İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin *tiyatro* türüne ait kompozisyonlarında:

- *Kişiler* hangi özelliklerle yer almaktadır?
- *Yardımcı kişiler* yer almakta mıdır?
- *Asıl kişilerin fiziki ve ruhi portreleri* yer almakta mıdır?
- *Yardımcı kişilerin fiziki ve ruhi portreleri* yer almakta mıdır?
- *Kişilerin tanıtılma şekilleri* hangi yöntemlerle gerçekleştirilmektedir?
- *Yer* unsuru bulunmakta mıdır?
- *Vaka zamanının* belirtilme düzeyi nedir?
- *Anlatıcı* kimdir?
- Olayın *giriş, gelişme ve sonuç bölümleri* ne düzeydedir?
- *Ana fikir* bulunmakta mıdır?

5. İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin olaya dayalı türleri anlama ve yazılı anlatımlarına aktarma başarıları:

- a) *Cinsiyet,*
- b) *Ebeveynlerinin eğitim durumu,*
- c) *Ebeveynlerinin mesleği,*
- d) *Ailenin aylık geliri,*
- e) *Kardeş sayısı,*
- f) *Sürelî yayın alımı*

açılırlarından anlamlı farklılıklar göstermekte midir?

IV. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, ilköğretim 6. sınıf öğrencilerinin olaya dayalı türlerdeki unsurları yazılı anlatımlarına aktarmada düzeylerini belirlemektir. Bu amaç için M.E.B. 6–8. sınıflar Türkçe Dersi Öğretim Programı (2006) kapsamında 6. sınıfta yer verilmesi gereken türlerden olaya dayalı olanları (hikâye, masal, fabl, tiyatro) saptanmış; bu türlerde bulunan unsurlar gerekli kaynak taraması ve uzman görüşleri sonucu belirlenmiştir. Belirlenen bu unsurların farklı okullardaki ilköğretim 6. sınıf öğrencileri tarafından kompozisyonlarında ne düzeyde kullanıldığının tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Her bir olaya dayalı türle ilgili kompozisyon yazma başarısı ölçülerek Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan "*Farklı türlerde metinler yazma: Olay yazıları yazar*" kazanımına yönelik erişim düzeyinin de belirlenmesi amaçlanmaktadır. Böylelikle yazma becerisi kazanımlarını gerçekleştirme düzeylerinin belirlenmesi hedeflenmektedir. Aynı zamanda ilköğretim 6. sınıf öğrencilerinin kişisel bilgilerine de başvurularak, bu farklılıkların onların olaya dayalı türleri anlama ve yazılı anlatımlarına aktarma başarılarında etkili olup olmadığının irdelenmesi amaçlardan biridir.

V. Araştırmanın Önemi

Bir anlatma becerisi olarak yazma, insanoğlunun binlerce yıldır kullandığı en önemli iletişim aracıdır. Yazının icadı ile insanlık konuşmanın yanında çok önemli bir iletişim aracı daha kazanmıştır.

Çağlar boyunca yazılı iletişim, toplumların gelişmişlik düzeylerini gösteren önemli ölçütlerden biri olmuştur. Gelişmişlik düzeyi yüksek ülkelerde yazılı iletişim de fazladır. Teknolojik gelişmeler sonucunda artan iletişim araçlarında yazılı anlatımın ağırlık kazandığı görülmektedir. Bu yüzden öğrencilerin yazılı anlatımlarının geliştirilmesi eğitimin her kademesinde temel hedeflerden biri olmuştur (Coşkun 2007: 50).

M.E.B. Türkçe programında (2006) da yazmanın önemi vurgulanmış; yazmayla ilgili olarak “yazma kurallarını uygulama, planlı yazma, farklı türlerde metinler yazma, kendi yazdıklarını değerlendirme, kendini yazılı olarak ifade etme alışkanlığı kazanma, yazım ve noktalama kurallarını kavrama ve uygulama” ile ilgili amaçlara yönelik kazanımlar yer almıştır.

Dili en iyi şekilde kullanmanın yolu yazılı anlatımdır. Buna göre yazılı anlatım her türlü olay, düşünce, durum ve duyguları, dili en güzel şekilde kullanarak, belli bir plan dâhilinde başkalarına ve yarınlar ulaştırmaya, böylece kalıcılığını sağlamaya fırsat veren bir araç olarak tanımlanabilir. Sözlü anlatımın anında düzeltilebilir olmasının kolaylığına karşın, yazılı anlatımın da geniş kitlelere ve gelecek kuşaklara ulaşma gibi bir ayrıcalığı vardır. (Aktaş 2008: 163). Yazılı anlatım bireylerin kendini bir doğru ifade edebilmesine ve bu ifadelerin kalıcı olarak insan ömründen daha ileride seyretmesine olanak sağlamaktadır.

VI. Sınırlılıklar

1. Bursa ili Nilüfer ilçesi Öğretmen Hasan Güney İlköğretim Okulu, Osmangazi ilçesi Emir-koop İlköğretim Okulu ve Türkiye Kömür İşletmeleri İlköğretim Okulu’nda öğrenim gören, araştırmanın yapıldığı dönemde 6. sınıfa devam eden 99 öğrenciden elde edilen ölçümlerle sınırlıdır.
2. Çalışmaya dâhil edilen olaya dayalı türler, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınlarına ait ilköğretim 6. sınıf Türkçe ders kitabında yer verilen 2008–2009 öğrenim yılı I. dönemindeki metinler ile sınırlıdır.

VII. Sayıtlar

- 1.** Araştırma için ilköğretim altıncı sınıf öğrencilerine yazdırılan olaya dayalı türe ait kompozisyonlar, evreni ve örneklemini temsil etmek için yeterli sayılmaktadır.
- 2.** İlköğretim altıncı sınıf öğrencileri yazılı anlatım sınavlarındaki soruları samimi bir şekilde cevaplamışlardır.
- 3.** İlköğretim altıncı sınıf öğrencileri kişisel bilgiler formunu samimi bir şekilde cevaplamışlardır.

1. BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

1. 1. Ana Dili Eğitimi ve Dil Becerileri

“Dil, insanlığın kendisidir ve zihn hayatımız onunla vardır.”

A. Hamdi Tanpınar

İnsan hayatının en önemli unsurlarından olan dil, iletişim ve düşünme aracıdır. Dil, iletişimin aracıdır; “tüm yaşantılar boyunca anlamaya ve anlatmaya yarayan”dır. Aynı zamanda düşünmenin de aracıdır; ancak dil vasıtasıyla düşünürüz, dil vasıtasıyla duyumsarız.

Aksan (1975: 247)’a göre anadil, ilk önce anneden, daha sonraları ise aşama aşama ailenin diğer fertleri, yakın çevre ve çocuğun içerisinde bulunduğu ortamda kavradığı; bilinçaltına inen ve bireylerin toplumla en güçlü bağlarını oluşturan dil olarak tanımlanmaktadır.

Dilin en önemli fonksiyonu, görülen, duyulan, düşünülen, arzulanan, ümit ve hayal edilen şeyler, kısaca yaşanılan iç ve dış hayatı ifade etmesidir (Okurer 1997: 68–69).

Türkçenin “anadili” olarak öğretimi, onun inceliklerinin, güzelliklerinin sezdirilmesi ve bu alanda giderek bir “dil bilinci”ne ulaşılması ise bir eğitim gerektirir.

İnsanların anadilleriyle ilgili eğitimleri ilköğretim okuluna gelmeden çok önce ailede başlamaktadır. Bu eğitim, ailenin eğitim düzeyi ile paralel olarak düzenli ve planlı olabileceği gibi düzensiz ve plansız da olabilir. Bu açıdan değerlendirildiğinde okullarda dersler aracılığı ile verilen eğitim düzenli, planlı ve programlı olup, becerilere hitap edecek

niteliktedir. İlköğretim okullarında okutulmakta olan bütün dersler için belirlenmiş bu temel becerilerden birisi de Türkçenin “doğru, etkili ve güzel kullanılması”dır. Çünkü programlar ve elbette ki Türkçe programı “okuduğunu, dinlediğini, gördüğünü, doğru, tam ve hızlı olarak anlayabilme; duygu, düşünce, hayal ve isteklerini açık ve anlaşılır bir şekilde eksiksiz ifade edebilme” becerisini ilköğretim çağının en önemli kazanımlarından birisi olarak görmektedir (Cemiloğlu 2009: 22).

Anadili öğretiminin, öğrencilerde dinleme, konuşma, okuma ve yazma gibi becerileri geliştirmeye dönük etkinlikler bütünü olması; anadili dersinin de bir bilgi dersi olmaktan çok bir beceri ve alışkanlık kazandırma dersi olduğu gerçeğini ortaya çıkarır (Yıldız 2006: 204). Çünkü bu beceriler bütününi geliştirmeyi amaçlayan anadili öğretimi dersi, bireylerin ruh sağlığı için de oldukça önemlidir.

İnsanoğlu için dinleme ve okumayı içeren “anlama” ile konuşma ve yazmayı içeren “anlatma” tüm yaşantılar boyunca karşılanmak bilmeyen bir ihtiyaçtır. “Yazmasaydım deli olacaktım” diyerek bu ihtiyacın karşılanma gerekliliğini Sait Faik şu satırlarla anlatır:

“Söz vermiştim kendi kendime: Yazı bile yazmayacaktım. Yazı yazmak da, bir hırstan başka ne idi? Burada, namuslu insanların arasında sakin, ölümü bekleyecektim; hırs, hiddet neme gerekti? Yapamadım. Koştu tütüncüye, kalem, kâğıt aldım. Oturdum. Adanın تنها yollarında gezerken canım sıkılırsa küçük değnekler yontmak için cebimde taşıdığım çakımı çıkarttım. Kalemi yontuktan sonra tuttum öptüm. Yazmasam deli olacaktım...”(Haritada Bir Nokta)

1. 2. Yazma Becerisinin Tanımı ve Önemi

“Okumak bir insanı doldurur, insanlarla konuşmaya hazırlar.

Yazmak ise olgunlaştırır.”

Francis Bacon

Temel amacı, kişilerin düşünme ve iletişim becerilerinin geliştirilmesi olan dil eğitiminin bir ayağını “anlama” oluştururken, diğer ayağını “anlatma” oluşturmaktadır. Okuma ve dinleme becerileri anlama becerisinin içerisinde yer alırken, konuşma ve yazma becerisini içeren “anlatma” becerisi; kişinin kendisini doğru ve anlamlı biçimde ifade etmesinde ve sosyal çevresiyle sağlıklı iletişim kurmasında en önemli etkidir.

Yazma becerisi duyduklarımızı, düşündüklerimizi, tasarladıklarımızı, görüp yaşadıklarımızı yazı ile anlatma becerisidir.

İletişimin temel malzemesi dil, dili kalıcı kılan ise yazılı anlatımdır (Aktaş ve Gündüz 2008: 163). Kişilerin bir durumu veya olguyu sabitleştirmek; onun akıp gitmesine, belleklerden silinmesine engel olmak ve hatta geleceğe de aktarmak arzusu yazma ihtiyacını doğurur. “Geleceğe uzanma güdüsü”nden doğan bu yazma ihtiyacını Gündüz (2003: 7) şöyle yorumlamaktadır:

“Yazılar “dünyaya kazık çakma”nın çok yalın yansımaları değil midir? Her birimiz şu ya da bu yollarla kendimizden dünyaya ve de geleceğe bir şeyler bırakmak isteriz; yani geleceğe bir şeyler bırakarak temelde ölüme meydan okuruz, ölümsüzlüğe yelken açarız. Yazmak, ölüme meydan okumanın, gelecekte yaşamanın, “dünyaya ve geleceğe kazık çakma”nın ve belki de bir yandan “o kazığa sıkı sıkıya tutunma”nın, kendini, düşüncelerini anlatmanın ve dünyayı değiştirme çabalarının bir yoludur.”

Yazı yazmak aynı zamanda bireyin kendi duygularıyla kendi içinde yüzleşmesi için oldukça etkili ve kullanışlı bir yöntemdir. Bu duruma kendisiyle tanışmak da denir (Oral 2003: 17).

Yazma ile düşünme arasında çok yakın bir ilişki vardır. İyi yazmak aynı zamanda iyi düşündürmektir de denebilir. Bu ilişkiyi Kavcar ve Kantemir (1986: 80) şöyle açıklar:

“Duygu ve düşüncelerin düzgün ve etkili biçimde anlatımı demek olan kompozisyon, her şeyden önce düzenli düşünme alışkanlığı kazandırır.”

Yazma becerisinin bilişsel, duyuşsal ve devinişsel olmak üzere üç boyutu vardır. Bunlar şöyle açıklanabilir (Köksal 2001: 7):

- Bilişsel boyut: edinilen bilgilerin, duyuların, görülenlerin ve okunanların sıraya konarak zihinsel işlemlerden geçirilmesi ve yorumlanmasıdır.
- Duyuşsal boyut: Anlatımın yalınlığı, akıcılığı, çekiciliği, yazının güzelliği ve okunaklılığıdır.
- Devinişsel boyut: Yazma araçlarını (kalem, defter, kağıt vb.) kullanma ve yazmadaki kas hareketlerinin eşgüdümüdür.

Kavcar (1984: 114)’a göre, “İsteyen, biraz çaba gösteren herkes dilini iyice öğrenebilir. Duygu ve düşüncelerini doğru olarak anlatabilir, amacını düzgün olarak yazıya dökebilir. Elbette herkes büyük yazar olamaz; ama doğru yazma becerisini kazanabilir.” Yazma becerisi ancak eğitim yoluyla kazanılır.

1. 3. Yazma Eğitimi

Yazma becerisinin geliştirilmesine yönelik olan yazma eğitimi, bireylerin duygularını, düşüncelerini, bakış açılarını, tasarımlarını planlı ve düzenli bir şekilde ifade edebilmeyi sağlamaktadır.

Türkçe Öğretim Programı'nda da yazma eğitiminin amacına yer verilmiştir:

“Yazma becerisinin geliştirilmesiyle; öğrencilerin duygu, düşünce, hayal, tasarı ve izlenimlerini dilin imkânlarından yararlanarak ve yazılı anlatım kurallarına uygun şekilde anlatmaları, yazmayı kendini ifade etmede bir alışkanlığa dönüştürmeleri ve yazma yeteneği olanların bu becerilerini geliştirmeleri amaçlanmaktadır. Uzun bir süreç isteyen yazma becerisinin kazanılması ve istenen amaçlara ulaşılması, ancak çeşitli ve özendirici yazma uygulamalarıyla mümkün olur.”

Yazma eğitiminin gerekliliğine dikkat çeken Kavcar (1987: 263) bu konudaki eksiklikleri şöyle vurguluyor:

“Yurdumuzda ilköğretim çağından yükseköğrenim görmüş kimselere kadar her yaştaki insanımızda, Türkçeyi kullanma açısından eksikliklere rastlanmakta, anlatım, yazım ve noktalama bakımından genelleşmiş yanlışlar görülebilmektedir. Üniversitede okuyan gençlerimizin büyük çoğunluğunda bile, önemli dil ve anlatım kusurları ile karşılaşyoruz. Bundan dolayı, öğrencilerimize özellikle düzgün yazma, doğru düşünme, duygu ve düşüncelerini etkili bir biçimde anlatma becerisi kazandırma konusuna daha da özenle eğilmek zorundayız.”

Yazma bir beceri, alışkanlık ve tekrar işidir. Bu becerinin geliştirilmesi ise iyi planlanmış bir yazma eğitimini gerektirmektedir. Bu eğitim yazmanın alışkanlık olarak kazandırılması için öncelikli adımdır. Yazma eğitimi okullarda başlar ancak bireyin yaşantısı boyunca devam eder. O halde yazma eğitiminin öneminin ve yazma bilincinin

öğrencilere belletilmesi, ileriki yaşantılarındaki yazma deneyimleri için de yararlı olacaktır.

1. 4. M.E.B. Türkçe Dersi Öğretim Programı 6–8. sınıflar (2006) Yazma Becerisi Kazanımları

M.E.B. Türkçe Öğretimi Programı 6–8. Sınıflar (2006)'nda yer alan yazma becerisine yönelik altı amaç ve bu amaçları gerçekleştirmeye yönelik kazanımlar aşağıda belirtilmiştir:

1. Yazma kurallarını uygulama

1. Kâğıt ve sayfa düzenine dikkat eder.
2. Düzgün, okunaklı ve işlek “bitişik eğik yazı”yla yazar.
3. Elektronik ortamdaki yazışmalarda biçim ile ilgili kurallara uyar.
4. Standart Türkçe ile yazar.
5. Türkçenin kurallarına uygun cümleler kurar.
6. Yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin yerine Türkçelerini kullanır.
7. Olayları ve bilgileri sıraya koyarak anlatır.
8. Yazısında sebep-sonuç ilişkileri kurar.
9. Yazısında amaç-sonuç ilişkileri kurar.
10. Tekrara düşmeden yazar.
11. Yazım ve noktalama kurallarına uyar.

2. Planlı yazma

1. Yazma konusu hakkında araştırma yapar.
2. Yazacaklarının taslağını oluşturur.
3. Yazısını bir ana fikir etrafında planlar.
4. Yazısının ana fikrini yardımcı fikirlerle destekler.
5. Konunun özelliğine uygun düşüncüyü geliştirme yollarını kullanır.

6. Atasözü, deyim ve söz sanatlarını uygun durumlarda kullanarak anlatımını zenginleştirir.

7. Yazdığı metni görsel materyallerle destekler.

8. Yazısına konunun ve türün özelliğine uygun bir giriş yapar.

9. Yazıyı etkileyici ifadelerle sonuca bağlar.

10. Yazıya, konuyla ilgili kısa ve dikkat çekici bir başlık bulur.

11. Dipnot, kaynakça, özet, içindekiler vb. kısımları uygun şekilde düzenler.

12. Yazma yöntem ve tekniklerini kullanır.

3. Farklı türlerde metinler yazma

1. Olay yazıları yazar.

2. Düşünce yazıları yazar.

3. Bildirme yazıları yazar.

4. Şiir yazar.

4. Kendi yazdıklarını değerlendirme

1. Yazdıklarını biçim ve içerik yönünden değerlendirir.

2. Yazdıklarını dil ve anlatım yönünden değerlendirir.

3. Yazdıklarını yazım ve noktalama kurallarına uygunluk yönünden değerlendirir.

5. Kendini yazılı olarak ifade etme alışkanlığı kazanma

1. Duygu, düşünce, hayal, izlenim ve deneyimlerini yazarak ifade eder.

2. Yeni öğrendiği kelime, kavram, atasözü ve deyimleri kullanır.

3. İlgi alanına göre yazar.

4. Şiir defteri tutar.

5. Günlük tutar.

6. Beğendiği sözleri, metinleri ve şiirleri derler.

7. Okul dergisi ve gazetesi için yazılar hazırlar.

8. Yazdıklarını başkalarıyla paylaşır ve onların değerlendirmelerini dikkate alır.

9. Yazdıklarından arşiv oluşturur.

10. Yazma yarışmalarına katılır.

6. Yazım ve noktalama kurallarını uygulama

1. Yazım kurallarını kavrayarak uygular.

2. Noktalama işaretlerini işlevlerine uygun olarak kullanır.

M.E.B. Türkçe dersi öğretim programında öğrencilerin duygu, düşünce ve isteklerini yazılı olarak, kurallara ve amaçlarına uygun bir şekilde ifade etmeleri beklenmektedir. Bu amaç doğrultusunda şekillenen kazanımlar, yazma kurallarını uygulama, planlı yazma, farklı türlerde metinler yazma, kendi yazdıklarını değerlendirme, kendini yazılı olarak ifade etme, yazım ve noktalama kurallarını uygulama başlıkları altında maddeler hâlinde belirtilmiştir. Bunun yanında farklı türlerde metinler yazma kazanımı içerisinde öğrencilerin; hikâye, masal, şiir, oyun gibi ikna edici ve sorgulayıcı yazılar yazabilecekleri ve yazılarında betimlemeler yapabilecekleri de eklenmiştir.

1. 5. Yazma Becerisinin Diğer Becerilerle Etkileşimi

Ana dili öğretimi, tek boyutlu bir bilgi ve beceri alanı olmayıp çok yönlü ve girişik etkinlikleri içeren özelliğe sahiptir.

Ana dili öğretiminde okuma, konuşma, yazma ve dinleme gibi dilsel becerilerin tümünün bir denge içinde geliştirilmesi amaçlanır. Çünkü bu dört etkinlik alanının ilişkileri öğretimin amaçlarını kuşatır. Konuşma ve yazma bir “anlatma”; dinleme ve okuma da bir “anlama” becerisidir. Anlatma “yaratıcı”, anlama ise “kavrayıcı” olmayı gerektirir. Anlama süreci, gelen iletinin kavranması; düşüncelerin ayrıştırılması, karşılaştırılması ve yeniden biçimlendirilmesiyle gerçekleşir. Anlatma sürecinde ise birey sezgi, duygu ve düşünceleri belli kurallara göre birleştirip bir bütün olarak aktarmak zorundadır. Bu süreç de yaratıcı olmayı gerektirir (Sever 2004: 27).

Anlatabilmenin yolu anlamadan geçmektedir. Anlama ise bir dizi dinleme ve okumayı, hatta izleyip gözlem yapmayı gerekli kılmaktadır. Ancak bu işlemlerden sonra anlatma gündeme gelebilecektir. Cemiloğlu bu anlama-anlatma ilişkisini “su bardağı örneği” ile ilişkilendirmektedir:

“Akan su; izlenecek, okunacak, gözlenecek şeyler olarak tanımlanırsa, kişiler başka bardaklara su aktarabilmek için önce kendi “su bardağı”nı dolu hale getirmeye uğraşmalıdır”.

Öyleyse yazma becerilerinin gelişmesi için öncelikle bilgi birikimi sağlanmalıdır.

Ana dili öğretim sürecinin birbirini tamamlayan becerileri kapsadığı düşünüldüğünde, dinleme, okuma ve konuşma ile elde edilen verilerin kalıcı bilgiler haline gelmesinin ancak düzenli ve planlı bir yazma süreci ile mümkün olduğu görülür.

O halde denebilir ki, yazma becerisi bütün diğer becerilerle etkileşimli ve çok yakın ilişkilidir.

1. 6. 6. 7. ve 8. Sınıflarda Yer Verilmesi Gereken Türler

İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin bilişsel gelişim ve dil gelişimleri dikkate alınarak hazırlanan Türkçe Programında metinlerin seçimi ile ilgili öngörüler yer almaktadır. Türkçe programına göre 6, 7 ve 8. sınıflarda yer verilmesi gereken türlere değinilmiştir:

6. Sınıfta; şiir, hikâye, anı, masal, fâbl, deneme, tiyatro, mektup

7. Sınıfta; şiir, hikâye, anı, deneme, tiyatro, sohbet (söyleşi), gezi yazısı, biyografi

8. Sınıfta; şiir, hikâye, anı, makale, roman, deneme, sohbet (söyleşi), eleştiri, destan

türlerinde metinlere mutlaka yer verilecektir. Bunlar dışındaki metinlere yer verilerek öğrencilerin farklı türlerle karşılaşması sağlanmalıdır. (Türkçe Öğretimi Programı 2007: 57).

Programda da görüldüğü gibi ana dili öğretiminde metin türü seçiminde kolaydan zora, yakından uzağa ilkesi benimsenerek, öğrencilerin somut işlem sürecinden soyut işlem sürecine geçişi sağlanmıştır. 6. sınıfta masal, fabl gibi hayal gücünü destekleyen, gerçeklikten uzak, olağanüstü özelliklere sahip eğlendirici türler; 7. ve 8 sınıflarda yerini deneme, makale, eleştiri gibi düşünceyi öne çıkaran, gündelik yaşamın gerçeklerini içeren ve öğretici türlere bırakır.

1. 7. Olaya Dayalı Metinler

Türkçe dersi metinler aracılığıyla yürütülmektedir. Metin, birbirini izleyen cümleler, sözler ve görsellerden oluşan anlamlı yapılara denmektedir. Bu yapıya göre her türlü bilgi, duygu ve düşünceler mantıksal bir düzene göre yerleştirilmektedir (Güneş 2007: 215). Gerek okuma metinleri, gerekse dinleme metinleri Türkçe öğretiminde büyük işleve sahip materyallerdir. Metinler bilgilerin öğretimi ve becerilerin geliştirilmesi için önemli bir araç konumundadır.

Metinler yazılış amaçları yönünden farklılık göstermektedir. Her metin farklı amaçlarla yazılır. Bu da metinlere kendine özgü özellikler kazandırır. Metinler, hepsinde belirgin olarak bulunmayabilen özelliklere göre sınıflandırılır (Erkul 2004: 24).

Yazılış amaçlarına göre sınıflandırılan metinleri Cemiloğlu (2001: 24) olaya dayalı türler, düşünceye dayalı türler ve duyguya dayalı türler olmak üzere üç bölümde değerlendirmektedir. Fikir yazısı da denen düşünceye dayalı türler arasında makale, deneme, söyleşi, fıkra, eleştiri ve inceleme türleri bulunmaktadır. Duyguya dayalı türlere ise şiir türü örnek gösterilir.

Olaya dayalı metinler ise “yaşatıcı nitelikli metinler” olarak da adlandırılmaktadır. Olaya dayalı metinler, insanın hayal dünyasını geliştiren, yaşantısını zenginleştiren metinlerdir. Bilgiler değil, olaylar ön plandadır. Kişi, yer, zaman, olay ve hareketlilik gibi unsurlar etkili olarak kullanırken; amaç bu unsurlar doğrultusunda bir öykü anlatmaktır. Çocukların küçük yaşlardan itibaren öyküye olan ilgi ve istekleri bu türdeki metinlerin öğretiminin, düşünceye dayalı türlerdeki metinlere göre daha kolay olmasını sağlamaktadır.

Olaya dayalı türler arasında şunlar yer alır: Hikâye (Öykü), roman, destan, masal, efsane, fabl, tiyatro, anı (hatıra), günlük.

1. 7. 1. Hikâye

En gelişmiş edebi türlerden olan hikâye, Türkçe Sözlük’te (2005) “Gerçek veya tasarlanmış olayları anlatan düz yazı türü, öykü” olarak tanımlanmaktadır. Hikâyelerde yaşanmış ya da yaşanabilecek olaylar bir kurgu dâhilinde anlatılır.

Hikâye, insanın merak duygusunun var ettiği ve sonu kimi zaman hoşça vakit geçirmeye, kimi zaman da mutlak gerçek’e çıkan sorular yumağına, olayların estetik kurgusu ve anlatımıyla cevap bulma/verme gayretinin ürünü olan edebi türdür (Çetişli 2004:21).

Emir (1985: 268) ise hikâyeyi “Gerçek veya gerçeğe yakın olayları yer, zaman ve kişi göstermek suretiyle ayrıntılara yer vermeden anlatan yazı türü” olarak tanımlar ve şöyle devam eder:

“Hikâye, hayatın bir boyutunu, bir parçasını uzun uzun çözümlemelere kalkışmadan ele alır. Ve yine denebilir ki hikâye, hayatın bir kesiminin türlü esintilerle, bir sihirbazlık hüneriyle okuyucunun gözüne çarptırılmasıdır; duyularda tatlı bir ürperti yaratma, zihni

dolaylı bir şekilde harekete geçirme, kısa ve tatlı ezgiler gibi vicdana seslenme, gözlerin önünü kısacık, kimi kez şaşırtıcı, kimi kez acı, kimi kez tatlı tablolar serip okuyucuyu uyarmadır.”

Hareket noktası gerçekler olsa bile bunlar sanatçının muhayyilesinin süzgecinden geçtikten sonra okuyucuya aktarılır (Sınar 2007: 131). Yani hikâyeyi anlatacak olan kimse, olayları okuyucuya kendi bakış açısıyla sunmaktadır.

Hikâye anlatma esasına dayanan türler arasında ön planda yer almaktadır. Onda dil anlatma, hikâye etme ve nakletme çerçevesinde kullanılıp kurgulanır.

Hikâyenin tür olarak belirlenmesinde dört ana unsurdan söz edilmektedir. Bunlar:

1. Olay
2. Yer
3. Zaman
4. Şahıslar (Aytaş 2006: 10).

Hikâyelerde kişi sayısı azdır. Kişiler gerçek hayatta var olan ya da olabilecek şekilde yer alırken, zaman belli bir vakti ifade edecek şekilde veya tamamlayıcı bilgilerle birlikte belirtilir. Olayın geçtiği yer tanıtılır.

Olaya dayalı türler içerisinde ele alınan hikâyedeki olay giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinde planlı bir şekilde ele alınır. Giriş bölümü hikâyeye giriş niteliğindedir. Yer, şahıslar, zaman ve olayın niteliği bu bölümde tanıtılır. Gelişme bölümünde olay/olaylar okuyucunun ilgisini çekecek şekilde anlatılır ve merak duygusu etrafında şekillendirilir. Sonuç bölümünde ise olay sonuçlandırılır (Karaalioğlu 1987: 271). Hikâyelerde klasik bir yapı içerisinde çok belirgin olarak giriş, gelişme, sonuç bölümleri bulunur.

1. 7. 2. Masal

En eski tarihlerdeki toplulukların kültürlerinde bile sözlü bir gelenek olan yer alan masallar, birçok araştırmacı tarafından araştırmalara konu edilmiştir. Masalın çeşitli tanımları şöyledir:

Masal, “nesirle söylenmiş, dinlik ve büyüklük inanışlardan ve törelerden bağımsız, tamamiyle hayâl ürünü, gerçeğe ilgisiz ve anlattıklarına inandırmak iddiası olmayan kısa bir anlatı”dır (Boratav 1995: 75).

“Masal insanoğlunun evren, dünya, yaşam, doğa, toplum ve kendisiyle ilgili tarihsel oluşum, düşün, istek ve izlenimlerinin az ya da çok değişikliğe uğrayarak, ağızdan ağza geçme yoluyla çağımıza ulaşan geleneksel anlatı örnekleri”dir (Acıpayamlı, Halkbilim Terimleri Sözlüğü).

Aytaş (2006: 7) “Gerçeklerin sınırlarını zorlayan masallar, genellikle içeriğinde olağanüstü öge, kahraman ve olaylara yer vermeleri bakımından, gerçek dışı ve hayale dayalı anlatımlar olarak da adlandırılmaktadırlar” diye tanımlayarak masalın gerçeküstülüğünü vurgulamaktadır.

Masal “Bilinmeyen bir yerde, bilinmeyen şahıslara ve varlıklara ait hâdiselerin macerası, hikâyesi” olarak da tanımlanmaktadır (Elçin 1981: 368). Bu tanımda, masaldaki yer ve kişilerdeki bilinmezlik özelliği üzerinde durulmaktadır.

Masalların dinleyenleri eğlendirmek, onlara hoşça vakit geçirtmek gibi işlevlerinin dışında bazı önemli işlevleri de vardır. Halk bilimi ürünlerinin işlevlerini Willam Bascom şu şekilde sıralamaktadır:

1. Hoş vakit geçirme ve eğlenme, eğlendirme,
2. Değerlere, toplum kurumlarına ve törelere destek verme,

3. Eğitim; kültürü gelecek kuşaklara aktarma,
4. Toplumsal ve kişisel baskılardan kurtulmak için bir kaçıp kurtulma mekanizması (Bascom 1963; Başgöz 1996: 1).

Masallar, insanın hayat ve tabiat karşısındaki tavrını, duygu, sezgi ve düşüncelerini konu alırlar. İnsanın tabiatla mücadeleye başladığı dönemin olağanüstü unsurları masallara vücut vermiştir. Dolayısıyla masallarda eski kültürlere, dinlere ve törelere ait motiflere sıkça rastlanır. Bu durumdaki masallar, millî ve evrensel değerleri genç kuşaklara aktarmada, eğitimcilere uygulamada kolaylık ve yarar sağlayacak, onların eğitim ortamlarında kullanılma gerekçesi ve yöntemini belirleyecektir (Karatay 2007: 469). O halde bir kültür aktarıcısı olarak geçmişin değerleri olan masalları bugüne taşımak ancak masalların eğitimle buluşması sonucu gerçekleşecektir.

Masallar, genel olarak üç bölümden oluşmaktadır:

1. Tekerleme bölümü
2. Asıl masal bölümü
3. Son bölüm

Tekerleme bölümünde, masala başlamadan önce dinleyicileri hazırlamak için “masalbaşı” ya da “döşeme” de denilen tekerleme ile başlanır. Tekerleme, “kimi sözcüklerin ya da seslerin yinelenmesi ve ölçü, uyak gibi öğelere bağlı kalınması yoluyla oluşturulan anlamlı veya anlamsız, belirli bir konusu olmayan söz dizelerine verilen addır” (Erdal: Ed. Yılar ve Turan 2010: 69). Masallara en yaygın giriş, “Bir varmış, bir yokmuş.” tekerlemesiyle yapılır. Böylece daha masalın başında “yoklukla varlığın sınırları kalkar, yok derken var, var derken yok anlatılır. Hayatın alışılmış, yeknesak kuralları ve yaşama tarzı dışında gerçeküstü bir âlemde problemler, alaya alınır.” (Günay 1987: 130).

Tekerleme örnekleri:

“Bir varmış, bir yokmuş. Zaman zaman içinde, kalbur saman içinde, Deve tellal iken, horoz imam iken, manda berber iken, annem kaşıktta, babam beşikte iken... Ben babamın beşiğini tıngır mıngır salları iken, babam düştü beşikten, alnını yardı eşikten... Annem kaptı maşayı, babam kaptı küreği, gösterdiler bana kapı arkasındaki köşeyi... O öfke ile Tophane güllesini cebime doldurmayayım mı darıdır diye... Orada buldum iki çiftte kayık. Çek kayıkçı Eyüb’e... Eyüb’ün kızları haşarı... Bir tokat vurdular enseme, gözlerim fırladı dışarı... Orada gördüm bir kız... Adı Emine, girdim koynuna... Bir taraftı tozluk dumanlık, bir taraftı çayır çimenlik, bir taraftı sazlık samanlık... Bir tarafta boyacılar boya vuruyor renk ile... Bir tarafta demirciler demir dövüyor denk ile... Bir tarafta Mehmet Ali Paşa cenk ediyor şevk ile... Anan yahşi, baban yahşi, kurtuldum ellerinden...”

“Bir varmış, bir yokmuş. Allah’ın kulu çokmuş. Evvel zaman içinde, deve tellal iken, sıçan berber iken, ben on beş yaşında iken, anamın babamın beşiğini tıngır mıngır sallarken, var varanın, sür sürenin, destursuz bağa girenin hali budur hey! Yâran-ı safa, Bekri Mustafa, kaydadı kafa... ak sakal, kara sakal, pembe sakal, yeni berber elinden çıkmış bir taze sakal... Kasap olsam sallayamam satırı, nalbant olsam nallayamam katırı, hamamcı olsam dost ahbap hatırı... Birisi benim kârım değil. Doğru kelâm, bir gün başıma yıkıldığı hamam... Dereden siz gelin, tepeden ben. Tahta merdiven, taş merdiven, toprak merdiven... Tahta merdivenden çıktım yukarı, ol çapkın kızlar; andıkça yüreğim sızlar. Ol perdeyi kaldırdım, baktım köşede bir hanım oturur, şöyle ettim, böyle ettim, tabanın altına bir fiske vurdum. Buradan kalktık, gittik gittik... Az gittik, uz gittik; dere tepe düz gittik, altı ay, bir güz gittik... Göründü Çin Maçın padişahının bağları... Girdik birine, değirmencinin biri değirmen çevirir. Yanında bir de kedisi var. O kedideki göz, o kedideki kaş, o kedideki burun, o kedideki ağız, o kedideki kulak; o kedideki yüz, o kedideki saç, o kedideki kuyruk...”

“Zaman zamana içinde, kalbur saman içinde, devler top oynarken eski hamam içinde... Bir hayladık, hoyladık; cümle âlemi topladık. Allah’ın kışı tandırın başı olur da kim gelmez? Haylanan da geldi, huylanan da geldi, ahlanan da geldi, ohlanan da geldi.

Hele büyük baş, büyük kara kadı, kuru kadı geldi... Kadıyı, dayıyı duyunca; yabanın ördeği, kazı geldi... Ördeği kazı görünce, bir de çulsuz tazı geldi. Tazının peşinden de görmemişin oğlu, Kör Memiş'in kızı geldi... Ne etti, ne etti, arkası sökün etti: Kambur Ese, Sarı Köse geldi; biri saltanata, biri süse geldi... Bunları duyar da durur mu ya! Himhımınan burunsuz, birbirinden uğursuz geldi... Bu iki uğursuzun ardından da ekmediğin yerde biten bir arsız, yüz­süz geldi... Daha daha, sarı çizmeli Mehmet Ağa geldi, geldi dertlere deva, gönüllere sefa geldi... derken efendim, seyrek basandan sık dokuyana, bir taşla iki kuş vurandan her yumurtaya bir kulp takana kadar kim var, kim yok; kimi aç, kimi tok; geldi, toplandı. Toplandı ya, hepsi de başını kaldırıp kaşını yaktı, derken her kafadan bir ses çıktı; başladı her biri bir maval okumaya; kimi ince eğirip, sık dokudu... Kimi yukarıdan atıp, aşağıdan tuttu... Kimi tavşana kaç, tazıya tut dedi... Kimi ağzını yum, dilini yut dedi... Kimi kâh nalına, kâh çivisine vurdu... Kimi süt dökmüş kedi gibi oturdu... Kimi kâhya karı gibi her işe karıştı... Kimi gemi azıya alıp birbiriyle yarıştı... Kimi akıntıya kürek çekti... Kiminin kırdığı ceviz kırkı geçti... Kimi kırkıdan sonra kaval çaldı... Kimi de benim gibi ellisinden sonra masala daldı... Bir var ki, hangisine ne denir? Allah her kuluna bir çene, her çeneye bir gene vermiş, oynatıp duruyor. Lafla peynir gemisi yürümez ama, sadece dinlemekle de olmaz; laf ebeleri adamı aptal yerine korlar; bari ben de birini çekip çekiştireyim dedim ya, ne haddime! Yetmiş iki millet burada, sade bir Keloğlan yok ortada... El yüz, yüzden utanır, ötekileri dilime dolayacak değilim ya, ben de tuttum Keloğlanın yakasından; bakın ne deyip durdum arkasından:

Bir varmış bir yokmuş; Allah'ın kulu çokmuş, çok söylemesi günahmış. Develer dellâl iken, keçiler berber iken, bir memleketin birinde bir kocakarı, kocakarının da bir oğlu varmış!”

Asıl masal bölümünde masalın konusunun geçtiği olaylar zincirlenir. Dev, cadı, arap (zenci), peri, ejderha, padişah, keloğlan, yoksul kız ya da oğlan, -bazen hayvanlar- gibi olağanüstü özellikteki kişiler bu bölümün başlıca kahramanlarıdır. İyilikle kötülük bu bölümde çatışır. İyilerin olağanüstü bir şekilde kazandığı, kötülerin cezalandırıldığı bu olaylar “masal dünyası” denilen belirsiz bir mekân ve zamanda gerçekleşir.

“Dilek” ya da “üç elma” denen masalın sonuç bölümünde masalcı çoğunlukla masalı ilginç bir şekilde bitirmek için tekerleme söyler. Masalda anlatılan maceraların herkesin gönlünden geçtiğince mutlu bir sonuca erdiği anlatılarak, herkese aynı mutluluk dilenerek iyi dilekler belirtilir (Erdal: Ed. Yılar ve Turan 2010: 71). Kısa ama iyiliğin üstün geldiği biçimde biten bu bölüm de yine bir tekerleme ile bitirilir.

Son bölüm için tekerleme örnekleri:

“ Dügüne beni de çağırıldar. Gittim. Bana bir heybe çerez verdiler. Eşeğime yükledim. Eşeğimin ayakları mumdan, gözleri camdandı. Çok acele ettiğim halde yetişemedim. Gün doğuverdi. Mum eridi. Camlar patladı. Çerezler de taş oluverdi. Şimdi onlar geçinip duruyor.”

“Kırk gün kırk gece düğün yapılmış. Onlar ermiş muradına, biz çıkalım tahtaboşuna... Gökten üç elma düştü. Birisi sizin, birisi söylenenin, birisi de benim...”

“Yom vereyim Hânım: Karlı kara dağların yıkılmasın; gölgelice kaba ağacın kesilmesin; kan gibi akan güzel suyun kurumamasın: Kadir Tanrı seni namerde muhtaç etmesin; koşarken ak boz atın sürçmesin. Çaldığın zaman kara pulat öz kılıcın kedilmesin; dürtüşürken ala gönderin ufanmasın. Aksakallı babanın yeri uçmak olsun, ak saçlı ananın yeri cennet olsun.” (Dede Korkut Masalından)

1. 7. 3. Fabl

Fabllar, en kısa anlatımıyla “hayvan masalları”dır.

Oğuzkan (1977: 63) fablları “Kahramanları çoğunlukla hayvan ve bitki gibi varlıklardan oluşan genellikle soyut bir düşüncüyü belirtmeye yarayan hayal ürünü, hareketli öyküler” olarak tanımlar.

“Öykünce” de denen fabl, genellikle kahramanları bitkiler ve hayvanlardan seçilen, başında ya da sonunda bir ahlak dersi, bir yaşam ilkesi ortaya koyan, insanların ortak kusurlarını, eksikliklerini gidermeye çalışan manzum ya da düzyazı biçiminde oluşturulan öykülere verilen ad olarak da açıklanabilir (Özdemir 1990: 113).

Tanımlardan da anlaşılacağı üzere, fablların başlıca kişilerini hayvan, bitki gibi ve cansız varlıklar oluşturmaktadır. Fabllar, mevcut bir durumu değiştirmek, bir aksaklığa işaret etmek, bir düşüncüyü benimsetmek gibi yazılış amaçlarını kapsamaktadır. Hayal mahsuru ve kurgu olması itibarıyla masal türüyle benzerlik gösterirken, bu didaktik ve dikte edici yönüyle masaldan ayrılır (Yalçın ve Aytaş 2002: 128).

Fabllarda insanlara ait belirgin mizaç özellikleri, hayvanlar üzerinden anlatılarak ders verici bir sonuca ulaşılır. Kurnazlık, merhametsizlik, öfke, kıskançlık gibi insanların kusurlu ve zayıf yönlerini ele alan fabllar, bu olumsuzlukların doğurduğu sonuçları ibret verici bir şekilde vurgulamayı amaç edinir. Nükte ve mizah öğelerinin yer aldığı fablların amacını La Fontaine “*Masalların Gücü*” isimli fablında şöyle açıklar (Akt: Emir 1986: 267):

*“Ben bir ahlak dersi vermekteyim şu anda,
Biri gelip Eşek Postu masalını anlatsa
Öyle severek dinlerim ki!
Dünya ihtiyarladı artık, derler
Doğrudur, ama ben yine de derim ki
Dünya çocuk gibi eğlendirilmek ister.”*

Fabllarda ana karakterleri insan gibi davranan hayvanlar oluşturur. Kahraman sayısı çoğu zaman iki ya da üçtür. Bu kahramanlar semboliktirler. Birer insan tipini temsil ederler. Olumsuz özellikleri bünyesinde toplayan tiplerin karşısına onlarla tezat teşkil eden

olumlu tipler çıkarılır. Bu tiplerin temsil ettikleri soyut düşünceler somutlaştırılır. Açık sözlü ve doğrudan hareket eden kahramanlar vasıtasıyla ahlak dersi verilir. Amaç karikatürize edilerek gösterilen insanın hatalı, kusurlu yanlarını düzeltmektir. Fablların içeriğinde insanlık dersi vardır (Sınar 2007: 119).

Fablların asıl amacı, belli bir fikri yalın, bir veya birkaç olayın yardımıyla en kısa yoldan anlatmaktır. Bu yüzden fabllar kısa anlatımlardır. Fabllar dört ana bölümden oluşur:

1. Giriş bölümü: Ele alınan olay ve bu olayda yer alan kimselerin tanıtımı.
2. Gelişme bölümü: Asıl olayın anlatıldığı bölüm.
3. Sonuç bölümü: Olayın çözüme kavuşturulduğu bölüm.
4. Ders bölümü: Ana fikrin yoğunlaştırıldığı ve çıkarılan dersin ortaya konulduğu bölüm (Yalçın ve Aytaş 2008: 128).

Fabllarda yer, zaman gibi unsurlar zayıf olarak yer alırken; olay, kişiler ve ana fikir gibi unsurlar etkili bir biçimde kullanılır.

1. 7. 4. Tiyatro

Sahnelenmek üzere yazılan bir edebi tür olan tiyatronun farklı tanımları vardır.

Aytaş (2006: 269) tiyatroyu şöyle tanımlamaktadır:

“Bir yazar tarafından önceden yazılmış ya da tasarlanmış bir metnin, belirli bir yerde, zamanda ve kişiler tarafından canlandırılmasıdır. Tiyatro, oyuncuların oyunların oynandıkları yapı; drama, oyun; oyuncu, sahne ve izleyici gibi temel öğelerden oluşan sanat olarak da bilinmektedir. Bunların yanında, dramatik metin, oyunculuk, sahneleme, sahne tasarımı, sahne giysisi, sahne müziği, ışıklama ve sahne tekniği öğelerinin tümünü birlikte içeren sanatsal etkinlik olan tiyatro, dramdan bağımsız, kendi başına kolektif bir sanat dalıdır”.

Sözlü ifadelerin yerini yazılı ifadelerin aldığı dönemde tiyatro sanatında “metin”den bahsedilebilmektedir. Tiyatro metnini Çeşli (2004: 53) “Herhangi bir sanatkarın sahnede oynanmak üzere dil vasıtasıyla kaleme aldığı estetik değere haiz eser” olarak tanımlar.

Tiyatro eseri gerçeğe uygun bir kurgusu ve kişileri olan, oynanmak için yazılmış edebi bir metindir (Gürel, Temizyürek ve Şahbaz 2007: 143). Tanımlarında da vurgulandığı gibi tiyatro eserinin oynamak üzere yazılması özelliği, “soyuttan somuta” geçişi temsil etmektedir. Bu geçiş düşünüldüğünde tiyatro, duygu ve düşüncelerin davranışlara, mimiklere dönüşerek somutlaşmış halidir denebilir.

Dilin kullanımına göre yapılan tasnife göre tiyatro “gösterme esasına bağlı türler”i tek başına temsil etmektedir. Onda “anlatma/tahkiye” ve “anlatıcı” yoktur. Söz konusu temel özellik, tiyatroyu gerek roman ve hikâyeden gerekse diğer anlatma esasına bağlı türlerden ayırır (Çeşli 2004: 54).

Tiyatro eseri, kişilerin yaşamlarının tamamını değil, bir bölümünü ele alır ve sahnede canlandırır. Canlandırılmayan kısımlar ise özetlenerek anlatılır. Bunda amaç, seyircilere bir düşünceyi, hareket ve konuşmalarla sunmak ve böylece onlara ders vermektir (Gündüz 2008: 353).

Tiyatroda şu üç bölüm yer alır:

1. Giriş (Serim) bölümü: Oyunun hikâyesini anlaşılır yapmak için verilen bilgidir. Seyircilere kişiler, çevre, daha önceki olaylar üzerine verilen bilgilerin kapsamı bu bölümde yer alır.
2. Gelişme (Düğüm) bölümü: Bir oyunda gerilimin ve ilginin arttığı, işlerin karıştığı, çapraştığı yerdir. Düğüm ögesi, çatışmalardan, çevrilen dolaplardan, birtakım sırlardan elde edildiği gibi kişilerin karakter özellikleriyle de yaratılabilir.

3. Sonuç (Çözüm) bölümü: Bir oyunun gelişimi içinde düğümlerin çözülmeye başladığı kesimdir.

Tiyatrolar kişiler, olay, yer, zaman olmak üzere dört temel unsur üzerine kurulmuştur.

Çoğu tiyatro eserinde kişilerle ilgili hemen hemen hiçbir açıklama veya tanıtmaya yer verilmez. Bazılarında –kişiler arası karışıklığı önlemek düşüncesiyle- çok kısa tanıtımlar yapılır (Çetişli 2004: 72). Bu kısa açıklama ve tanıtımlar tiyatronun gösterme esasına bağlı bir tür olmasıyla ilişkilidir.

Tiyatro türünde bir anlatıcı bulunmaz. Olaylar kişilerarası diyaloglar yoluyla okuyucuya aktarılır. Tüm olayları bu konuşmalar yönlendirirken yer, zaman gibi unsurlar; oyuncuların bazı jest ve mimikleri yazar tarafından kısa açıklamalarla tiyatro eserindeki kurgu dâhilindedir.

1. 8. Olaya Dayalı Metinlerin Unsurları

Metinler yapı özelliklerine göre farklı unsurları bünyesinde barındırmaktadır. Olaya dayalı metinlerde de belli başlı unsurlar bulunmaktadır. Bu unsurlar *kişiler, yardımcı kişiler, kişilerin fiziki ve ruhi portreleri, yer, kişilerin tanıtılma şekilleri, vaka zamanı, anlatma zamanı, anlatıcı, anlatıcının tutumu, bakış açısı, giriş, gelişme ve sonuç bölümleri, ana fikir* olarak sıralanabilir.

1. 8. 1. Kişiler

İnsan ögesi edebiyatın vazgeçilmez konusudur. Edebiyatın diğer türleri gibi hikâyeye, roman gibi türlerin de ana konusu insandır. Hikâyeye, tiyatro, masal ve fabl gibi türlerde anlatılan olayları yaşayan varlıklar, şahıs kadrosunu oluşturmaktadır. Şahıs kadrosunun esasını insan oluşturur fakat insan dışındaki somut veya soyut, canlı veya cansız bazı varlık (hayvan, cin, peri, ejder, ağaç, dağ, ev, vb.) veya sembol ve kavramların da şahıs kadrosu

içinde yer almaları mümkündür. Ancak insan dışı varlık veya kavramların karşımıza insani bir hüviyetle çıkacağını veya bu çerçevede sembolik bir anlam taşıyacağını unutmamak gerekir (Çetişli 2004: 67).

Olaya dayalı türlerde yer alan kişiler, asıl ve yardımcı olmak üzere ikiye ayrılır. Olayların başkahramanı olan, olayların gidişatını etkileyen ve olaylardan birinci dereceden etkilenenlere “asıl kişiler” denir. Bununla birlikte olayda bulunan diğer kişilere ise “yardımcı kişiler” denir.

Başkişi ya da ana kahraman da denilen asıl kişilerin temel özellikleri şunlardır:

1. Eserin hemen hemen tümü bu kişiyle ilgilidir. Olaylar sürekli olarak onun çevresinde döner.
2. Ana fikri temsil eder. Eserin yazılış nedeni onun kişiliğinde toplanır.
3. Ana düğüm de ana kahramana bağlıdır. Ana merak ögesini o taşır.

Yardımcı kişiler ise başkahramanın çevresinde olaylara değişik ölçülerde katılırlar (Kavcar 1999: 44).

1. 8. 2. Kişilerin portreleri

Eserlerdeki kişilerin betimlenmesine portre denir. Olaylarda yer alan kişiler okuyucuya portreler aracılığıyla tanıtılır. Bu portrelerde kişilerin dış görünümünden iç dünyasına bütün özelliklerini görmek mümkündür. Portreler üç başlıkta incelenebilir (Bourneur: Çev. Gümüş 1989):

1. Fiziki Portre: İnsanın yalnız dış görüşünün (boyunun, renginin, saçının, gözünün, elbiselerinin vb.) fotoğrafını veren tasvirdir. Bu tür portrelerde kişinin dış görünüşü tarafsız olarak, olduğu gibi anlatılır.
2. Ruhi Portre: Bir insanın iç dünyasını, tutum ve davranışlarını tasvir etmeye ruhi portre denir.

3. Fiziki ve ruhi portre: Romanlarda veya hikâyelerde geçen kahramanlardan bazılarının iç ve dış görünüşünün bir arada tasvir edilmesidir. Kişiler tanıtılırken genellikle bu tür portre tasviri yapılır.

Kişilerin portrelerine roman, hikâye türlerinde sıkça rastlanır. Hikâyedeki kişilerin tanıtılması okuyucuda gerçeklik oluşturması açısından önemlidir.

1. 8. 3. Yer

Kişilerin yaşadıkları olaylarda hayali veya gerçek bir mekâna ihtiyaç duyulur. Çetişli (2004: 77) yeri “Mekân eserde yaşanan olayların sahnesidir” olarak tanımlamaktadır.

Olaya dayalı eserlerde yazarların çevre değerlendirmelerine verdikleri yer, türün boyutu ile orantılı görünmektedir. Bir romanda çevreye ayrılan pay ve çevre ile ilgili anlatımlar, tasvirler bir hikâyeye göre çok fazla olabileceği gibi, bir fablda de bu, diğer ikisine göre çok küçük bir ayrıntı olarak kalmaktadır (Cemiloğlu 2004: 36).

1. 8. 4. Kişilerin tanıtılma şekilleri

Kişilerin tanıtılma şekillerinde, hikâyedeki kişiler ana hatlarıyla tanıtılmaktadır. Çok belirgin özellikleri, alışkanlık halindeki durum ya da davranışları anlatılır.

- Gösterme (Dramatik) yöntemi:

Bu yöntemde kişi, fiziki ve moral özelliklerinin topluca sunulmasıyla değil, parça parça verilmesiyle tanıtılır. Tanıtımda, anlatıcının rehberliği yerine, kişinin kendi davranış biçimi, duygu ve düşünceleri asıl rolü oynar. Kişinin çevresine karşı takındığı tutum, olaylara bakış tarzı, yorum ve açıklamaları, bize kendini verir (Tekin 2002: 79–81).

- Açıklama (Anlatma) yöntemi:

Bu tanıtım biçiminde “anlatıcı” ön plândadır ve onun verdiği bilgiler, okuyucuyu ikna ve tatmin edecek ipuçlarını taşır.

Açıklama yönteminde kahramanın üç şekilde tanıtıldığı görülmektedir:

1. Kahramanı yazar tanıtır;
2. Kahraman, kendi kendini tanıtır;
3. Kahraman, diğer öykü kahramanlarınca tanıtılır (Tekin 2002: 79–81–85–87–88).

- Açıklama ve gösterme yöntemi:

Bu tanıtım biçiminde açıklama yöntemi ile gösterme yöntemi bir arada kullanılır.

3. 8. 5. Zaman

Olaya dayalı türlerde yer alan en önemli unsurlardan biri de “zaman”dır. Zamanın vaka zamanı ve anlatma zamanı olmak üzere iki ayağı bulunmaktadır.

- Vaka zamanı:

Belli bir zaman noktasında başlayan olaylar zinciri, yine belli bir zaman diliminde devam eder ve sona erer. Çetişli (2004:74)’ nin ifadesiyle olaylar ve bunların yaratıcıları durumundaki kahramanlar, adeta bir zaman nehrinde yaşarlar. İşte bu roman, tiyatro ve hikâyede, olayların başlama noktası ile bitiş noktası arasında geçen zamana vaka zamanı denir.

Diğer bir tanımla vaka zamanı, “Maceranın kendi zamanı ve okuyucunun gözüne çarpan ilk zaman boyutu”dur. (Bourneur: Çev. Gümüş 1989: 120)

- Anlatma zamanı:

Roman, hikâye, tiyatro gibi olaya dayalı türlerde yer alan bir başka unsur da anlatma zamanıdır. “Söylem zamanı” olarak da adlandırılan anlatma zamanını Umberto Eco (Çev. Atakay 1995: 64) şöyle açıklar:

Olayın meydana geldiği süreyi anlatıcı bir şekilde öğrenir. Anlatıcı öğrendiği (duyduğu, gördüğü) bu olayı roman boyunca anlatır. Anlatıcının belli bir süreyi kapsayan bu anlatma süresine de söylem zamanı denir.

Anlatma zamanı; roman ve hikâyedeki olayların, anlatıcı tarafından görülüp, öğrenilip, yaşanıp, idrak edildikten sonra, kendi tercih ve imkânlarına göre okuyucuya nakledildiği zamandır.

Anlatma zamanı, anlatma esasına bağlı hikâyeye, roman, masal, fabl gibi türlerde yer alırken; sahnelenme esasına bağlı olan tiyatro eserlerinde yer almamaktadır.

Vaka zamanı olayların oluş zamanına işaret ederken, anlatma zamanı bu olayların anlatılış zamanıdır.

1. 8. 6. Anlatıcı

En açık anlatımla anlatıcı, “Kim konuşuyor?” sorusunun karşılığıdır. Anlatıcı olarak daha çok birinci tekil anlatıcı ve üçüncü tekil anlatıcı kullanılmaktadır:

Birinci tekil anlatıcı, eserin itibari dünyasında veya olay örgüsünde yer alan kahramanlardan biridir. Bu anlatıcı, olay örgüsünün bütün yükünü üstlenen asıl kahraman olabileceği gibi, daha geri planda yer almış kahramanlardan biri de olabilir (Çetişli 2004: 85). Bu aktaran kişi olay örgüsünü “ben” ağzıyla aktarır.

Üçüncü tekil anlatıcı,. Anlattığı olayların dışında duran üçüncü tekil anlatıcı, yaşayan değil gören durumdadır (Çetişli 2004: 84). Üçüncü tekil anlatıcı olayları görür, duyar ve bunları okuyucuya üçüncü tekil şahıs (o) ağzıyla aktarır.

1. 8. 7. Anlatıcının tutumu

Anlatıcı, anlattığı olaylar karşısında bir tavır sergiler. Bu tavır anlatıcının olaylara karşı tutumunu belli eder. Anlatıcı kimi zaman merhametli, şikâyetçi şaşkın veya beğenici bir tutum sergilerken kimi zaman da hiçbir tutum sergilemez. Olayları yansız bir gözle anlatıp, kararı okuyucuya bırakır

Belli başlı anlatıcı tutumları şöyledir:

- Hiçbir Fikir Beyan Etmeyen Tutum
- Şikâyetçi Tutum
- Özeleştirici Sergileyen Tutum
- Beğenici (Olayları Tasdik Eden) Tutum
- Duyarlı (Olaylar Karşısında Üzülen) Tutum
- Merhamet (Acıma) Gösteren Tutum
- Şaşkınlık Gösteren Tutum
- Tezli Tutum

1. 8. 8. Bakış açısı

Bakış açısı en yalın anlatımıyla “kim görüyor?” sorusunun cevabıdır.

Cemiloğlu (2009: 12) bakış açısını “Yazarların metinlerde bize tanıttıkları konularını ele alış tarzlarına bakış açısı denilmektedir. Nasıl bir insan, yazı yazmak için kendi ilgi alanına giren varlıkları ya da kavramları seçip onu anlatmaya çalışıyorsa, aynı insan bu defa yine aynı varlığa ya da kavrama istediği bir pencereden bakmakta, bakılabilecek diğer pencereleri hiç söz konusu etmemektedir. Bu nedenle bu değerlendirme tarzına bakış açısı terimi ile karşılık verilmektedir” olarak yorumlamaktadır. Öyleyse bakış açısı, yazarın bakmak istediği pencere olarak düşünülebilir.

Aktaş (1984) ise bakış açısını şöyle tanımlamaktadır:

“Bakış açısı, öyküleyici metinlerde olaylar zincirinin ve bu zincirin meydana gelmesinde kullanılan mekân, zaman, şahıs kadrosu gibi unsurların kim tarafından görüldüğü, idrak edildiği gibi soruların cevabıdır.”

Bakış açısı şu üç başlık altında toplanabilmektedir:

Hâkim (İlâhi) bakış açılı: Üçünü tekil kişi anlatım yönteminin kullanıldığı bu türde anlatıcı olan biten her şeyi görür ve bilir havasındadır.

Gözlemci bakış açılı: Olayların dışarıdan izlenmesi söz konusudur. Ancak burada anlatıcı kahramanlara hâkim değildir. Kahramanların düşüncelerini yorum yapmadan aktarabilir. Yani nesnel bir anlatım ve betimleme söz konusudur.

Kahraman bakış açılı: Anlatıcının “ben” olduğu bu bakış açısında, birinci tekil kişi anlatım yöntemi kullanılır. Anlatıcı olayları, durumları kahramanın gözüyle görür, algılar. Okuyucu da tüm olanları kahramanın gözüyle görmektedir. Bu bakımdan sınırlı bir bakış açısı söz konusudur.

1. 8. 9. Olayın girişi

“Serim bölümü” de denem giriş bölümü hikâyeye giriş niteliğindedir. Giriş bölümünde olay, olayın içindeki asıl ve yardımcı kişiler belirtilir ve değişik özellikleriyle anlatılır.

1. 8. 10. Olayın gelişmesi

Gelişme bölümünde olaylar okuyucunun ilgisini çekecek şekilde gelişir ve karmaşıklaşır. Çözülmecek bir düğüm gibi görünen bu bölümde okuyucunun merakını uyandırmak esastır. Bu gelişme bölümüne “düğüm bölümü” de denmektedir.

1. 8. 11. Olayın sonucu

“Çözüm bölümü” olarak da adlandırılan bu bölümde olayların sonuçları ortaya çıkar ve hikâye çözümlenir. Bu, anlatıcının hikâyesini bitirdiği bölümdür.

1. 8. 12. Ana fikir

Ana fikir, en basit tanımıyla anlatılmak istenen asıl düşüncedir.

Bir eserin yazılış amacıdır. Her yazar, örneğin romancı eserini bir amaçla yazar. Onun, eseriyle okuyucuya vermek istediği şey vardır. İşte buna ana fikir ya da temel düşünce denir (Kavcar 1999: 41). Bir başka deyişle ana fikir, yazarın okuyucuya yazılış amacını belirtmesidir.

Yazan kişinin yazısında sunduğu en kapsamlı ve kavrayıcı fikir olan ana fikir; yazının sınırlarını belirleyen mihenk taşıdır (Yılmaz 2006: 270). O halde ana fikir, yazıdaki en hâkim düşüncedir.

M.E.B. Türkçe Öğretimi Programı 6–8. Sınıflar (2006) kazanımlarında yer aldığı gibi öğrenciden yazısını bir ana fikir etrafında planlaması istenmektedir.

2. BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları ile verilerin toplanması ve çözümüne yer verilmiştir.

2. 1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, ilköğretim 6. sınıf Türkçe ders kitabındaki olaya dayalı metin türleri çeşitli unsurlar doğrultusunda değerlendirildiğinden dolayı tarama modeli kullanılmıştır. Sonrasında öğrencilere yaptırılan kompozisyon çalışması ile türe özgü unsurların nasıl/ne düzeyde uygulandığı incelenmiş; dolayısıyla betimsel yöntem kullanılmıştır.

2. 2. Evren ve Örneklem

2. 2. 1. Evren

Araştırmanın evrenini, Bursa ilinde bulunan Hasan Güney İlköğretim Okulu, Emir-koop İlköğretim Okulu ve Türkiye Kömür İşletmeleri İlköğretim Okulu oluşturmaktadır.

2. 2. 2. Örneklem

Evrene giren tüm öğrencilerin araştırmaya dâhil edilmesi mümkün olmadığından örneklem alma yoluna gidilmiştir. Evrendeki öğrencilerden örneklem alma yoluna gidilerek küme örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bursa Nilüfer Öğretmen Hasan Güney İlköğretim Okulu, Bursa Nilüfer Emir-koop İlköğretim Okulu ve Bursa Osmangazi Türkiye Kömür İşletmeleri İlköğretim Okulu altıncı sınıf öğrencileri örnekleme alınmıştır.

Belirtilen okulların her birinden birer sınıf rastlantısal (random) yolla seçilmiştir. Örneklemeye ait özellikler, aşağıdaki tablolarda belirtilmiştir.

1. Tablo Örneklemi oluşturan okullar ve katılımcı sayı ve yüzdeleri

Okul Adı	N	%
Emir-koop İ.O.	31	31,3
Ö. Hasan Güney İ.O.	37	37,4
T.K.İ. İ.O.	31	31,3
Toplam	99	100,0

1. Tablo'da görüldüğü gibi araştırmaya toplam 99 öğrenci katılmıştır. Emir-koop İlköğretim Okulu'ndan 31, Hasan Güney İlköğretim Okulu'ndan 37 ve Türkiye Kömür İşletmeleri İlköğretim Okulu'ndan 31 öğrenci örneklemi oluşturmaktadır.

2. Tablo Örneklemi oluşturan katılımcıların cinsiyet sayı ve yüzdeleri

Cinsiyet	N	%
Kız	52	52,5
Erkek	47	47,5
Toplam	99	100,0

2. Tablo'da görüldüğü üzere araştırmaya katılan 99 öğrenciden 52'si kız, 47'si erkek öğrencidir.

2. 3. Veri Toplama Araçları

Veriler öğrencilere kompozisyon yazdırılarak oluşturulmuştur. Öğrencilere türlerin işlendiği dersin hemen sonrasında öğrendikleri türde birer kompozisyon yazmaları istenmiştir. Herhangi bir konu sınırlandırılması getirilmeden istedikleri bir konuda türe özgü kuralları akıllarında bulundurarak yazmaları istenmiştir.

2. 3. 1. Olaya Dayalı Türlerdeki Kompozisyonları Puanlama Ölçeği

M.E.B. 6–8. sınıflar Türkçe Dersi Öğretim Programı (2006) kapsamında 6. sınıfta yer verilmesi gereken türlerden olaya dayalı olanlar (hikâye, masal, fabl, tiyatro) saptanarak, bu türlerde bulunan unsurlar gerekli kaynak taraması ve uzman görüşleri sonucu belirlenmiştir. Hikâye, masal, fabl ve tiyatro türlerindeki bu temel unsurlar “*kişiler*”, “*yardımcı kişiler*”, “*kişilerin portreleri*”, “*yer*”, “*kişilerin tanıtılma şekilleri*”, “*zaman*”, “*anlatıcı*”, “*anlatıcının tutumu*”, “*bakış açısı*”, “*olayın girişi, gelişmesi, sonucu*” ve “*ana fikir*”dir. Bu olaya dayalı dört türün özelliklerine göre belirlenen unsurlar doğrultusunda farklı okullardaki ilköğretim 6. sınıf öğrenci kompozisyonlarında ne düzeyde kullanıldığının tespit edilmesi için dört puanlama ölçeği oluşturulmuştur.

Örnek Puanlama Ölçeği:

HİKÂYE İÇİN PUANLAMA ÖLÇEĞİ

Kişiler

- (1) Gerçek hayatta var olan ya da olabilecek kişiler yer almıştır.
- (2) İnsan dışı varlıklar (bitkiler, hayvanlar, nesnelere gibi) yer almıştır.
- (3) Olağanüstü varlıklar, olağanüstü kişiler yer almıştır.
- (4) Hem olağanüstü özelliklere sahip kişiler, hem de gerçek hayatta var olabilecek kişiler yer almıştır.

Yardımcı kişiler

- (1) Yardımcı kişiler yer almamıştır.
- (2) Yardımcı kişiler yer almıştır.

Kişilerin Portreleri

Asıl kişilerin fiziki ve ruhi portreleri

- (1) Kişiler tanıtılmamıştır.
- (2) Kişiler fiziki portreleriyle tanıtılmıştır.

- (3)Kişiler ruhi portreleriyle tanıtılmıştır.
- (4)Kişiler hem ruhi, hem fiziki portreleriyle tanıtılmıştır.

Yardımcı kişilerin fiziki ve ruhi portreleri

- (1)Yardımcı kişilere yer verilmemiştir.
- (2)Yardımcı kişilere ayrıntılı olarak yer verilmiştir.
- (3)Yardımcı kişilere genel adlarla ayrıntısız olarak yer verilmiştir.

Yer

- (1)Yer belirtilmemiştir.
- (2)Bir yer belirtilmiştir.
- (3)Hayali bir yer (örneğin Kaf Dağı) belirtilmiştir.

Kişilerin Tanıtılma Şekilleri

- (1)Gösterme Yöntemi
- (2)Açıklama Yöntemi
- (3)Açıklama ve Gösterme Yöntemi
- (4)Kişiler tanıtılmamıştır.

Zaman

Vaka zamanı

- (1)Hikâyede bir zaman belirtilmemiştir.
- (2)Hikâyede zaman belirtilmiştir, fakat belirsiz bir zaman olarak belirtilmiştir. Örneğin, “*Bir zamanlar ...*” veya “*Uzun zaman önce ...*”
- (3)Zaman belli bir vakti ifade edecek şekilde veya tamamlayıcı bilgilerle birlikte belirtilmiştir. Örneğin, “*30 Mart günü öğleden sonra*” veya “*Henüz insanoğlu yaratılmamışken...*”

Anlatma zamanı

- (1)Öğrenilen geçmiş zaman kipi
- (2)Bilinen geçmiş zaman kipi
- (3)Geniş zaman kipi
- (4)Birkaç zaman kipi bir arada kullanılmıştır.

Anlatıcı

- (1)Anlatıcı yoktur.
- (2)Birinci tekil anlatıcı kullanılmıştır.
- (3)Üçüncü tekil anlatıcı kullanılmıştır.

Anlatıcının Tutumu

- (1)Hiçbir Fikir Beyan Etmeyen Tutum
- (2)Şikâyetçi Tutum
- (3)Eleştiri Sergileyen Tutum
- (4)Beğenici (Olayları Tasdik Eden) Tutum
- (5)Duyarlı (Olaylar Karsısında Üzülen) Tutum
- (6)Merhamet (Acıma) Gösteren Tutum
- (7)Şaşkınlık Gösteren Tutum
- (8)Tezli Tutum
- (9)Anlatıcı yoktur.

Bakış Açısı

- (1)Hâkim bakış açılı (2)Gözlemci bakış açılı (3)Kahraman bakış açılı

Olayın Girişi

- (1)Hikâyede giriş bölümü yoktur.
(2)Giriş bölümü vardır, fakat yeterli değildir.
(3)Giriş bölümünde olay, olayın içindeki asıl/yardımcı kişiler belirtilmiş ve değişik özellikleriyle anlatılmıştır.

Olayın Gelişmesi

- (1)Hikâyede gelişme bölümü yoktur.
(2)Gelişme bölümü vardır, fakat yeterli ve açıklayıcı değildir.
(3)Olaylar gelişip, karmaşıklaşmıştır.

Olayın Sonucu

- (1)Hikâyede sonuç bölümü yoktur.
(2)Hikâyenin çözümlenip çözümlenmediği tam olarak belli değildir.
(3)Olayların sonuçları ortaya çıkmış ve hikâye çözümlenmiştir.

Ana fikir

- (1)Hikâyede ana fikre rastlanmamıştır.
(2)Hikâyede birden çok ana fikre rastlanmıştır.
(3)Hikâyede bir ana fikir vardır.

2. 3. 2. Kişisel Bilgiler Formu

“*Kişisel Bilgiler Formu*”, öğrencilerin olaya dayalı türleri anlama ve yazılı anlatımlarına aktarma başarılarının çeşitli bağımsız değişkenler açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacı ile hazırlanmıştır. Kişisel bilgi formu uygulanarak öğrencilerin çeşitli kişisel bilgilerine ulaşılmıştır. Bu değişkenler; “cinsiyet, ebeveyn eğitim durumu, ebeveynlerin meslekleri, ailenin aylık geliri, kardeş sayısı, süreli yayın alımı”dır.

2. 4. Verilerin Toplanması

Araştırmaya temel teşkil eden veriler, öğrencilere olaya dayalı türlerde yazdırılan kompozisyonlardan elde edilmiştir. Araştırmada kullanılmak üzere hazırlanan ölçme araçları; Emir-koop İlköğretim Okulu, Hasan Güney İlköğretim Okulu ve Türkiye Kömür İşletmeleri İlköğretim Okulu’ndaki 6. sınıf öğrencilerine uygulanmıştır. Uygulamalar, ders kitabında olaya dayalı türdeki metinlerin işlenmesinden hemen sonra araştırmacı tarafından yapılmıştır.

Öğrencilerden hikâye, masal, fabl ve tiyatro türlerini içine alan olaya dayalı türlerde kompozisyon yazmaları istenmiş; herhangi bir yönlendirme olmaksızın onlardan kendi yaşantıları, hayal güçleri ve yaratıcı düşünceleri doğrultusunda belirleyecekleri konularda yazmaları beklenmiştir. Buradaki esas nokta, türe özgü özelliklerin ne düzeyde kavrandığının belirlenmesidir.

Uygulamalar, öğrencilerin haftalık ders programlarında yer alan Türkçe dersi ders saatinde ve haftada birer saat yapılmıştır.

Toplanan kompozisyonlar araştırmacı tarafından okunmuştur, oluşturulan ölçek doğrultusunda değerlendirmeleri yapılmıştır.

2. 5. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler, bilgisayara aktarılarak SPSS 13.0 istatistik paket programıyla analiz edilmiştir. Verilerin analizinde yüzde, aritmetik ortalama ve ki kare bağımsızlık testi kullanılmıştır.

3. BÖLÜM

BULGU VE YORUMLAR

Bu bölümde, toplanan verilerin analizleri sonucunda elde edilen bulgular, araştırmanın alt problemlerine göre düzenlenerek yorumlanmıştır.

3. 1. Alt Problemlere İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde bulgular ve yorumlar alt problemlere göre sırasıyla açıklanmaktadır.

3. 1. 1. Birinci alt problem:

3. 1. 1. 1. İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin *hikâye* türüne ait kompozisyonlarında *Kişiler* hangi özelliklerle yer almaktadır?

3. Tablo Hikâyelerdeki kişilerin özellik dağılımına ilişkin frekans ve yüzdeler

Hikâyedeki kişilerin özellikleri	Frekans	Yüzde (%)
Gerçek hayatta var olan ya da olabilecek kişiler	91	96,8
İnsan dışı varlıklar (bitkiler, hayvanlar, nesnelere gibi)	1	1,1
Olağanüstü varlıklar, olağanüstü kişiler	1	1,1
Hem olağanüstü özelliklere sahip kişiler, hem de gerçek hayatta var olabilecek kişiler	1	1,1
Toplam	94	100,0

Hikâyelerdeki kişilerin özelliklerine ilişkin verilerin yer aldığı 3. Tablo'da görüldüğü üzere, öğrencilerin büyük çoğunluğunun (%96) hikâyelerindeki kişi seçimleri, gerçek hayatta var olan ya da olabilecek kişilerden yana olmuştur.

3. 1. 1. 2. İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin *hikâye* türüne ait kompozisyonlarında *yardımcı kişiler* yer almakta mıdır?

4. Tablo Hikâyelerde yardımcı kişilerin bulunma dağılımına ilişkin frekans ve yüzdeler

Hikâyelerde Yardımcı Kişiler	Frekans	Yüzde (%)
Yardımcı kişiler yer almamıştır.	34	36,2
Yardımcı kişiler yer almıştır.	60	63,8
Toplam	94	100,0

4. Tablo incelendiğinde öğrencilerin hikâyelerinde %63,8 oranında yardımcı kişilere yer verdiği görülmüştür. Yardımcı kişilere yer vermeyenlerin yüzdeler oranı ise %36,2'dir.

3. 1. 1. 3. İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin *hikâye* türüne ait kompozisyonlarında *asıl kişilerin fiziki ve ruhi portreleri* yer almakta mıdır?

5. Tablo Hikâyelerde asıl kişilerin fiziki ve ruhi portrelerine ilişkin frekans ve yüzdeler

Asıl Kişilerin Tanıtılması	Frekans	Yüzde (%)
Tanıtılmamıştır	17	18,1
Fiziki portreleriyle tanıtılmıştır.	19	20,2
Ruhi portreleriyle tanıtılmıştır.	34	36,2
Fiziki ve ruhi portreleriyle tanıtılmıştır.	24	25,5
Toplam	94	100,0

Hikâyelerdeki asıl kişilerin tanıtılmasıyla ilgili dağılımları gösteren 5. Tablo incelendiğinde 99 öğrenciden 17'sinin (%18,1) asıl kişileri tanıtmadığı görülmektedir. Öğrencilerin 19'u (%20,2) kişileri fiziksel portreleriyle tanıtırken, 34'ü ise (%36,2) ruhi portreleriyle tanıtmıştır. 24 öğrenci kişilerin tanıtımını hem fiziki hem de ruhi yönleriyle ele almış, yüzdeliğin %25,5'ini oluşturmuşlardır.

3. 1. 1. 4. İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin *hikâye* türüne ait kompozisyonlarında *yardımcı kişilerin fiziki ve ruhi portreleri* yer almakta mıdır?

6. Tablo Hikâyelerdeki yardımcı kişilerin tanıtılmasına ilişkin frekans ve yüzdeler

Hikâyelerdeki Yardımcı Kişilerin Tanıtılması	Frekans	Yüzde (%)
Yardımcı kişilere yer verilmemiştir	35	37,2
Yardımcı kişilere ayrıntılı olarak yer verilmiştir	6	6,4
Yardımcı kişilere genel adlarla ayrıntısız olarak yer verilmiştir	53	56,4
Toplam	94	100,0

6. Tablo incelendiğinde öğrencilerin yarısından fazlasının (%56,4) kompozisyonlarında yardımcı kişilere genel adlarla ve ayrıntısız olarak yer verdiği görülmektedir. Yardımcı kişilere ayrıntılı olarak değinenlerin oranı %6,4 iken, hikâyelerinde yardımcı kişilere yer vermeyen öğrencilerin oranı ise %37,2'dir.

3. 1. 1. 5. İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin *hikâye* türüne ait kompozisyonlarında *yer* unsuru bulunmakta mıdır?

7. Tablo Hikâyelerde yer unsuruna ilişkin frekans ve yüzdeler

Hikâyelerde Yer	Frekans	Yüzde (%)
Yer belirtilmemiştir	36	38,3

Yer belirtilmiştir	57	60,6
Hayali bir yer belirtilmiştir.	1	1,1
Toplam	94	100,0

7. Tablo incelendiğinde yer unsuru 57 öğrencinin hikâyesinde görülmektedir. Bu oran %60,6 ile çoğunluğu oluşturmaktadır. Yer belirtmeyenlerin frekansı ise 36'dır (%38,3). Hayali bir yer belirten öğrenci sayısı ise sadece 1'dir.

3. 1. 1. 6. İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin *hikâye* türüne ait kompozisyonlarında *kişilerin tanıtılma şekilleri* hangi yöntemlerle gerçekleştirilmektedir?

8. Tablo Hikâyelerdeki kişilerin tanıtılma şekillerine ilişkin frekans ve yüzdeler

Hikâyelerdeki Kişilerin Tanıtılma Şekilleri	Frekans	Yüzde (%)
Gösterme yöntemi	12	12,8
Açıklama yöntemi	43	45,7
Açıklama ve gösterme yöntemi	22	23,4
Tanıtılmamıştır	17	18,1
Toplam	94	100,0

8. Tablo'da görüldüğü gibi, öğrencilerin 43'ü hikâyelerinde yer alan kişileri, açıklama yöntemi ile tanıtmıştır (%45,7). Gösterme yöntemiyle kişilerin tanıtımını yapan öğrencilerin sayısı 12 iken, açıklama ve gösterme yöntemini bir arada kullananların sayısı 22'dir. 17 öğrenci ise hikâyelerinde yer alan kişileri tanıtmamıştır (%18,1).

1.1.1.7. İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin *hikâye* türüne ait kompozisyonlarında *vaka zamanı* nedir?

9. Tablo Hikâyelerdeki vaka zamanına ilişkin frekans ve yüzdeler

Vaka zamanı	Frekans	Yüzde (%)
Zaman belirtilmemiştir	14	14,9
Belirsiz bir zaman	48	51,1
Belli bir zaman dilimi	32	34,0
Toplam	94	100,0

Hikâyelerde vaka zamanına ilişkin 9. Tablo incelendiğinde, 14 öğrencinin vakaya ait zamandan hiç bahsetmediği görülmektedir(%14,9). 31 öğrenci, hikâyesinde zamanı belli bir vakti ifade edecek şekilde veya tamamlayıcı bilgilerle birlikte kullanmaktadır. Zamanın belirsiz bir şekilde verildiği hikâyelerin sayısı ise 48, yüzdeler oranı %51,1'dir.

3. 1. 1. 8. İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin *hikâye* türüne ait kompozisyonlarında *anlatma zamanı* hangi kiplerle gerçekleşmektedir?

10. Tablo Hikâyelerdeki anlatma zamanına ilişkin frekans ve yüzdeler

Anlatma zamanı	Frekans	Yüzde (%)
Öğrenilen geçmiş zaman	23	24,5
Bilinen geçmiş zaman	36	38,3
Geniş zaman	2	2,1
Birkaç zaman kipi bir arada	33	35,1
Toplam	94	100,0

10. Tablo incelendiğinde hikâyelerde anlatma zamanı olarak 36 frekans ve 38,3 yüzdeler oranla en fazla, bilinen geçmiş zaman kipinin kullanıldığı görülmektedir. Öğrenilen geçmiş zamanı kullanan kişi sayısı 23 iken; hikâyesini geniş zaman kipiyle yazan kişi sayısı sadece 2'dir. Birkaç zaman kipini bir arada kullananlar ise %35,1'dir.

3. 1. 1. 9. İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin *hikâye* türüne ait kompozisyonlarında *anlatıcı* kimdir?

11. Tablo Hikâyelerde anlatıcıya ilişkin frekans ve yüzdeler

Anlatıcı	Frekans	Yüzde (%)
Anlatıcı yoktur	2	2,1
Birinci tekil anlatıcı	16	17,0
Üçüncü tekil anlatıcı	76	80,9
Toplam	94	100,0

11. Tablo'da görüldüğü gibi hikâyelerde çoğunluk olarak üçüncü tekil anlatıcı kullanılmıştır (80,9). Öğrencilerden 76'sı hikâyesini üçüncü tekil anlatıcının ağzından, 16'sı ise birinci tekil anlatıcıdan anlatmıştır. Hikâyesinde anlatıcı kullanmayan öğrenci sayısı ise 2'dir.

3. 1. 1. 10. İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin *hikâye* türüne ait kompozisyonlarında *anlatıcının tutumu* nedir?

12. Tablo Hikâyelerde anlatıcının tutumuna ilişkin frekans ve yüzdeler

Anlatıcının Tutumu	Frekans	Yüzde (%)
Hiçbir Fikir Beyan Etmeyen	25	26,6
Şikâyetçi	2	2,1
Eleştiri Sergileyen	5	5,3
Beğenici (Olayları Tasdik Eden)	12	12,8
Duyarlı (Olaylar Karsısında Üzülen)	11	11,7
Merhamet (Acıma) Gösteren	12	12,8
Şaşkınlık Gösteren	0	0,0
Tezli	25	26,6
Anlatıcı yoktur	2	2,1

Toplam	94	100,0
---------------	----	-------

12. Tablo'da görüldüğü üzere, öğrenciler anlatıcı tutumu olarak büyük çoğunlukla (%26,6 oranında) tezli tutumu tercih etmişlerdir. Hikâyesinde hiçbir fikir beyan etmeyen öğrenci sayısı tezli tutumla aynı oranda görülmüştür (%26,6). Beğenici tutum gösteren kişi sayısı 12, yine merhamet gösteren kişi sayısı da bununla aynı frekanstadır (%12,8). Duyarlı (olaylar karşısında üzülen) bir tutum sergileyen öğrencilerin sayısı 11 iken (%11,7), eleştiri sergileyenlerin sayısı 5'tir (%5,3). Şikâyetçi tutumda bulunanların sayısı 2'dir (%2,1). 2 öğrencinin hikâyelerinde ise anlatıcı yer almamaktadır.

3. 1. 1. 11. İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin *hikâye* türüne ait kompozisyonlarında *bakış açısı* nasıldır?

13. Tablo Hikâyelerde bakış açısına ilişkin frekans ve yüzdeler

Bakış açısı	Frekans	Yüzde (%)
Hâkim bakış açılı	75	79,8
Gözlemci bakış açılı	5	5,3
Kahraman bakış açılı	14	14,9
Toplam	94	100,0

13. Tablo incelendiğinde öğrencilerin hikayelerinde daha çok hakim bakış açısını kullandıkları görülmektedir (%79,8). Kahraman bakış açısını kullanan kişi sayısı 14 iken (%14,9), gözlemci bakış açısını tercih edenlerin sayısı 5'tir.

3. 1. 1. 12. İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin *hikâye* türüne ait kompozisyonlarında olayın *giriş, gelişme ve sonuç bölümleri* ne düzeydedir?

14. Tablo Hikâyelerde olayın girişi bölümüne ilişkin frekans ve yüzdeler

Olayın Girişi	Frekans	Yüzde (%)
Hikâyede giriş bölümü yoktur.	7	7,4
Giriş bölümü vardır, fakat yeterli değildir.	16	17,0
Giriş bölümünde olay, olayın içindeki asıl/yardımcı kişiler belirtilmiş ve değişik özellikleriyle anlatılmıştır.	71	75,5
Toplam	94	100,0

14. Tablo incelendiğinde öğrencilerin 71'inin giriş bölümüne uygun olarak olayı, olayın içindeki asıl ve yardımcı kişileri belirttiği görülmektedir (%75,5). Hikâyesinde giriş bölümü yeterli düzeyde olmayan kişi sayısı 16 iken (%17,0), hikâyesinde hiç giriş bölümü kullanmayanların sayısı ise 7'dir (%7,4).

15. Tablo Hikâyelerde olayın gelişme bölümüne ilişkin frekans ve yüzdeler

Olayın Gelişmesi	Frekans	Yüzde (%)
Hikâyede gelişme bölümü yoktur.	2	2,1
Gelişme bölümü vardır, fakat yeterli ve açıklayıcı değildir.	29	30,9
Olaylar gelişip, karmaşıklaşmıştır.	63	67,0
Toplam	94	100,0

Hikâyelerdeki olayın gelişme bölümüne ilişkin 15. Tablo incelendiğinde öğrencilerin 63'ünün gelişme bölümünü, olaya uygun olarak geliştirip kullandığı görülmektedir (%67,0). Gelişme bölümünü yeterli ve açıklayıcı kullanmayanların sayısı 29 iken (%30,9), hikâyesinde hiç gelişme bölümü oluşturmamış öğrencilerin sayısı 2'dir (%2,1).

16. Tablo Hikâyelerde olayın sonuç bölümüne ilişkin frekans ve yüzdeler

Olayın Sonucu	Frekans	Yüzde (%)
Hikâyede sonuç bölümü yoktur.	4	4,3
Hikâyenin çözümlenip çözümlenmediği tam olarak belli değildir.	29	30,9
Olayların sonuçları ortaya çıkmış ve hikâye çözümlenmiştir.	61	64,9
Toplam	94	100,0

16. Tablo’da hikâyelerde olayın sonuç bölümüne ilişkin bulgular gösterilmektedir. Tabloda görüldüğü üzere 61 öğrenci hikâyelerinde olayın sonuçlarını belirtmiş ve hikâyelerini çözümlenmiştir (%64,9). 29 öğrencinin hikâyesinde olayın çözümlenip çözümlenmediği belirli değildir (%30,9). Bu da sonuç bölümünün yeterli düzeyde olmadığı şeklinde yorumlanmaktadır. Hikâyesinde sonuç bölümü olmayan öğrenci sayısı ise 4’tür. (%4,3).

3. 1. 1. 13. İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin *hikâye* türüne ait kompozisyonlarında *ana fikir* bulunmakta mıdır?

17. Tablo Hikâyelerde ana fikir bölümüne ilişkin frekans ve yüzdeler

Ana fikir	Frekans	Yüzde (%)
Hikâyede ana fikre rastlanmamıştır.	33	35,5
Hikâyede birden çok ana fikre rastlanmıştır.	5	5,4
Hikâyede bir ana fikir vardır	55	59,1
Toplam	93	100,0

17. Tablo incelendiğinde ana fikir öğrencilerin 55’inin hikâyesinde yer almaktadır. Bu da evrenin yarısından fazlasının hikâyesinde ana fikir ögesinin bulunduğunu göstermektedir (%59,1).

3. 1. 2. İkinci alt problem:

3. 1. 2. 1. İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin *masal* türüne ait kompozisyonlarında *Kişiler* hangi özelliklerle yer almaktadır?

18. Tablo Masallardaki kişilerin özellik dağılımına ilişkin frekans ve yüzdeler

Masaldaki kişilerin özellikleri	Frekans	Yüzde (%)
Gerçek hayatta var olan ya da olabilecek kişiler	36	40,9
İnsan dışı varlıklar (bitkiler, hayvanlar, nesnelere gibi)	13	14,8
Olağanüstü varlıklar, olağanüstü kişiler	11	12,5
Hem olağanüstü özelliklere sahip kişiler, hem de gerçek hayatta var olabilecek kişiler	28	31,8
Toplam	88	100,0

18. Tablo'da görüldüğü gibi, öğrencilerin 36'sı masalında gerçek hayatta var olan ya da olabilecek kişilere yer vermiştir (%40,9). Yani evrenin yarısına yakını kompozisyonlarında, masal türündeki metinlerde kullanılan olağanüstü nitelikteki kişi özelliklerinin yerine, gerçek özellikteki kişileri kullanmıştır.

Buna karşılık masalında olağanüstü varlıkları ve kişileri kullanan öğrencilerin frekansı 11'dir (%12,5).

Hem olağanüstü özelliklere sahip kişilere, hem de gerçek hayatta var olabilecek kişileri masallarında kullananların sayısı 28'dir (%31,8).

Bitki, hayvan, nesne gibi insan dışı varlıkların kullanılma frekansı ise 13'tür (%14,8).

3. 1. 2. 2. İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin *masal* türüne ait kompozisyonlarında *yardımcı kişiler* yer almakta mıdır?

19. Tablo Masallarda yardımcı kişilerin bulunma dağılımına ilişkin frekans ve yüzdeler

Masallarda Yardımcı Kişiler	Frekans	Yüzde (%)
Yardımcı kişiler yer almamıştır.	34	38,6
Yardımcı kişiler yer almıştır.	54	61,4
Toplam	88	100,0

Masallardaki yardımcı kişilere ilişkin 19. Tablo incelendiğinde öğrencilerin 54'ünün masalında yardımcı kişilerin bulunduğu görülmektedir (%61,4). 34 öğrenci ise masalında yardımcı kişilere yer vermemiştir (%38,6).

3. 1. 2. 3. İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin *masal* türüne ait kompozisyonlarında *asıl kişilerin fiziki ve ruhi portreleri* yer almakta mıdır?

20. Tablo Masallarda asıl kişilerin tanıtılmasına ilişkin frekans ve yüzdeler

Masallarda Asıl Kişilerin Tanıtılması	Frekans	Yüzde (%)
Tanıtılmamıştır	25	28,4
Fiziki portreleriyle tanıtılmıştır.	14	15,9
Ruhi portreleriyle tanıtılmıştır.	26	29,5
Fiziki ve ruhi portreleriyle tanıtılmıştır.	23	26,1
Toplam	88	100,0

Masallardaki asıl kişilerin tanıtılmasına ilişkin 20. Tablo incelendiğinde öğrencilerin 26'sının kişileri ruhi portreleriyle tanıttığı görülmektedir (%29,5).

Fiziki ve ruhi portreleriyle kişileri tanıtan öğrenciler 23 kişidir (%26,1).

Masalında yer alan asıl kişileri tanıtmayan öğrencilerin sayısı 25, oranı %28,4'tür.

Kişilerin fiziki portrelerine yer verenler 14 kişi, bunların oranı ise %15,9'dur.

3. 1. 2. 4. İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin *masal* türüne ait kompozisyonlarında *yardımcı kişilerin fiziki ve ruhi portreleri* yer almakta mıdır?

21. Tablo Masallarda yardımcı kişilerin tanıtılmasına ilişkin frekans ve yüzdeler

Masallarda Yardımcı Kişilerin Tanıtılması	Frekans	Yüzde (%)
Yardımcı kişilere yer verilmemiştir	35	39,8
Yardımcı kişilere genel adlarla ayrıntısız olarak yer verilmiştir	49	55,7
Yardımcı kişilere ayrıntılı olarak yer verilmiştir	4	4,5
Toplam	88	100,0

Masallardaki yardımcı kişilerin tanıtılmasına ilişkin 21. Tablo incelendiğinde öğrencilerin 49'unun, yani evrenin yarısından fazlasının yardımcı kişilere ayrıntı vermeden genel hatlarla değindiği görülmektedir (%55,7). Yardımcı kişilere hiç değinmeyen kişilerin sayısı 35 iken (%39,8), masalında ayrıntılı olarak yardımcı kişilerden bahseden öğrenci sayısı 4'tür (%4,5).

3. 1. 2. 5. İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin *masal* türüne ait kompozisyonlarında *kişilerin tanıtılma şekilleri* hangi yöntemlerle gerçekleştirilmektedir?

22. Tablo Masallarda kişilerin tanıtılma şekillerine ilişkin frekans ve yüzdeler

Masallarda Kişilerin Tanıtılma Şekilleri	Frekans	Yüzde (%)
Gösterme yöntemi	4	4,5
Açıklama yöntemi	42	47,7
Açıklama ve gösterme yöntemi	17	19,3
Tanıtılmamıştır	25	28,4
Toplam	88	100,0

Masallardaki kişilerin tanıtılma şekilleriyle ilgili 22. Tablo incelendiğinde en çok açıklama yöntemine başvurulduğu görülmektedir. Bu yöntemi kullananların frekansı 42, oranı ise %47,7'dir. Açıklama ve gösterme yöntemini kullananlar öğrencilerin sayısı 17 (%19,3), gösterme yöntemini kullananların sayısı ise 4'tür (%4,5).

Uygulama öğrencilerin 25'i masal türünde yazdığı kompozisyonunda kişileri tanıtmamıştır (%28,4).

3. 1. 2. 6. İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin *masal* türüne ait kompozisyonlarında *yer* unsuru bulunmakta mıdır?

23. Tablo Masallarda yer unsuruna ilişkin frekans ve yüzdeler

Masallarda Yer	Frekans	Yüzde (%)
Yer belirtilmemiştir	23	26,1
Yer belirtilmiştir	54	61,4
Hayali bir yer belirtilmiştir.	11	12,5
Toplam	88	100,0

Masallardaki yer unsuruna ilişkin bulguların yer aldığı 23. Tablo'da görüldüğü gibi öğrencilerin büyük çoğunluğu masalında yer unsurunu belirgin olarak kullanmıştır. Yer belirten öğrencilerin frekansı 54'tür (%61,4). Yer belirtmeyenlerin sayısı ise 23'tür (%26,1). Hayali bir yerde geçen olayı ele alan masal sayısı ise 11'dir (%12,5).

3. 1. 2. 7 İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin *masal* türüne ait kompozisyonlarında *vaka zamanı* nedir?

24. Tablo Masallarda vaka zamanına ilişkin frekans ve yüzdeler

Masallarda Vaka Zamanı	Frekans	Yüzde (%)
Zaman belirtilmemiştir	16	18,2
Belirsiz bir zaman	65	73,9

Belli bir zaman dilimi	7	8,0
Toplam	88	100,0

Masala konu olan olayın gerçekleştiği vakti ifade eden vaka zamanı, öğrenci kompozisyonlarının 65'inde belirsiz olarak yer almıştır (%73,9).

Masalında olayın oluş zamanını belirtmeyen öğrencilerin frekansı 16'dır (%18,2). 7 öğrenci ise masallarında, zamanı belli bir vakti ifade edecek şekilde veya tamamlayıcı bilgilerle birlikte belirtmektedir (%8,0).

3. 1. 2. 8. İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin *masal* türüne ait kompozisyonlarında *anlatma zamanı* hangi kiplerle gerçekleşmektedir?

25. Tablo Masallarda anlatma zamanına ilişkin frekans ve yüzdeler

Masallarda Anlatma Zamanı	Frekans	Yüzde (%)
Öğrenilen geçmiş zaman	50	56,8
Bilinen geçmiş zaman	2	2,3
Geniş zaman	1	1,1
Birkaç zaman kipi bir arada	35	39,8
Toplam	88	100,0

25. Tablo'da masallarda anlatma zamanına ilişkin veriler bulunmaktadır. Bu veriler incelendiğinde öğrencilerin masal türüne ait kompozisyonlarında daha çok öğrenilen geçmiş zaman kullandıkları görülmektedir (%56,8). Anlatımlarında bilinen geçmiş zaman kipini kullanan kişi sayısı 2 iken, geniş zaman kipini kullanan kişi sayısı 1'dir.

Anlatımlarında farklı zaman kiplerini kullanan öğrencilerin frekansları ise 35'tir (%39,8).

3. 1. 2. 9. İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin *masal* türüne ait kompozisyonlarında *anlatıcı* kimdir?

26. Tablo Masallarda anlatıcı unsuruna ilişkin frekans ve yüzdeler

Masallarda Anlatıcı	Frekans	Yüzde (%)
Anlatıcı yoktur	0	0
Birinci tekil anlatıcı	2	2,3
Üçüncü tekil anlatıcı	86	97,7
Toplam	88	100,0

Masallardaki anlatıcıya ilişkin bulguların yer aldığı 26. Tablo incelendiğinde öğrencilerin tamamına yakınının olayları üçüncü tekil anlatıcı yoluyla ifade ettikleri gözlenmektedir(%97,7). 86 öğrenci masalında üçüncü tekil anlatıcıyı kullanmıştır.

Masalındaki olayları birinci tekil anlatıcının ağzından anlatan öğrenciler ise 2 kişidir.

3. 1. 2. 10. İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin *masal* türüne ait kompozisyonlarında *anlatıcının tutumu* nedir?

27. Tablo Masallarda anlatıcının tutumuna ilişkin frekans ve yüzdeler

Masallarda Anlatıcının Tutumu	Frekans	Yüzde (%)
Hiçbir Fikir Beyan Etmeyen	47	53,4
Şikâyetçi	0	0
Eleştiri Sergileyen	5	5,7
Beğenici (Olayları Tasdik Eden)	18	20,5
Duyarlı (Olaylar Karsısında Üzülen)	4	4,5
Merhamet (Acıma) Gösteren	2	2,3
Şaşkınlık Gösteren Tutum	1	1,1
Tezli	11	12,5
Anlatıcı yoktur.	0	0

Toplam	94	100,0
---------------	----	-------

27. Tablo'nun işaret ettiği anlatıcının tutumuna ilişkin veriler incelendiğinde öğrencilerin büyük bir bölümünün (%53,5) anlatıcı tutumu olarak herhangi bir fikir beyan etmedikleri görülmektedir. 18 öğrenci olaylar karşısında beğenici bir tutum benimsemiştir (%20,5). Olaylara karşı tezli bir tutum sergileyen 11 öğrenci bulunurken, eleştirel tutumda bulunan öğrenci sayısı 5'tir.

Anlatıcının duyarlı bir tutum sergilediği kompozisyonların frekansı 4, merhamet gösteren tutum sergilediği kompozisyonların frekansı ise 2'dir.

Şikâyetçi tutum ise hiçbir öğrenci tarafından kullanılmamıştır.

3. 1. 2. 11. İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin *masal* türüne ait kompozisyonlarında *bakış açısı* nasıldır?

28. Tablo Masallarda bakış açısına ilişkin frekans ve yüzdeler

Masallarda Bakış açısı	Frekans	Yüzde (%)
Hâkim bakış açılı	86	97,7
Gözlemci bakış açılı	2	2,3
Kahraman bakış açılı	0	0
Toplam	88	100,0

Masallardaki bakış açısını ele alan 28. Tablo'da görüldüğü gibi bakış açısı olarak öğrencilerin büyük çoğunluğu masalında hâkim bakış açısını tercih etmiştir. 86 öğrenci olayları her şeyi gören ve ilahi bir bakış olan hâkim bakış açısıyla ele almıştır (%97,7). 2 öğrenci ise gözlemci bakış açısını kullanarak masalındaki olayları, gözlem yapan birinin bakış açısıyla değerlendirmiştir.

Kahraman bakış açısı hiçbir öğrenci tarafından kullanılmamıştır.

3. 1. 2. 12. İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin *masal* türüne ait kompozisyonlarında olayın *giriş, gelişme ve sonuç bölümleri* ne düzeydedir?

29. Tablo Masallarda giriş bölümüne ilişkin frekans ve yüzdeler

Masaldaki Olayın Girişi	Frekans	Yüzde (%)
Masalda giriş bölümü yoktur.	6	6,8
Giriş bölümü vardır, ancak masala özgü kalıplaşmış ifadeler (tekerlemeler) kullanılmamıştır.	19	21,6
Masalın girişinde özgü kalıplaşmış ifadeler (tekerlemeler) kullanılmıştır.	63	71,6
Toplam	88	100,0

29. Tablo incelendiğinde öğrencilerin 63'ünün masal türüne uygun olarak kompozisyonlarının girişinde masala özgü kalıplaşmış ifadeler ve tekerlemeler kullandığı görülmektedir (%71,6). Giriş bölümünde masalda kullanılan ifadelerin ve tekerlemelerin bulunmadığı kompozisyon sayısı 19'dur (%21,6).

Masalında giriş bölümü bulunmayan öğrencilerin frekansı ise 6'dır (%6,8).

30. Tablo Masallarda gelişme bölümüne ilişkin frekans ve yüzdeler

Masaldaki Olayın Gelişmesi	Frekans	Yüzde (%)
Masalda gelişme bölümü yoktur.	2	2,3
Masalın gelişme bölümü vardır, ancak bu bölümde olağanüstü olaylar bulunmamaktadır.	27	30,7
Masalda gelişme bölümü olağanüstü olaylar ile merak uyandırıcı bir şekilde gerçekleşmiştir.	59	67,0
Toplam	88	100,0

Masallardaki gelişme bölümüne ilişkin frekans ve yüzdeleri içeren 30. Tablo'da yer alan veriler incelendiğinde, öğrencilerin 59'unun masalının gelişme bölümünde olağanüstü olayları merak uyandırıcı bir biçimde yazdığı görülmektedir (%67,0).

Gelişme bölümünde olağanüstü olaylara yer vermeyen 27 öğrenci bulunmaktadır (%30,7).

2 öğrencinin masalında ise gelişme bölümü bulunmamaktadır.

31. Tablo Masalarda sonuç bölümüne ilişkin frekans ve yüzdeler

Masaldaki Olayın Sonucu	Frekans	Yüzde (%)
Masalda belirli bir son yoktur, sonuç eksik kalmış veya masal tamamlanmamıştır.	9	10,2
Masalın sonuçları ortaya çıkmıştır ancak sonunda tekerleme kullanılmamıştır.	60	68,2
Masalın sonuç bölümünde tekerleme kullanılmıştır.	19	21,6
Toplam	88	100,0

Sonuç bölümüne ilişkin verileri içeren 31. Tablo incelendiğinde, evrenin %68,2'sinde masalların sonuçlandığı ancak sonunda tekerlemelerin yer almadığı görülmektedir.

Öğrencilerin 19'u sonuç bölümünde tekerleme kullanmıştır (%21,6). 9 öğrencinin masalında ise herhangi bir sonuç bölümü bulunmamaktadır (%10,2).

3. 1. 2. 13. İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin *masal* türüne ait kompozisyonlarında *ana fikir* bulunmakta mıdır?

32. Tablo Masalarda ana fikre ilişkin frekans ve yüzdeler

Ana fikir	Frekans	Yüzde
Masalda ana fikre rastlanmamıştır.	60	68,2

Masalda birden çok ana fikre rastlanmıştır.	1	1,1
Masalda bir ana fikir vardır	27	30,7
Toplam	88	100,0

32. Tablo'da masallarda ana fikir unsuruna ilişkin veriler bulunmaktadır. Öğrencilerin yazdıkları masal türünde kompozisyonların yarısından çoğunda ana fikre rastlanmamıştır.

Masallarında bir ana fikir olan öğrencilerin frekansı 27'dir. Bu da evrende %30,7 oranına karşılık gelmektedir.

3. 1. 3. Üçüncü alt problem

3. 1. 3. 1. İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin *fabl* türüne ait kompozisyonlarında *kişiler* hangi özelliklerle yer almaktadır?

33. Tablo Fabllardaki kişilerin özellik dağılımına ilişkin frekans ve yüzdeler

Fabllardaki kişilerin özellikleri	Frekans	Yüzde
Gerçek hayatta var olan ya da olabilecek kişiler	8	8,4
İnsan dışı varlıklar (bitkiler, hayvanlar, nesnelere gibi)	25	26,3
Olağanüstü varlıklar, olağanüstü kişiler	7	7,4
Hem olağanüstü özelliklere sahip kişiler, hem de gerçek hayatta var olabilecek kişiler	55	57,9
Toplam	95	100,0

Evrende yer alan 95 öğrencinin fabllarında yer alan kişilerin özellikleri 33. Tablo'da yer almaktadır. Görüldüğü gibi öğrencilerin yarısından fazlası fablında hem olağanüstü özellikteki kişilere, hem de gerçek hayatta var olabilecek kişilere yer vermiştir (%57,9).

Bitki, hayvan, nesne gibi insan dışı varlıkları konu edinenlerin frekansı ise 25'tir (%26,3).

3. 1. 3. 2. İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin *fabl* türüne ait kompozisyonlarında *yardımcı kişiler* yer almakta mıdır?

34. Tablo Fabllardaki yardımcı kişilerin bulunma dağılımına ilişkin frekans ve yüzdeler

Fabllardaki Yardımcı Kişiler	Frekans	Yüzde (%)
Yardımcı kişiler yer almamıştır.	49	51,6
Yardımcı kişiler yer almıştır.	46	48,4
Toplam	95	100,0

Fabllardaki yardımcı kişilerin bulunma dağılımına ilişkin verileri içeren 33. Tablo incelendiğinde evrenin %51,6'sının fabllarında yardımcı kişilere yer vermediği görülmektedir. Yardımcı kişilerin yer aldığı fablların oranı ise %48,4'tür.

3. 1. 3. 3. İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin *fabl* türüne ait kompozisyonlarında *asıl kişilerin fiziki ve ruhi portreleri* yer almakta mıdır?

35. Tablo Fabllardaki asıl kişilerin fiziki ve ruhi portrelerine ilişkin frekans ve yüzdeler

Fabllardaki Asıl Kişilerin Tanıtılması	Frekans	Yüzde (%)
Tanıtılmamıştır.	23	24,2
Fiziki portreleriyle tanıtılmıştır.	16	16,8
Ruhi portreleriyle tanıtılmıştır.	31	32,6
Fiziki ve ruhi portreleriyle tanıtılmıştır.	25	26,3
Toplam	95	100,0

Fabllarda asıl kişilerin fiziki ve ruhi portrelerine ait verileri içeren 35. Tablo'da görülmektedir ki, evrendeki 95 öğrenciden 31'i asıl kişileri ruhi yönleriyle ele almıştır (%32,6). 25 öğrenci kişileri fiziki ve ruhi yönlerden tanıtırken (%26,3), 23 öğrenci kişiler

ile ilgili bilgi vermemiştir. Öğrencilerden 16'sı ise fablında yer alan kişileri fiziki portreleriyle tanıtmıştır (%16,8).

3. 1. 3. 4. İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin *fabl* türüne ait kompozisyonlarında *yardımcı kişilerin fiziki ve ruhi portreleri* yer almakta mıdır?

36. Tablo Fabllardaki yardımcı kişilerin tanıtılması ilişkin frekans ve yüzdeler

Fabllarda Yardımcı Kişilerin Tanıtılması	Frekans	Yüzde (%)
Yardımcı kişilere yer verilmemiştir.	55	57,9
Yardımcı kişilere genel adlarla ayrıntısız olarak yer verilmiştir.	40	42,1
Yardımcı kişilere ayrıntılı olarak yer verilmiştir.	0	0
Toplam	95	100,0

36. Tablo'da fabllardaki yardımcı kişilerin tanıtılmasına ilişkin veriler bulunmaktadır. Öğrencilerin 55'inin fablında yardımcı kişiler yer almamaktadır (%57,9). Yardımcı kişilere genel adlarla ve ayrıntısız olarak yer verenlerin frekansı 40, evrendeki oranı ise %42,1'dir.

3. 1. 3. 5. İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin *fabl* türüne ait kompozisyonlarında *kişilerin tanıtılma şekilleri* hangi yöntemlerle gerçekleştirilmektedir?

37. Tablo Fabllardaki kişilerin tanıtılma şekillerine ilişkin frekans ve yüzdeler

Fabllarda Kişilerin Tanıtılma Şekilleri	Frekans	Yüzde (%)
Gösterme yöntemi	30	31,6
Açıklama yöntemi	24	25,3
Açıklama ve gösterme yöntemi	18	18,9
Tanıtılmamıştır.	23	24,2

Toplam	95	100,0
---------------	----	-------

Kişilerin tanıtılma şekillerini gösteren 37. Tablo'da görüldüğü gibi evrenin %31,6'sı gösterme yöntemini kullanmıştır. Anlatıcının rehberliği yerine, kişinin kendi davranış biçimi, duygu ve düşüncelerinin asıl rolü oynadığı gösterme yöntemiyle tanıtım, öğrencilerin çoğunluklu tercihi olmuştur.

Anlatıcının ön plânda olduğu tanıtım şekli olan açıklama yöntemi ise 24 öğrenci tarafından kullanılmıştır (%25,3).

Fablında açıklama ve gösterme yöntemlerini bir arada kullananların sayısı ise 18'dir (%18,9).

Evrendeki öğrencilerin %24,2'si ise fablında yer alan kişileri tanıtmamıştır.

3. 1. 3. 6. İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin *fabl* türüne ait kompozisyonlarında *yer* unsuru bulunmakta mıdır?

38. Tablo Fabllarda yer unsuruna ilişkin frekans ve yüzdeler

Fabllarda Yer	Frekans	Yüzde (%)
Yer belirtilmemiştir	48	50,5
Yer belirtilmiştir	47	49,5
Hayali bir yer belirtilmiştir.	0	0
Toplam	95	100,0

Fabllarda yer unsurunun bulunma sıklığına ilişkin 38. Tablo incelendiğinde yer belirtilen ve belirtilmeyen fablların oranlarının birbirine çok yakın olduğu gözlemlenmektedir. Yer unsurunun bulunduğu fablların sayısı 47 (%49,5) iken, bulunmayanların frekansı 48'dir (%50,5).

3. 1. 3. 7. İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin *fabl* türüne ait kompozisyonlarında *vaka zamanı* nedir?

39. Tablo Fabllardaki vaka zamanına ilişkin frekans ve yüzdeler

Fabllarda Vaka zamanı	Frekans	Yüzde (%)
Zaman belirtilmemiştir	14	14,7
Belirsiz bir zaman	71	74,7
Belli bir zaman dilimi	10	10,5
Toplam	95	100,0

39. Tablo'da vaka zamanına ilişkin bulgular verilmektedir. Olayın oluş anına işaret eden vaka zamanı, 71 öğrencinin fablında belirsiz bir biçimde yer almaktadır (%74,7).

Evrenin %14,7'si fablında herhangi bir zaman belirtmemiştir.

Öğrencilerin 10'u ise fablında zaman belli bir vakti ifade edecek şekilde veya tamamlayıcı bilgilerle birlikte belirtmiştir.

3. 1. 3. 8. İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin *fabl* türüne ait kompozisyonlarında *anlatma zamanı* hangi kiplerle gerçekleşmektedir?

40. Tablo Fabllardaki anlatma zamanına ilişkin frekans ve yüzdeler

Fabllarda Anlatma zamanı	Frekans	Yüzde (%)
Öğrenilen geçmiş zaman	55	57,9
Bilinen geçmiş zaman	8	8,4
Geniş zaman	4	4,2
Birkaç zaman kipi bir arada	28	29,5
Toplam	95	100,0

Fablların hangi anlatma zamanında yazıldığını gösteren 40. Tablo'da evrenin büyük çoğunluğunun anlatım ifadesi olarak öğrenilen geçmiş zaman kipini seçtiği görülmektedir (%57,9). 95 öğrenciden 55'i öğrenilen geçmiş zaman kipini kullanırken, 8'i bilinen geçmiş zaman, 4'ü ise geniş zaman kipini kullanmaktadır.

Birkaç zaman kipini bir arada kullananların frekansı ise 28'dir. Bu da evrenin %30'una yakın bir bölümünü kapsamaktadır.

3. 1. 3. 9. İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin *fabl* türüne ait kompozisyonlarında *anlatıcı* kimdir?

41. Tablo Fabllardaki anlatıcıya ilişkin frekans ve yüzdeler

Fablda Anlatıcı	Frekans	Yüzde (%)
Anlatıcı yoktur.	3	3,2
Birinci tekil anlatıcı	1	1,1
Üçüncü tekil anlatıcı	91	95,8
Toplam	95	100,0

41. Tablo'da fabllarda anlatıcı unsuruna ilişkin dağılımlar bulunmaktadır. Evrenin tamamına yakını (%95,8) anlatıcı olarak üçüncü tekil şahsı seçmiştir. 3 öğrenci fablında anlatıcı kullanmamış, diyaloglar yolu ile kişilerini konuşarak olaylar gelişmiştir. Öğrencilerin yalnızca 1'i fablını birinci tekil anlatıcı yoluyla anlatmıştır.

3. 1. 3. 10. İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin *fabl* türüne ait kompozisyonlarında *anlatıcının tutumu* nedir?

42. Tablo Fabllardaki anlatıcının tutumuna ilişkin frekans ve yüzdeler

Fablda Anlatıcının Tutumu	Frekans	Yüzde (%)
----------------------------------	----------------	------------------

Hiçbir Fikir Beyan Etmeyen	29	30,5
Şikâyetçi	0	0
Eleştiri Sergileyen	34	35,8
Beğenici (Olayları Tasdik Eden)	2	2,1
Duyarlı (Olaylar Karsısında Üzülen)	4	4,2
Merhamet (Acıma) Gösteren	1	1,1
Şaşkınlık Gösteren	1	1,1
Tezli	22	23,2
Anlatıcı yoktur.	2	2,1
Toplam	95	100,0

Fabllardaki anlatıcının tutumuna ilişkin dağılımları içeren 42. Tablo incelendiğinde, tutumlar arasında en çok “*eleştiri sergileyici*”nin tercih edildiği görülmektedir. Fabl türünde eleştiri sergileyenlerin %35,8 oranındadır.

“*Hiçbir fikir beyan etmeyen*” tutumu yansıtanların frekansı 29’dur (%30,5).

Fablında *tezli bir tutum* tercih edenlerin frekansı 22’dir (%23,2).

Olaylar karşısında duyarlı bir tutum sergileyenlerin frekansı 4, beğenici bir tutum sergileyenlerin ise 2’dir. 1 öğrenci merhamet gösteren tutum göstermiş, 1 öğrenci ise şaşkınlık gösteren tutumu benimsemiştir.

Öğrencilerden 2’si fabllarında anlatıcı kullanmamış, diyaloglar yoluyla olayları okuyucuya aktarmıştır.

Şikâyetçi tutum ise anlatıcı tutumu olarak benimsenmemiş, fabllarda kullanılmamıştır.

3. 1. 3. 11. İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin *fabl* türüne ait kompozisyonlarında *bakış açısı* nasıldır?

43. Tablo Fabllardaki bakış açısı unsuruna ilişkin frekans ve yüzdeler

Fabllarda Bakış açısı	Frekans	Yüzde (%)
-----------------------	---------	-----------

Hâkim bakış açılı	91	95,8
Gözlemci bakış açılı	3	3,2
Kahraman bakış açılı	1	1,1
Toplam	95	100,0

43. Tablo'daki fabllarda bakış açısına ilişkin bulgular incelendiğinde evrenin tamamına yakınının (%95,8) hâkim bakış açısıyla yaklaştığı görülmektedir. Öğrencilerden 3'ü olayları bir gözlemcinin gözüyle görmektedir ve fabllarını gözlemci bir bakış açısıyla yazmışlardır. Kahraman bakış açısını terci eden ise 1 öğrenci bulunmaktadır.

3. 1. 3. 12. İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin *fabl* türüne ait kompozisyonlarında olayın *giriş, gelişme ve sonuç bölümleri* ne düzeydedir?

44. Tablo Fablların giriş bölümüne ilişkin frekans ve yüzdeler

Fabllarda Olayın Girişi	Frekans	Yüzde (%)
Fablda giriş bölümü bulunmamaktadır.	31	32,6
Fablda giriş bölümü vardır.	64	67,4
Fabldaki giriş bölümünde ana fikir cümlesi verilmiştir.	0	0
Toplam	95	100,0

Fabllarda giriş bölümüne ilişkin bulgular incelendiğinde evrenin çoğunluğunun fablında giriş bölümünün olduğu görülmektedir. 95 öğrenciden 64'ünün fablında giriş bölümü bulunmakta (%67,4), 31 öğrencinin ise bulunmamaktadır (%32,6). Fabldaki giriş bölümünde ana fikir cümlesine yer veren ise bulunmamaktadır.

45. Tablo Fablların gelişme bölümüne ilişkin frekans ve yüzdeler

Fabllarda Olayın Gelişmesi	Frekans	Yüzde (%)
Fablin gelişme bölümü yoktur.	0	

		0
Fabln gelişme bölümü vardır, ancak hayvan, bitki veya cansız varlıkların konuşması gibi doğaüstü olaylar bulunmamaktadır.	5	5,3
Fabln gelişme bölümünde hayvan, bitki veya cansız varlıkların konuşması gibi doğaüstü olaylar bulunmaktadır.	90	94,7
Toplam	95	100,0

45. Tablo’da fabllarda olayın gelişme bölümüne ilişkin veriler bulunmaktadır. Evrenin %94,7’si fablnın gelişme bölümünde hayvan, bitki veya cansız varlıkların konuşması gibi doğaüstü olaylara yer vermektedir. Fabln gelişme bölümünde bu gibi hayvan, bitki veya cansız varlıkların konuşmasına yer vermeyenlerin oranı ise %5,3’tür.

46. Tablo Fablların sonuç bölümüne ilişkin frekans ve yüzdeler

Fabllarda Olayın Sonucu	Frekans	Yüzde (%)
Fablda belirli bir son yoktur.	5	5,3
Fabln çözümlenip çözümlenmediği tam olarak belli değildir.	9	9,5
Fabln sonuçları ortaya çıkmış, fabl çözümlenmiştir.	81	85,3
Toplam	95	100,0

46. Tablo’daki fablların sonuç bölümüne ilişkin veriler incelendiğinde 81 öğrencinin sonuç bölümünü oluşturduğu ve olayı çözümlendiği görülmektedir (%85,3).

Olayın çözümlendiği net olarak belli olmayan öğrencilerin frekansı 9’dur (%9,5). Fablında olayları bir sonuca bağlamayanların frekansı ise 5’tir.

3. 1. 3. 13. İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin *fabl* türüne ait kompozisyonlarında *ders bölümü* bulunmakta mıdır?

47. **Tablo** Fabllardaki ders bölümüne ilişkin frekans ve yüzdeler

Fabllarda Ders Bölümü	Frekans	Yüzde (%)
Olaylar sonuçlandıktan sonra okuyucuya bir ders verilmemiştir.	76	80,0
Olaylar sonuçlandıktan sonra okuyucuya bir ders verilmiştir.	19	20,0
Toplam	95	100,0

47. Tablo'da fabllardaki ders bölümüne ilişkin bulgular verilmektedir. Evrenin büyük bir kısmı fablının sonunda ders bölümünü bulundurmamaktadır. Olaylar sonuçlandıktan sonra okuyucuya bir ders vermeyenlerin frekansı 76, evrendeki oranı %80 iken, okuyucuya ders verenlerin frekansı 19'dur. Bu da evrenin %20'lik küçük bir kısmını oluşturmaktadır.

3. 1. 3. 14. İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin *fabl* türüne ait kompozisyonlarında *ana fikir* bulunmakta mıdır?

48. **Tablo** Fabllardaki ana fikir unsuruna ilişkin frekans ve yüzdeler

Fablda Ana fikir	Frekans	Yüzde (%)
Fablda ana fikre rastlanmamıştır.	25	26,3
Fablda birden çok ana fikre rastlanmıştır.	1	1,1
Fablda bir ana fikir vardır.	69	72,6
Toplam	95	100,0

Fabllardaki ana fikir unsuruna ilişkin veriler 48. Tablo'da gösterilmektedir. 95 öğrenciden 69'u fablında bir ana fikir oluşturmuştur (%72,6). 25 öğrencinin fablında

herhangi bir ana fikre rastlanmazken (%26,3), 1 öğrenci birden çok ana fikir belirtmektedir.

3. 1. 4. Dördüncü alt problem

3. 1. 4. 1. İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin *tiyatro* türüne ait kompozisyonlarında *kişiler* hangi özelliklerle yer almaktadır?

49. Tablo Tiyatrodaki kişilerin özellik dağılımına ilişkin frekans ve yüzdeler

Tiyatrodaki Kişilerin Özellikleri	Frekans	Yüzde (%)
Gerçek hayatta var olan ya da olabilecek kişiler	81	94,2
İnsan dışı varlıklar (bitkiler, hayvanlar, nesnelere gibi)	3	3,5
Olağanüstü varlıklar, olağanüstü kişiler	1	1,2
Hem olağanüstü özelliklere sahip kişiler, hem de gerçek hayatta var olabilecek kişiler	1	1,2
Toplam	86	100,0

Tiyatro metnindeki kişilerin özellik dağılımına ilişkin bulguları gösteren 49. Tablo incelendiğinde öğrencilerin tamamına yakınının gerçek hayattan kişileri seçtikleri görülmektedir. Evrenin %94,2'si tiyatro metinlerinde gerçek hayatta var olan ya da olabilecek kişilere yer vermektedir. Tiyatro türündeki kompozisyonlarında insan dışı varlıklara (bitkiler, hayvanlar, nesnelere gibi) yer verenler evrenin %3,5'ini, olağanüstü varlık ya da kişilere yer verenler %1,2'sini, hem olağanüstü özelliklere sahip hem de gerçek hayatta var olabilecek kişilere yer verenler %1,2'sini oluşturmaktadır.

3. 1. 4. 2. İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin *tiyatro* türüne ait kompozisyonlarında *yardımcı kişiler* yer almakta mıdır?

50. Tablo Tiyatrolarda yardımcı kişilerin bulunma dağılımına ilişkin frekans ve yüzdeler

Tiyatrolardaki Yardımcı Kişiler	Frekans	Yüzde (%)
Yardımcı kişiler yer almamıştır.	41	47,7
Yardımcı kişiler yer almıştır.	45	52,3
Toplam	86	100,0

50. Tablo'da tiyatro metinlerinde yardımcı kişilerin bulunma dağılımına ilişkin veriler gösterilmektedir. Evrenin %52,3'ü tiyatro metninde yardımcı kişilere yer vermekte; kalan %47,7'si ise yer vermemektedir.

3. 1. 4. 3. İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin *tiyatro* türüne ait kompozisyonlarında *asıl kişilerin fiziki ve ruhi portreleri* yer almakta mıdır?

51. Tablo Tiyatrolarda asıl kişilerin dağılımına ilişkin frekans ve yüzdeler

Tiyatrolardaki Asıl Kişilerin Tanıtılması	Frekans	Yüzde (%)
Tanıtılmamıştır	42	48,8
Fiziki portreleriyle tanıtılmıştır.	9	10,5
Ruhi portreleriyle tanıtılmıştır.	23	26,7
Fiziki ve ruhi portreleriyle tanıtılmıştır.	12	14,0
Toplam	86	100,0

Tiyatrolarda asıl kişilere ilişkin bulgular 51. Tablo'da gösterilmiştir. Kompozisyonlarında asıl kişileri tanıtmayan öğrencilerin frekansı 42 iken (%48,8), 23 öğrenci kişileri ruhi yönleriyle anlatmaktadır (%26,7). Asıl kişileri fiziki ve ruhi yönleriyle tanıtanların frekansı 12 (%14,0), yalnızca fiziki portreleriyle tanıtanlarınkı 9'dur (%10,5).

3. 1. 4. 4. İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin *tiyatro* türüne ait kompozisyonlarında *yardımcı kişilerin fiziki ve ruhi portreleri* yer almakta mıdır?

52. Tablo Tiyatrolarda yardımcı kişilerin tanıtılmasına ilişkin frekans ve yüzdeler

Tiyatrolardaki Yardımcı Kişilerin Tanıtılması	Frekans	Yüzde (%)
Yardımcı kişilere yer verilmemiştir	42	48,8
Yardımcı kişilere ayrıntılı olarak yer verilmiştir	37	43,0
Yardımcı kişilere genel adlarla ayrıntısız olarak yer verilmiştir	7	8,1
Toplam	86	100,0

Tiyatrolarda yardımcı kişilerin tanıtılmasına ilişkin 52. Tablo incelendiğinde evrenin %48,8'inin yardımcı kişilere yer vermediği görülmektedir. Tiyatro metinlerinde yardımcı kişilere ayrıntılı olarak yer verenlerin oranı %43,0 iken, genel adlarla ayrıntısız olarak yer verenlerin oranı %8,1'dir.

3. 1. 4. 5. İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin *tiyatro* türüne ait kompozisyonlarında *kişilerin tanıtılma şekilleri* hangi yöntemlerle gerçekleştirilmektedir?

53. Tablo Tiyatrolarda kişilerin tanıtılma şekillerine ilişkin frekans ve yüzdeler

Tiyatrolarda Kişilerin Tanıtılma Şekilleri	Frekans	Yüzde (%)
Gösterme yöntemi	24	27,9
Açıklama yöntemi	11	12,8
Açıklama ve gösterme yöntemi	9	10,5
Tanıtılmamıştır	42	48,8
Toplam	86	100,0

Tiyatro metinlerindeki kişilerin tanıtılma şekillerine ilişkin bulgular 53. Tablo'da gösterilmektedir. Evrenin büyük bir kısmı kişileri tanıtmamaktadır (%48,8). Kişilerin

tanıtılma şekillerinden gösterme yöntemini kullananlar evrende %27,9'u, açıklama yöntemini kullananlar %12,8'i temsil etmektedir.

3. 1. 4. 6. İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin *tiyatro* türüne ait kompozisyonlarında *yer* unsuru bulunmakta mıdır?

54. Tablo Tiyatrolarda yer unsurunun dağılımına ilişkin frekans ve yüzdeler

Tiyatrolarda Yer	Frekans	Yüzde (%)
Yer belirtilmemiştir	43	50,0
Yer belirtilmiştir	41	47,7
Hayali bir yer belirtilmiştir.	2	2,3
Toplam	86	100,0

Tiyatrolarda yer unsurunun dağılımına ilişkin 54. Tablo incelendiğinde öğrencilerin yarısının kompozisyonunda yer unsurunun belirtmediği görülmektedir (%50,0). Yer belirtenlerin oranı %47,7, hayali bir yer belirtenlerin ise %2,3'tür.

3. 1. 4. 7. İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin *tiyatro* türüne ait kompozisyonlarında *vaka zamanı* nedir?

55. Tablo Tiyatrolarda vaka zamanına ilişkin frekans ve yüzdeler

Tiyatrolarda Vaka zamanı	Frekans	Yüzde (%)
Zaman belirtilmemiştir	52	60,5
Belirsiz bir zaman	15	17,4
Belli bir zaman dilimi	19	22,1
Toplam	86	100,0

55. Tablo'da gösterilen tiyatro metinlerindeki vaka zamanına ait bulgular incelendiğinde öğrencilerin %60,5'inin kompozisyonunda zaman belirtmediği görülmektedir. Zamanı belli bir vakti ifade edecek şekilde veya tamamlayıcı bilgilerle birlikte belirtenlerin oranı %22,1 iken, belirsiz bir zaman dilimi kullananların oranı %17,4'tür.

3. 1. 4. 8. İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin *tiyatro* türüne ait kompozisyonlarında *anlatıcı* kimdir?

56. Tablo Tiyatrolarda anlatıcı unsuruna ilişkin frekans ve yüzdeler

Tiyatrolarda Anlatıcı	Frekans	Yüzde (%)
Anlatıcı yoktur	54	62,8
Birinci tekil anlatıcı	4	4,7
Üçüncü tekil anlatıcı	28	32,6
Toplam	86	100,0

Tiyatro metinlerinde anlatıcı unsuruna ait bulguları gösteren 56. Tablo incelendiğinde evrenin %62'sinin kompozisyonunda anlatıcının bulunmadığı görülmektedir.

Birinci tekil anlatıcı kullanan öğrencilerin evrendeki oranı %4,7, üçüncü tekil anlatıcı kullananların oranı ise %32,6'dır.

3. 1. 4. 9. İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin *tiyatro* türüne ait kompozisyonlarında olayın *giriş, gelişme ve sonuç bölümleri* ne düzeydedir?

57. Tablo Tiyatrolarda giriş bölümüne ilişkin frekans ve yüzdeler

Tiyatrolardaki Olayın Girişi	Frekans	Yüzde (%)
Tiyatroda giriş bölümü yoktur.	6	7,0
Giriş bölümü vardır, fakat yeterli değildir.	33	38,4

Giriş bölümünde olay, olayın içindeki asıl/yardımcı kişiler belirtilmiş ve değişik özellikleriyle anlatılmıştır.	47	54,7
Toplam	86	100,0

Tiyatro metinlerindeki giriş bölümüne ilişkin bulgular incelendiğinde öğrencilerin yarısından fazlasının giriş bölümünde olayı ve içinde yer alan kişileri belirttiği görülmektedir. Evrenin %54,7'si giriş bölümünde olay, olayın içindeki asıl ve yardımcı kişileri belirtmiş; değişik özellikleriyle anlatmıştır. Tiyatro türündeki kompozisyonlarında giriş bölümü yeterli olmayanların oranı %38,4 iken, kompozisyonunda giriş bölümü bulunmayanların oranı ise %7,0'dır.

58. Tablo Tiyatrolarda gelişme bölümüne ilişkin frekans ve yüzdeler

Tiyatrolardaki Olayın Gelişmesi	Frekans	Yüzde (%)
Tiyatroda gelişme bölümü yoktur.	0	0
Gelişme bölümü vardır, fakat yeterli ve açıklayıcı değildir.	35	40,7
Gelişme bölümünde olaylar gelişmiş ve bir düğüm oluşturulmuştur.	51	59,3
Toplam	86	100,0

58. Tablo'da tiyatro metinlerindeki gelişme bölümüne ilişkin bulgular yer almaktadır. Evrenin yarısından fazlası (%59,3) tiyatro türündeki kompozisyonlarının gelişme bölümünde olayları geliştirerek bir düğüm oluşturmuştur. Yeterli ve açıklayıcı sayılmamakla birlikte kompozisyonlarında bir gelişme bölümü bulunanların oranı ise evrenin %40,7'sini oluşturmaktadır.

59. Tablo Tiyatrolarda sonuç bölümüne ilişkin frekans ve yüzdeler

Tiyatrolardaki Olayın Sonucu	Frekans	Yüzde (%)
Sonuç belirtilmemiştir.	7	8,1
Belirli bir son yoktur, sonuç eksik kalmış veya tiyatro metni tamamlanmamıştır.	20	23,3
Sonuçlar ortaya çıkmış, tiyatro metni tamamlanmıştır.	59	68,6
Toplam	86	100,0

Tiyatro metinlerindeki sonuç bölümüne ilişkin bulguları gösteren 59. Tablo incelendiğinde evrenin %70'ine yakınının kompozisyonunda sonuç bölümünün oluşturulduğu görülmektedir. Kompozisyonunda sonuçları ortaya çıkararak tiyatro metnini tamamlayanların frekansı 59, belirli bir son oluşturmayanların frekansı 20, sonuç bölümü bulunmayanların frekansı ise 7'dir.

3. 1. 4. 12. İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin *tiyatro* türüne ait kompozisyonlarında *ana fikir* bulunmakta mıdır?

60. Tablo Tiyatrolarda ana fikir unsuruna ilişkin frekans ve yüzdeler

Tiyatrolarda Ana fikir	Frekans	Yüzde (%)
Ana fikre rastlanmamıştır.	39	45,3
Birden çok ana fikre rastlanmıştır.	2	2,3
Bir ana fikir vardır	45	52,3
Toplam	86	100,0

Tiyatro metinlerindeki ana fikir unsuruna ilişkin veriler 60. Tablo'da görülmektedir. Evrenin %52,3'ü tiyatro türündeki kompozisyonunda bir ana fikir belirtmektedir. Ana fikrin olmadığı tiyatro metinlerinin oranı ise %45,3'tür.

Evrenin küçük bir bölümü ise tiyatro metninde birden çok ana fikir belirtmektedir (%2,3)

3. 1. 5. Beşinci alt problem:

İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin olaya dayalı türleri anlama ve yazılı anlatımlarına aktarma başarıları:

- a) *Cinsiyet,*
- b) *Ebeveynlerinin eğitim durumu,*
- c) *Anne çalışma durumu,*
- d) *Ailenin aylık geliri,*
- e) *Sürekli yayın alımı*

Açılarından anlamlı farklılıklar göstermekte midir?

3. 1. 5. 1. Cinsiyet, hikâyedeki olayın giriş bölümü için anlamlı farklılık göstermekte midir?

61. Tablo Cinsiyet ile hikâyedeki olayın giriş bölümü için frekans dağılımları

		Hikâyedeki Olayın Giriş Bölümü			Toplam
		Hikâyenin giriş bölümü bulunmamaktadır	Giriş bölümü yetersizdir	Giriş bölümü bulunmaktadır	
Cinsiyet	Kız	4 %4,3	3 %3,2	41 %43,6	48 %100
	Erkek	3 %3,2	13 %13,8	30 %31,9	46 %100

Toplam	7 %7,4	16 %17,0	71 %75,5	94 %100,0
---------------	-----------	-------------	-------------	--------------

61. Tablo'da görüldüğü gibi hikâyenin giriş bölümündeki başarı açısından cinsiyete göre dağılım anlamlı farklılık göstermektedir. Hikâyenin giriş bölümü değişkeni ile Cinsiyet değişkeni birbirinden bağımsız değildir ($\chi^2_{(2)}=8.06$, $p=0.018$). Bu iki değişken arasındaki korelasyon katsayısı 0.28 düzeyindedir. O halde, bu iki değişken arasında düşük bir ilişki vardır.

3. 1. 5. 2. Cinsiyet, masaldaki asıl kişilerin portreleri için anlamlı farklılık göstermekte midir?

62. Tablo Cinsiyet ile masaldaki asıl kişilerin portreleri için frekans dağılımları

		Masaldaki Asıl Kişilerin Portreleri				Toplam
		Tanıtmamıştır	Fiziki portreleriyle tanıtılmıştır	Ruhi portreleriyle tanıtılmıştır	Fiziki ve ruhi portreleriyle tanıtılmıştır	
Cinsiyet	Kız	8 %9,1	10 %11,4	16 %18,2	16 %18,2	50 %100,0
	Erkek	17 %19,3	4 %4,5	10 %11,4	7 %8,0	38 %100,0
Toplam		25 %28,4	14 %15,9	26 %29,5	23 %26,1	88 %100,0

Cinsiyet ile masaldaki asıl kişilerin portreleri için frekans dağılımlarına ilişkin 62. Tablo'da görüldüğü gibi asıl kişileri tanıtmayan erkekler, kız öğrencilerin sayısından oldukça fazladır.

Kız öğrencilerin fiziki portre, ruhi portre, fiziki ve ruhi portre oluşturmada erkek öğrencilerden üstün oldukları frekans dağılımlarından incelenebilmektedir.

Tabloda görüldüğü gibi masaldaki asıl kişilerin portreleri için başarı açısından cinsiyete göre dağılım anlamlı farklılık göstermektedir. Masaldaki asıl kişilerin portreleri değişkeni ile Cinsiyet değişkeni birbirinden bağımsız değildir ($\chi^2_{(3)}=9.25$, $p=0.026$). Bu iki değişken arasındaki korelasyon katsayısı 0.30 düzeyindedir. O halde, bu iki değişken arasında düşük bir ilişki vardır.

3. 1. 5. 3. Cinsiyet, masallardaki kişilerin tanıtılma şekilleri için anlamlı farklılık göstermekte midir?

63. Tablo Cinsiyet ile masallardaki kişilerin tanıtılma şekilleri için frekans dağılımları

	Masallardaki Kişilerin Tanıtılma Şekilleri				Toplam
	Gösterme Yöntemi	Açıklama Yöntemi	Açıklama ve Gösterme Yöntemi	Kişiler Tanıtılmamıştır	
Cinsiyet					
Kız	2 %4,0	29 %58,0	11 %22,0	8 %16,0	50 %100,0
Erkek	2 %5,3	13 %34,2	6 %15,8	17 %44,7	38 %100,0
Toplam	4 %4,5	42 %47,7	17 %19,3	25 %28,4	88 %100,0

63. Tablo.'da görüldüğü gibi cinsiyet ile masaldaki kişilerin tanıtılma şekilleri için frekans dağılımları incelendiğinde kız öğrencilerin erkek öğrencilerden fazla sayıda

açıklama yöntemi kullandığı görülmektedir. Yine masalarında açıklama ve gösterme yöntemi kullanan kız öğrenci sayısı, erkeklerden fazladır.

Masaldaki kişilerin tanıtılma şekilleri için frekans dağılımları başarı açısından cinsiyete göre anlamlı farklılık olduğunu göstermektedir. Masaldaki kişilerin tanıtılma şekilleri değişkeni ile Cinsiyet değişkeni birbirinden bağımsız değildir ($\chi^2_{(3)}=9.34, p=0.025$). Bu iki değişken arasındaki korelasyon katsayısı 0.30 düzeyindedir. O halde, bu iki değişken arasında düşük bir ilişki vardır.

3. 1. 5. 4. Cinsiyet, masaldaki yer unsuru için anlamlı farklılık göstermekte midir?

64. Tablo Cinsiyet ile masalardaki yer unsuru için frekans dağılımları

		Masalardaki Yer Unsuru			Toplam
		Yer belirtilmemiştir	Bir yer belirtilmiştir	Hayali bir yer belirtilmiştir	
Cinsiyet	Kız	12 %24,0	27 %54,0	11 %22,0	50 %100
	Erkek	11 %28,9	27 %71,1	0 %0,0	38 %100
Toplam		23 %26,1	54 %61,4	11 %12,5	88 %100,0

Masaldaki yer unsuru ile cinsiyete ilişkin frekans dağılımlarını içeren 64. Tablo'da masalarında yer unsuru bulunan kız ve erkek öğrencilerin eşit sayıda olduğu görülmektedir. Olayı hayali bir yerde kurgulayan erkek bulunmazken, kız öğrencilerin 10'dan fazlası masalında hayali bir yer belirtmişlerdir.

Tabloda görüldüğü gibi masaldaki yer unsuru için frekans dağılımları başarı açısından cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermektedir. Masaldaki yer değişkeni ile Cinsiyet değişkeni birbirinden bağımsız değildir ($\chi^2_{(2)}=9.58$, $p=0.008$). Bu iki değişken arasındaki korelasyon katsayısı 0.30 düzeyindedir. O halde, bu iki değişken arasında düşük bir ilişki vardır.

3. 1. 5. 5. Cinsiyet, tiyatrolardaki asıl kişilerin portreleri için anlamlı farklılık göstermekte midir?

65. Tablo Cinsiyet ile tiyatrolardaki asıl kişilerin portreleri frekans dağılımları

	Tiyatrolardaki Asıl Kişilerin Portreleri				Toplam
	Tanıtılmıştır	Fiziki portreleriyle tanıtılmıştır	Ruhi portreleriyle tanıtılmıştır	Hem ruhi, hem fiziki portreleriyle tanıtılmıştır	
Cinsiyet Kız	21 %24,4	1 %1,2	14 %16,3	8 %9,3	44 %100,0
Erkek	21 %24,4	8 %9,3	9 %10,5	4 %4,7	42 %100,0
Toplam	42 %48,8	9 %10,5	23 %26,7	12 %14,0	86 %100,0

65. Tablo'da görüldüğü gibi tiyatrolardaki asıl kişilerin tanıtılmasına yer vermeyen kız ve erkek öğrenciler eşit frekanstadır. Asıl kişileri fiziki portrelerle tanıtan kız öğrenci sayısı 1 iken, erkek öğrenci sayısı 8'dir. Kişileri ruhi portreleriyle tanıtan kız öğrencilerin sayısı

ise erkek öğrencilerden fazladır. Tiyatrolardaki kişileri hem ruhi, hem fiziki yönleriyle ele alan kız öğrencilerin sayısı yine erkek öğrencilerden fazla bulunmaktadır.

Tiyatrodaki asıl kişilerin portreleri için frekans dağılımları başarı açısından cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermektedir. Tiyatrodaki asıl kişilerin portreleri değişkeni ile cinsiyet değişkeni birbirinden bağımsız değildir ($\chi^2_{(3)}=7.82, p=0.050$). Bu iki değişken arasındaki korelasyon katsayısı 0.28 düzeyindedir. O halde, bu iki değişken arasında düşük bir ilişki vardır.

3. 1. 5. 6. Cinsiyet, tiyatrolardaki ana fikir unsuru için anlamlı farklılık göstermekte midir?

66. Tablo Cinsiyet ile tiyatrodaki ana fikir unsuru frekans dağılımları

		Tiyatrolardaki Ana Fikir unsuru			Toplam
		Ana fikre rastlanmamıştır	Birden çok ana fikre rastlanmıştır	Bir ana fikir bulunmaktadır	
Cinsiyet	Kız	14 %16,3	1 %1,2	29 %33,7	44 %51,2
	Erkek	25 %29,1	1 %1,2	16 %18,6	42 %48,8
Toplam		39 %45,3	2 %2,3	45 %52,3	86 %100,0

66. Tablo incelendiğinde tiyatro kompozisyonlarında ana fikir unsuru bulunan kız öğrenci sayısının 29, erkek öğrenci sayısının 16 olduğu görülmektedir. Tiyatrolarında ana fikir bulunmayan kız öğrencilerin sayısı 14 iken, erkek öğrencilerin sayısı 25'dir. Bu durum, tiyatro yazılarında ana fikir unsurunun kız öğrencilerde daha başarılı bulunduğu şeklinde yorumlanmaktadır.

Tiyatrodaki ana fikir değişkeni ile cinsiyet değişkeni birbirinden bağımsız değildir ($\chi^2_{(2)}=6.81$, $p=0.033$). Tiyatrodaki ana fikir için frekans dağılımları başarı açısından cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermektedir. Bu iki değişken arasındaki korelasyon katsayısı 0.27 düzeyindedir. O halde, bu iki değişken arasında düşük bir ilişki vardır.

3. 1. 5. 6. Anne eğitim durumu, hikâyedeki vaka zamanı için anlamlı farklılık göstermekte midir?

67. Tablo Anne eğitim durumu ile hikâyedeki vaka zamanı unsuru frekans dağılımları

		Hikâyedeki Vaka Zamanı			Toplam
		Zaman yoktur	Belirsiz bir zaman vardır	Belirli bir zaman vardır	
Anne Eğitim Durumu	İlkokul ve Ortaokul mezunu	7 %13,0	27 %50,0	20 %37,0	54
	Lise mezunu	6 %26,1	14 %60,9	3 %13,0	23
	Üniversite mezunu	1 %7,1	4 %49,5	9 %35,2	14
Toplam		14 %15,4	45 %49,5	32 %35,2	91 %100,0

Anne eğitim durumu ile hikâyedeki vaka zamanı için frekans dağılımlarına ilişkin 67. Tablo'da görüldüğü gibi anne eğitim durumları en az ortaokul mezunu olan öğrencilerin

yarısı hikâyesinde belirsiz bir zamandan bahsetmişlerdir. Anne eğitim durumu lise mezunu olan öğrencilerde belirsiz zaman kullanımını %61'e yakın iken, anneleri üniversite mezunu olan öğrencilerde bu düzey %30 oranındadır.

Hikâyedeki vaka zamanı başarı açısından anne eğitim durumuna göre anlamlı farklılık göstermektedir. Hikâyedeki vaka zamanı değişkeni ile anne eğitim durumu değişkeni birbirinden bağımsız değildir. ($\chi^2_{(4)}=11.01$, $p=0.026$). Bu iki değişken arasındaki korelasyon (contingency) katsayısı 0.32 düzeyindedir. O halde, bu iki değişken arasında düşük bir ilişki vardır.

3. 1. 5. 8. Anne eğitim durumu, tiyatrodaki yardımcı kişiler için anlamlı farklılık göstermekte midir?

68. Tablo Anne eğitim durumu ile tiyatrodaki yardımcı kişiler unsuru frekans dağılımları

		Tiyatrodaki Yardımcı Kişiler		Toplam
		Yardımcı kişiler yer almamıştır	Yardımcı kişiler yer almıştır	
Anne Eğitim Durumu	İlkokul ve Ortaokul mezunu	23 %45,1	28 %54,9	51 %100,0
	Lise mezunu	8 %40,0	12 %60,0	20 %100,0
	Üniversite mezunu	10 %83,3	2 %16,7	12 %100,0
Toplam		41 %49,4	42 %50,6	83 %100,0

Anne eğitim durumu ile tiyatrodaki yardımcı kişiler için frekans dağılımlarına ilişkin 68. Tablo'da görüldüğü gibi anne eğitim durumları en az ortaokul mezunu olan öğrencilerin yarısından fazlası tiyatrodaki yardımcı kişilere yer vermektedir. Anne eğitim durumu lise mezunu olan öğrencilerde yardımcı kişi kullanımı %60 iken, anneleri üniversite mezunu olan öğrencilerde bu oranın %17 düzeyinde olduğu gözlenmektedir.

Tabloda görüldüğü gibi tiyatrodaki yardımcı kişilerin kullanımı anne eğitim durumuna göre anlamlı farklılık göstermektedir. Tiyatrodaki yardımcı kişi değişkeni ile anne eğitim durumu değişkeni birbirinden bağımsız değildir. ($\chi^2_{(2)}=6.61$, $p=0.037$). Bu iki değişken arasındaki korelasyon (contingency) katsayısı 0.37 düzeyindedir. O halde, bu iki değişken arasında düşük bir ilişki vardır.

3. 1. 5. 9. Baba eğitim durumu, fabllardaki olayın giriş bölümü için anlamlı farklılık göstermekte midir?

69. Tablo Baba eğitim durumu ile fabldaki olayın girişi unsuru frekans dağılımları

		Fabldaki Olayın Giriş Bölümü		Toplam
		Giriş bölümü yoktur	Giriş bölümü vardır	
Baba Eğitim Durumu	İlkokul ve Ortaokul Mezunu	20 %48,8	21 %51,2	41 %100
	Lise mezunu	6 %23,1	20 %76,9	26 %100
		5	20	25

Üniversite mezunu	%20,0	%80,0	%100
Toplam	31 %33,7	61 %66,3	92 %100,0

Baba eğitim durumu ile fabldaki olayın giriş bölümü için frekans dağılımlarına ilişkin 69. Tablo'da görüldüğü gibi baba eğitim durumları ilkökul ve ortaokul mezunu olan öğrencilerin yarısından fazlası fablında giriş bölümüne yer vermektedir. Baba eğitim durumu lise mezunu olan öğrencilerin fabllarında giriş bölümünün kullanımı %77 düzeyinde iken, babaları üniversite mezunu olan öğrencilerde bu oranın %80 düzeyinde olduğu gözlenmektedir.

Fabldaki olayın giriş bölümü, baba eğitim durumuna göre anlamlı farklılık göstermektedir. Olayın giriş bölümü değişkeni ile baba eğitim durumu değişkeni birbirinden bağımsız değildir. ($\chi^2_{(2)}=7.58$, $p=0.023$). Bu iki değişken arasındaki korelasyon (contingency) katsayısı 0.23 düzeyindedir. O halde, bu iki değişken arasında düşük bir ilişki vardır.

3. 1. 5. 10. Baba eğitim durumu, tiyatrodaki kişilerin tanıtılma şekilleri için anlamlı farklılık göstermekte midir?

70. Tablo Baba eğitim durumu ile tiyatrodaki kişilerin tanıtılma şekilleri unsuru frekans dağılımları

	Tiyatrodaki Kişilerin Tanıtılma Şekilleri				Toplam
	Gösterme Yöntemi	Açıklama Yöntemi	Açıklama Ve Gösterme Yöntemi	Kişiler Tanıtılmıştır	

Baba Eğitim Durumu	İlkokul ve Ortaokul mezunu	12 %33,3	2 %5,6	7 %19,4	15 %41,7	36 %100,0
	Lise mezunu	6 %29,6	2 %7,4	2 %7,4	15 %55,6	27 %100,0
	Üniversite mezunu	5 %20,0	6 %30,0	0 %,0	10 %50,0	20 %100,0
Toplam		24 %28,9	10 %12,0	9 %10,8	61 %48,2	83 %100,0

Baba eğitim durumu ile tiyatrodaki kişilerin tanıtılma şekilleri için frekans dağılımlarına ilişkin bulgularda görüldüğü gibi baba eğitim durumları ilkökul ve ortaokul mezunu olan öğrencilerin %41'ı tiyatro metninde yer alan kişileri tanıtmamıştır. Kişileri tanıtmak için gösterme yöntemini kullananların oranı %33 düzeyindedir. Baba eğitim durumu lise mezunu olan öğrencilerin yarısından fazlası (%55,6) kişileri tanıtmamıştır. Yine bu gruptaki öğrencilerin %30'una yakını kişileri tanıtmaya yöntemi olarak gösterme yöntemini kullanmıştır. Baba eğitim durumu üniversite mezunu olan öğrencilerin yarısı tiyatrodaki kişileri tanıtmamıştır. Bu grubun %30'u ise baba eğitim durumu lise mezunu ile ilkökul ve ortaokul mezunu olan öğrencilerden farklı olarak kişileri tanıtırken açıklama yöntemini kullanmıştır.

Tiyatrodaki kişilerin tanıtılma şekilleri, baba eğitim durumuna göre anlamlı farklılık göstermektedir. Kişilerin tanıtılma şekilleri değişkeni ile baba eğitim durumu değişkeni birbirinden bağımsız değildir. ($\chi^2_{(6)}=13.44$, $p=0.037$). Bu iki değişken arasındaki korelasyon (contingency) katsayısı 0.37 düzeyindedir. O halde, bu iki değişken arasında düşük bir ilişki vardır.

3. 1. 5. 11. Anne çalışma durumu, masaldaki olayın gelişme bölümü için anlamlı farklılık göstermekte midir?

71. Tablo Anne çalışma durumu ile masaldaki olayın gelişme bölümü unsuru frekans dağılımları

	Masalda Olayın Gelişme Bölümü			Toplam	
	Gelişme bölümü yoktur	Gelişme bölümü vardır, ancak bu bölümde olağanüstü olaylar bulunmamaktadır	Gelişme bölümü olağanüstü olaylar ile merak uyandırıcı bir şekilde gerçekleşmiştir		
Anne çalışma durumu	Çalışmıyor	2 %3,2	23 %37,1	37 %59,7	62 %100
	Çalışıyor	0 %0,0	3 %12,5	21 %87,5	24 %100
Toplam		2 %2,3	26 %30,2	58 %67,4	91 %100,0

71. Tablo'da görüldüğü gibi, masaldaki olayın gelişme bölümünde olağanüstü olayları merak uyandırıcı bir şekilde oluşturanların oranı annesi çalışan öğrencilerde %90'a yakın bir düzeyde iken, annesi çalışmayan öğrencilerde %60'a yakındır.

Masaldaki gelişme bölümü, anne çalışma durumuna göre anlamlı farklılık göstermektedir. Masaldaki gelişme bölümü değişkeni ile anne çalışma durumu değişkeni birbirinden bağımsız değildir. ($\chi^2_{(2)}=6.22$, $p=0.045$). Bu iki değişken arasındaki korelasyon

(contingency) katsayısı 0.45 düzeyindedir. O halde, bu iki değişken arasında orta düzeyde bir ilişki vardır.

3. 1. 5. 12. Ailenin aylık geliri, hikâyede olayın sonuç bölümü için anlamlı farklılık göstermekte midir?

72. Tablo Ailenin aylık geliri ile hikâyede olayın sonuç bölümü unsuru frekans dağılımları

	Hikâyede Olayın Sonuç Bölümü			Toplam
	Sonuç bölümü yoktur	Hikâyenin çözümlenip çözümlenmediği tam olarak belli değildir	Olayların sonuçları ortaya çıkmış ve hikâyeye çözümlenmiştir	
Ailenin Aylık Geliri 750TL'den az	0 %0,0	5 %50,0	5 %50,0	10 %100
750TL-1500TL arası	0 %0,0	15 %36,6	26 %63,4	41 %100
1500TL-2500TL arası	1 %3,6	7 %25,0	20 %71,4	28 %100
2500TL ve üzeri	3 %25,0	1 %8,3	8 %66,7	12 %100
Toplam	4 %4,4	28 %30,8	59 %64,8	91 %100,0

72. Tablo incelendiğinde hikâyedeki olayların sonuçlarını ortaya çıkarıp hikâyeyi çözümlenenlerin dağılım oranı, ailesinin aylık geliri 750 TL'den az olanlarda %50'yi

göstermektedir. Aile aylık gelirleri 750 TL–1500 TL arasında olan öğrencilerin %63’ü, 1500 TL–2500 TL arasında olan öğrencilerin %71’i, 2500 TL ve üzeri bir aile geliri olanların ise %67’si olayların sonuçlarını belirtmiş, hikâyeyi çözümlenmiştir. Hikâyelerinde sonucun çözümlenip çözümlenmediği tam olarak belli olmayanların oranı en fazla %37 düzeyinde ailesi 750 TL’den az aylık gelirine sahip olanlarda görülmüştür. Hikâyelerinde sonuç bölümü olmayanların en yoğun bulunduğu grup %25 oranında, aile aylık geliri 2500 TL ve üzeri grubudur.

Hikâyedeki sonuç bölümü, aile aylık gelirlerine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Hikâyedeki sonuç bölümü değişkeni ile aile aylık gelirleri değişkeni birbirinden bağımsız değildir. ($\chi^2_{(6)}=18.34$, $p=0.005$). Bu iki değişken arasındaki korelasyon (contingency) katsayısı 0.41 düzeyindedir. O halde, bu iki değişken arasında orta düzeyde bir ilişki vardır.

3.1.5.13. Ailenin aylık geliri, fablda olayın giriş bölümü için anlamlı farklılık göstermekte midir?

73. Tablo Ailenin aylık geliri ile fablda olayın giriş bölümü unsuru frekans dağılımları

	Fabllarda Olayın Giriş Bölümü		Toplam
	Fablda giriş bölümü yoktur	Fablda giriş bölümü vardır	
Ailenin Aylık Geliri 750TL’den az	6 %54,5	5 %45,5	11 %100
750TL-1500TL arası	19 %44,2	24 %55,8	43 %100
1500TL-2500TL arası	5	22	27

	%18,5	%81,5	%100
2500TL ve üzeri	1 %9,1	10 %90,9	11 %100
Toplam	31 %33,7	61 %66,3	92 %100,0

73. Tablo'da görüldüğü gibi fabl'da olayın giriş bölümüne yer verenlerin oranının en fazla olduğu grup 2500 TL ve üzeri aile aylık gelirine sahip olanlardır (%91). Giriş bölümüne yer veren diğer gruplar yüzde sırasına göre şöyledir: Ailesi 1500 TL-2500 TL arası geliri olanlar %81, 750 TL-1500 TL arası geliri olanlar %56, 750 TL'den az geliri olanlar %45 oranında bulunmaktadır. Bu durumda, fabllarında giriş bölümü oluşturmayanların en fazla olduğu grup 750 TL'den az aile aylık gelirine sahip olanlardır, denilebilmektedir.

Fabl'daki giriş bölümü, aile aylık gelirlerine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Fabl'daki giriş bölümü değişkeni ile aile aylık gelirleri değişkeni birbirinden bağımsız değildir. ($\chi^2_{(3)}=10.02$, $p=0.018$). Bu iki değişken arasındaki korelasyon (contingency) katsayısı 0.31 düzeyindedir. O halde, bu iki değişken arasında düşük düzeyde bir ilişki vardır.

3. 1. 5. 14. Ailenin aylık geliri, fabl'daki ana fikir unsuru için anlamlı farklılık göstermekte midir?

74. Tablo Ailenin aylık geliri ile fabl'daki ana fikir unsuru frekans dağılımları

	Fabllarda Ana Fikir			Toplam
	Ana fikir yoktur	Birden çok ana fikir vardır	Ana fikir vardır	
Ailenin 750TL'den	1	1	9	11

Aylık Geliri	az	%9,1	%9,1	%81,8	%100
	750TL-1500TL	10	0	33	43
	arası	%23,3	%0,0	%76,7	%100
	1500TL-2500TL	8	0	19	27
	arası	%29,6	%0,0	%70,4	%100
	2500TL ve	6	0	5	11
	üzeri	%54,5	%0,0	%45,5	%100
Toplam		25	1	66	92
		%27,2	%1,1	%71,7	%100,0

Ailenin aylık gelir durumuna göre ana fikir kullanım oranlarını gösteren 74. Tablo incelendiğinde fabllarında ailesi 2500 TL ve üzeri gelire sahip olan öğrencilerde ana fikre yer vermeyenlerin oranı diğer gruplara göre en yüksek orandadır(%54,5). Bu grupta fabllarında ana fikre yer verenlerin oranı ise %45,5'tir. Aile aylık gelir düzeyleri 750 TL'den az olan öğrencilerdeki ana fikir kullanımını ise yüksek bir oranda ana fikrin varlığına işaret etmektedir (yaklaşık %82). Ana fikir kullanmayan öğrencilerin oranı %9, birden çok ana fikre yer verenlerin oranı da yine %9 düzeyindedir. Fabllardaki ana fikir kullanımını alt gelir düzey grubu ile üst gelir düzey grubu arasında gelir düzeyi arttıkça ana fikir kullanımını azalmaktadır, sonucunu göstermektedir.

Fabldaki ana fikir unsuru başarı açısından aile aylık gelir düzeyine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Fabldaki ana fikir değişkeni ile aile aylık gelir düzeyi değişkeni birbirinden bağımsız değildir. ($\chi^2_{(6)}=13.39$, $p=0.037$). Bu iki değişken arasındaki korelasyon (contingency) katsayısı 0.37 düzeyindedir. O halde, bu iki değişken arasında düşük bir ilişki vardır.

3. 1. 5. 15. Süreli yayın alımı, masaldaki yardımcı kişilerin fiziki ve ruhi portreleri için anlamlı farklılık göstermekte midir?

75. Tablo Süreli yayın alımı ile masaldaki yardımcı kişilerin fiziki ve ruhi portreleri unsuru frekans dağılımları

		Masallardaki Yardımcı Kişilerin Fiziki ve Ruhi Portreleri			Toplam
		Yardımcı kişilere yer verilmemiştir	Genel adlarla ayrıntısız olarak yer verilmiştir	Ayrıntılı olarak yer verilmiştir	
Süreli	Hiç alınmaz	5 %71,4	2 %28,6	0 %0,0	7 %100
Yayın (gazete-dergi)	Bazen alınır	19 %39,6	29 %60,4	0 %0,0	48 %100
Alımı	Çoğunlukla alınır	9 %30,0	17 %56,7	4 %13,3	30 %100
Toplam		33 %38,8	48 %56,5	4 %4,7	85 %100,0

Süreli yayın alımı durumuna göre masallarındaki yardımcı kişilerin fiziki ve ruhi portreleri kullanım oranlarını gösteren bulgular incelendiğinde, evinde çoğunlukla süreli yayın alınan öğrencilerin %13,3 oranında masallarındaki yardımcı kişilerin portrelerine ayrıntılı olarak yer verdiği görülmüştür. Evlerine süreli yayın alınmayan ve nadiren alınan öğrencilerde yardımcı kişilerin ayrıntılı portreleri kullanılmamıştır. Süreli yayın alımı

çoğunlukla gerçekleşen evlerdeki öğrenciler masallarında yardımcı kişilerin portrelerine %57 oranında genel adlarla ayrıntısız olarak yer verirken, %30 oranı ise yardımcı kişilere yer vermemiştir. Evlerine gazete-dergi gibi süreli yayın alınan öğrencilerin %70'inden fazlası masallarında yardımcı kişilere yer vermemiştir. Kalan %30'una yakın bölümü ise yardımcı kişilere genel adlarla ayrıntısız olarak yer verilmiştir. Bu veriler, süreli yayın alımı ile yardımcı kişi kullanımı arasında bir ilişki olduğunu göstermektedir.

Masaldaki yardımcı kişilerin portreleri, süreli yayın alım durumuna göre anlamlı farklılık göstermektedir. Masaldaki yardımcı kişilerin portreleri ile süreli yayın alım değişkeni birbirinden bağımsız değildir ($\chi^2_{(4)}=10.95$, $p=0.027$). Bu iki değişken arasındaki korelasyon (contingency) katsayısı 0.33 düzeyindedir. O halde, bu iki değişken arasında düşük bir ilişki vardır.

4. BÖLÜM

SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu araştırmada, ilköğretim 6. Sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan olaya dayalı türlerdeki unsurların öğrencilerin yazılı anlatımlarına aktarımını belirlemeye yönelik beş haftalık bir uygulama çalışması yapılmıştır. Bu uygulamanın sonunda öğrencilerin olaya dayalı türlerdeki unsurların öğrencilerin yazılı anlatımlarına aktarımını belirleyen puanlama ölçeği ile değerlendirilmiştir. Aynı zamanda öğrencilerin kompozisyonlarında türe özgü unsurları bulundurma performansları çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. İncelemeler sonunda elde edilen bulgulara ve yorumlara göre sonuçlar aşağıda belirtilmiştir.

- Hikâyelerdeki kişilerin özelliklerinde öğrencilerin büyük çoğunluğunun (%96) kişi seçimleri, gerçek hayatta var olan ya da olabilecek kişilerden yana olmuştur. Hikâyenin tanımından da anlaşılacağı gibi, bu türde yer alacak kişilerin gerçeğe uygun nitelikte olması gerekmektedir. Öğrenci kompozisyonlarında bu durum göz önüne alındığında *kişi* unsuruna istenilen özelliklerde yer verdikleri tespit edilmiştir.
- Öğrencilerin %64'ü hikâyelerinde yardımcı kişilere yer vermişler, hikâyelerini bu karakterlerle zenginleştirmişlerdir.
- Evrenin %36'sı hikâyelerindeki asıl kişileri ruhi portreleriyle tanıtmıştır.
- Öğrencilerin yarısından fazlasının (%56,4) kompozisyonlarında yardımcı kişilere genel adlarla ve ayrıntısız olarak yer verdiği gözlemlenmiştir.

- Hikâyedeki yer unsuru %60,6 ile öğrencilerin çoğunluğunun hikâyesinde yer almıştır. Bu oran hikâyedeki yer unsurunun istenilen düzeyde kullanıldığını göstermektedir.
- Hikâyelerdeki kişilerin tanıtılmasında öğrencilerin çoğunlukla (%45,7) kullandığı yöntem, açıklama yöntemi olmuştur. Kişilerin tanıtılmasında ikinci en çok kullanılan yöntem ise açıklama ve gösterme yöntemidir. Gösterme yöntemine de daha az kullanılan bir yöntem olarak öğrencilerin kişi tanıtımlarında rastlanmıştır.
- Hikâyelerdeki vaka zamanına ilişkin veriler incelendiğinde, vaka zamanının hikâyelerde %51 oranında “belirsiz bir zaman” şeklinde yer aldığı görülmüştür. Hikâye türünde vaka zamanının etkin olarak kullanıldığı göz önüne alındığında öğrencilerin çoğunluğunun hikâyelerinde bu unsurun zayıf olarak kullanımı bir eksiklik olarak görülmüştür.
- Hikâyelerde anlatma zamanı olarak %39 oranla en fazla, bilinen geçmiş zaman kipi kullanılmıştır. Bununla beraber öğrencilerin %35’inin hikayesinde birkaç zaman kipi bir arada kullanılmış, hikayenin tamamına hakim olan bir anlatma zamanı oluşturulamamıştır. Bu durum anlatımdaki bütünlük açısından değerlendirildiğinde bir eksiklik olarak yorumlanmaktadır.
- Hikâyeler çoğunluk olarak üçüncü tekil anlatıcı kullanılarak aktarılmıştır (%81). Öğrencilerin yalnızca %17’si hikâyesini birinci tekil anlatıcıdan anlatmıştır.
- *Hikâyelerde anlatıcının tutumu* incelendiğinde öğrencilerin %26,6’sının anlatıcı tutumu olarak *tezli tutumu* tercih ettikleri görülmüştür. Olaya müdahil olarak bir tezi savunan tutum olan *tezli tutumun*, ana fikir unsurunun etkili olduğu hikâye türündeki kullanımı birbiriyle örtüşen iki durumdur. Öyleyse öğrencilerin hikâyelerde bu tutumu benimsemeleri istenen bir olgudur, denebilir. Aynı oranda rastlanan diğer veri ise hikâyesinde “hiçbir fikir beyan etmeyen”lerdir. Hikâyesinde *beğenici tutum gösteren*

kişilerin oranı ile de *merhametli bir* tutum gösteren kişilerin oranı %12,8 bulunmuştur. *Duyarlı (olaylar karşısında üzülen) tutum* sergileyen öğrencilerin oranı %11,7 iken, *eleştirel tutum* sergileyenlerin oranı %5,3'dir. *Şikâyetçi tutumda* bulunanların oranı ise %2,1'dir.

- Öğrencilerin çoğunluğunun (%80) hikayesinde *hakim bakış açısını* kullandığı görülmüştür.
- Öğrencilerin %75,5'inin hikâye türünün giriş bölümüne uygun olarak olayı, olayın içindeki asıl ve yardımcı kişileri belirttiği gözlemlenmiştir.
- Öğrencilerin %67'sinin hikâye türüne uygun olarak gelişme bölümünü, olaya uygun olarak geliştirip kullandığı görülmüştür.
- Öğrencilerin %65'i hikâyelerinde olayın sonuçlarını belirtmiş ve hikâyelerini çözümlenmiştir.
- Ana fikir unsuru öğrencilerin %60'ının hikâyesinde yer almıştır.
- Öğrencilerin %41'i masalında gerçek hayatta var olan ya da olabilecek kişilere yer vermiştir. Yani evrenin yarısına yakını kompozisyonlarında, masal türünde kullanılan olağanüstü nitelikteki kişi özelliklerinin yerine, gerçek özellikteki kişileri kullanmıştır. Buna karşılık masalında olağanüstü varlıkları ve kişileri kullanan öğrencilerin oranı %12,5'tir.
- Öğrencilerin %61,4'ünün masalında yardımcı kişilerin bulunduğu görülmüştür.

- Masallardaki asıl kişilerin tanıtılmasına ilişkin veriler sonucu öğrencilerin %30'unun kişileri ruhi portreleriyle tanıttığı görülmüştür. Kişileri fiziki ve ruhi portreleriyle tanıtan öğrenciler %26, yalnızca fiziki portreleriyle tanıtanların oranı ise %16'dır.
- Masallardaki yardımcı kişilerin tanıtılmasına ilişkin veriler incelendiğinde evrenin yarısından fazlasının yardımcı kişilere ayrıntı vermeden, genel hatlarla değindiği gözlenmiştir (%55,7).
- Masallardaki kişilerin tanıtılmasında %48 oranı ile en çok açıklama yöntemine başvurulduğu görülmüştür. Açıklama ve gösterme yöntemini kullananlar %19, gösterme yöntemini kullananlar ise %4,5'tir.
- Öğrencilerin büyük çoğunluğu (%61) masalında yer unsurunu belirtmiştir. Yer belirtmeyenlerin oranı %26 iken olayı hayali bir yerde ele alanların oranı ise %12,5'tir. Masal türünde olayın geçtiği yer belirsiz ve zayıf olarak verilirken, öğrencilerin çoğunluğunun yer belirtmesi bir eksiklik olarak görülmektedir.
- Masallardaki vaka zamanı, öğrenci kompozisyonlarının %74'ünde masal türüne uygun olarak belirsiz bir şekilde yer almıştır.
- Masallarda kullanılan öğrenilen geçmiş zaman, öğrencilerin kompozisyonlarında da en çok kullanılan zaman kipi olmuştur (%56,8). Anlatımlarında birden çok zaman kipini kullanan öğrencilerin %40'a yakın bir oranda oluşu da bir başka dikkat çekici durumdur. Masalın başlangıcındaki zaman kipi ile gelişme ve sonuç bölümlerindeki zaman kiplerini birbirinden farklı olarak kullanan öğrenciler, anlatımda dildeki bütünlüğü sağlayamamıştır.
- Öğrencilerin tamamına yakınının masaldaki olayları üçüncü tekil anlatıcı yoluyla ifade ettikleri gözlenmiştir (%97,7).

- Anlatıcının tutumuna ilişkin veriler incelendiğinde öğrencilerin %53,5'inin herhangi bir fikir beyan etmedikleri görülmüştür. Öğrencilerin %20'si olaylar karşısında beğenici bir tutum benimsemiştir Olaylara karşı tezli bir tutum sergileyenlerin oranı %12,5, eleştirel tutumda bulunan oranı ise %6'dır. Anlatıcının duyarlı bir tutum sergilediği kompozisyonların oranı %4,5, merhamet gösteren tutum sergilediği kompozisyonların oranı %2,3'tür.
- Öğrencilerin tamamına yakını masalındaki olayları her şeyi gören ve ilahi bir bakış olan hâkim bakış açısıyla ele almıştır (%97,7).
- Öğrencilerin %72'sinin masal türüne uygun olarak kompozisyonlarının girişinde masala özgü kalıplaşmış ifadeler ve tekerlemeler kullandığı görülmüştür.
- Öğrencilerin %67'sinin masalının gelişme bölümünde olağanüstü olayları, merak uyandırıcı bir biçimde yazdığı görülmektedir.
- Öğrencilerin %68'inin masalında olayın sonuçlandığı ancak masalların sonunda yer alan tekerlemelerin bulunmadığı görülmüştür. Sonuç bölümünde tekerleme kullananların oranı ise %21,6'dır.
- Öğrencilerin masallarında yarısından çoğunda ana fikre rastlanmamıştır. Masallarında ana fikir olan öğrencilerin oranı %31'dir. Bu verilerde görüldüğü gibi masallardaki ana fikir unsurunun belli belirsiz oluşu, masalların eğlence amaçlı yazılmasına bağlanmaktadır.
- Öğrencilerin yarısından fazlası fablında hem olağanüstü özellikteki kişilere, hem de gerçek hayatta var olabilecek kişilere yer vermiştir (%57,9). Bitki, hayvan, nesne gibi insan dışı varlıkları konu edinenlerin oranı %26'dır. Fabl türünün en belirgin

özelliğinin olayda geçen kişi kadrosunda hayvan, bitki ya da nesnelere bulunması olduğu düşünülürse evrenin küçük bir kısmının fabllarında bu özelliklerdeki kişilerin bulunması, türe özgü özelliklerin yeterli düzeyde kavranmadığını göstermektedir.

- Evrenin %52'sinin fabllarında yardımcı kişilere yer vermediği görülmüştür.
- Öğrencilerin %33'ü asıl kişileri ruhi yönleriyle ele almış, ruhi portreleriyle tanıtmıştır. Kişileri fiziki ve ruhi yönlerden tanıtanların oranı %26 iken, yalnızca fiziki portreleriyle tanıtanların oranı %17'dir. Fablların insanların zafiyetlerini, ahmaklıklarını ortaya koymak amacıyla yazıldığı göz önünde bulundurulduğunda, öğrencilerin çoğunluğunun kişileri ruhi yönden tanıtmaları, onların karakterlere yoğunlaştığını göstermektedir.
- Öğrencilerin yarısından fazlasının fablında yardımcı kişiler yer almamaktadır (%57,9).
- Evrenin %32'si kişileri tanıtmaya yöntemi olarak gösterme yöntemini kullanmıştır. Anlatıcının rehberliği yerine, kişinin kendi davranış biçimi, duygu ve düşüncelerinin asıl rolü oynadığı gösterme yöntemiyle tanıtmaya, öğrencilerin çoğunluklu tercihi olmuştur. “Anlatıcı”nın ön plânda olduğu tanıtmaya şekli olan açıklama yönteminin kullanım oranı ise %25'tir. Fablında açıklama ve gösterme yöntemlerini bir arada kullananların sayısı ise 18'dir (%18,9). Bu yöntemde fabldaki kişiler bir taraftan kendi davranış ve sözleriyle hayata dair bakış açılarını ele verirken, diğer taraftan anlatıcının bilgilendirici açıklamalarıyla tanıtılmaktadır.
- Fabllarda yer unsurunun bulunma sıklığına ilişkin veriler incelendiğinde yer belirtilen ve belirtilmeyen fablların oranlarının birbirine çok yakın olduğu gözlemlenmiştir. Yer unsurunun bulunduğu fablların oranı %49,5 iken, bulunmayanların oranı %50,5'tur.

- Olayın oluş anına işaret eden vaka zamanı, öğrencilerin %75'inin fablında “*Bir zamanlar...*” veya “*Uzun zaman önce...*” gibi kalıplaşmış kelime gruplarıyla belirsiz bir biçimde yer almıştır.
- Öğrencilerin büyük çoğunluğunun anlatım ifadesi olarak öğrenilen geçmiş zaman kipini seçtiği görülmüştür (%58). Birkaç zaman kipini bir arada kullananların oranı ise evrenin %30'una yakın bir bölümünü kapsamaktadır. Farklı zaman kiplerinin bir arada kullanılması anlatımdaki bütünlüğün bozulmasına sebep olduğundan kompozisyonlarda bu kullanım tercih edilmemelidir.
- Evrenin tamamına yakını (%95,8) anlatıcı olarak üçüncü tekil şahsı seçmiştir.
- Fabllardaki anlatıcının tutumuna ilişkin dağılımlar incelendiğinde, tutumlar arasında en çok “*eleştiri sergileyici*”nin tercih edildiği görülmektedir. Fabl türünde, toplumdaki ve insandaki açıklıkları dile getirmenin, eleştirmenin temel oluşturduğu göz önüne alındığında; evrende eleştiri sergileyenlerin %35,8 oranında olması, türe uygun bir durumu oluşturmaktadır. “*Hiçbir fikir beyan etmeyen*” tutumu yansıtanların oranı %30,5, Fablında *tezli bir tutum* tercih edenlerin oranı ise %23'tür.
- Öğrencilerin tamamına yakınının (%95,8) fabldaki olaylara hâkim bakış açısıyla yaklaştığı görülmüştür.
- Öğrencilerin %67'si fablında giriş bölümüne yer vermiştir.
- Öğrencileri %94,7'si fablının gelişme bölümünde hayvan, bitki veya cansız varlıkların konuşması gibi doğaüstü olaylara yer vermektedir. Fablların en belirgin özelliğinin hayvan vb. gibi cansız varlıkların konuşturulması olduğu göz önüne alındığında, bu bulgular fabl türüne özgü özellikleri bünyesinde barındırmaktadır denebilir.

- Öğrencilerin %85,3'ünün sonuç bölümünü oluşturduğu ve olayı çözümlendiği görülmüştür.
- Evrenin büyük bir kısmı fablının sonunda ders bölümünü bulundurmamaktadır. Olaylar sonuçlandıktan sonra okuyucuya ders verenlerin oranı yalnızca %20'dir.
- Öğrencilerin %73'ü fablında bir ana fikre yer vermiştir.
- Öğrencilerin %94'ü tiyatro metinlerinde gerçek hayatta var olan ya da olabilecek kişilere yer vermiştir. Tiyatro eseri gerçeğe uygun bir kurgusu ve kişileri olan bir metin türüdür. Evrenin büyük bir kısmının kompozisyonlarında gerçek hayatta var olabilecek kişileri tercih etmeleri tiyatro türüne uygun bir durumu oluşturmaktadır.
- Öğrencilerin %52'si tiyatro metninde yardımcı kişilere yer vermiştir.
- Öğrencilerin kompozisyonlarında asıl kişileri tanıtmayan öğrencilerin oranı %49'dur. Kişileri ruhi yönleriyle anlatanların oranı %27, asıl kişileri fiziki ve ruhi yönleriyle tanıtanların oranı %14, yalnızca fiziki portreleriyle tanıtanları ise %10,5'dir. Tiyatro eserlerinde şahıs kadrosunun dış görünüşlerini gözler önüne serecek tasvirler, iç dünyalarını aydınlatacak ruh tahlilleri, geçmişlerinin hikâyeleri bulunmadığı (Çetişli 2004: 72) düşünüldüğünde evrenin çoğunluğunda kişilerin tanıtılmamasının türe uygunluk gösterdiği söylenebilir.
- Evrenin yarısına yakınının tiyatro metinlerinde yardımcı kişilere yer vermediği görülmüştür. Yardımcı kişilere ayrıntılı olarak yer verenlerin oranı %43 iken, genel adlarla ayrıntısız olarak yer verenlerin oranı %8'dir.
- Kişilerin tanıtılma şekillerinden gösterme yöntemini kullananlar öğrenciler %28, açıklama yöntemini kullananlar %13 oranındadır. Gösterme yönteminde kişilerin

tanıtımında anlatıcının rehberliği yerine, kişinin kendi davranış biçimi, duygu ve düşünceleri asıl rolü oynarken, açıklama yönteminde anlatıcı ön plandadır. (Tekin 2002: 79–81). O halde kişilerin tanıtılmasında gösterme yönteminin kullanımı tiyatro türü için uygun bulunmaktadır.

- Öğrencilerin yarısının tiyatro türündeki kompozisyonunda yer unsurunun belirtilmediği görülmüştür (%50). Halbuki, tiyatro metinlerinde yer unsuru etkin olarak bulunmaktadır (Cemiloğlu 2004: 32). O halde evrenin yarısının kompozisyonlarında yer unsurunun olmayışı, bir eksiklik olarak belirtilebilecektir.
- Öğrencilerin %60,5'inin kompozisyonunda zaman belirtmediği gözlenmiştir. Gerçek yaşantının sahne için uyarlandığı tiyatro türünde, zaman unsurunun da yer alması gerekmektedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde evrenin çoğunluğun tiyatro metinlerinde “zaman”ın olmayışı bu unsurun istenilen düzeyde kavranmadığını göstermektedir.
- Evrenin %62'sinin kompozisyonunda anlatıcının bulunmadığı görülmüştür. Tiyatro eserinde olay örgüsü ve şahıs kadrosu anlatılarak veya tasvir edilerek değil, sahnelenerek sunulmakta olduğundan bu türde anlatıcı bulunmamaktadır (Çetişli 2004: 144). Bu açıdan değerlendirildiğinde evrenin %62'sinin olayları anlatıcı kullanmadan, sahneleme yöntemi ve diyaloglar ile yansıtması bu türdeki anlatıcı unsurunun kavrandığını göstermektedir.
- Evrenin yarısından fazlası giriş bölümünde olay, olayın içindeki asıl ve yardımcı kişileri belirtmiş; değişik özellikleriyle anlatmıştır.
- Evrenin yarısından fazlası (%59,3) tiyatro türündeki kompozisyonlarının gelişme bölümünde olayları geliştirerek bir düğüm oluşturmuştur. Yeterli ve açıklayıcı sayılmamakla birlikte kompozisyonlarında bir gelişme bölümü bulunanların oranı ise evrenin %40,7'sini oluşturmaktadır.

- Evrenin %70'ine yakınının tiyatro türündeki kompozisyonunda sonuç bölümünün oluşturulduğu görülmüştür.
- Evrenin %52'si tiyatro türündeki kompozisyonunda bir ana fikre yer vermiştir. Ana fikrin olmadığı tiyatro metinlerinin oranı ise %45,3'tür. Tiyatro eserlerinde eğlendirme, eğitsel, kişilik oluşturma, öğretici işlevlerine öncelik verilmelidir (Akbayır 2007: 287) Bu açıdan bakıldığında evrende ana fikrin yer aldığı tiyatro metinlerinin fazla oluşu, bu türdeki ana fikir unsurunun yeterli düzeyde kavrandığını göstermektedir.
- Hikâyenin giriş bölümündeki başarı açısından cinsiyete göre dağılım anlamlı farklılık göstermiştir. Kız öğrenciler hikâyenin giriş bölümünü oluşturmada erkek öğrencilerden daha başarılıdırlar.
- Cinsiyet, masaldaki asıl kişilerin portreleri için anlamlı farklılık göstermiştir. Kız öğrenciler masallardaki kişilerin fiziki, ruhi portrelerini oluşturmada erkek öğrencilerden daha başarılı olmuşlardır.
- Cinsiyet ile masaldaki kişilerin tanıtılma şekilleri için frekans dağılımları incelendiğinde kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha fazla açıklama yöntemini kullandığı görülmüştür. Yine masallarında açıklama ve gösterme yöntemi kullanan kız öğrenci sayısı, erkeklerden fazladır.
- Cinsiyet, masaldaki yer unsuru için anlamlı farklılık göstermiştir. Olayı hayali bir yerde kurgulayan erkek bulunmazken, kız öğrencilerin masalında hayali bir yer kullananların oranı %22 düzeyindedir. Bu açıdan bakıldığında masaldaki yer unsuru kullanımı açısından kızlar daha başarılıdır.

- Cinsiyet, tiyatrolardaki asıl kişilerin tanıtılması için anlamlı farklılık göstermiştir. Asıl Kişileri ruhi portreleriyle tanıtan kız öğrencilerin oranı ise erkek öğrencilerden fazladır. Tiyatrolardaki kişileri hem ruhi, hem fiziki yönleriyle ele alan kız öğrencilerin oranı yine erkek öğrencilerden fazla bulunmaktadır. O halde tiyatrolardaki asıl kişilerin tanıtılmasında kız öğrenciler erkek öğrencilerden daha başarılıdır denebilir.
- Cinsiyet, tiyatrolardaki ana fikir unsuru için anlamlı farklılık göstermiştir. Tiyatrolarda ana fikir unsuruna kız öğrencilerin kompozisyonlarında erkeklerden daha fazla yer verilmiştir. Kız öğrenciler, ana fikir unsuru tiyatro kompozisyonlarına aktarmada daha başarılı bulunmaktadır.
- Anne eğitim durumu, hikâyedeki vaka zamanı için anlamlı farklılık göstermiştir. Hikâyeye türünde etkili olarak kullanılan “vaka zamanı”nı en başarılı kullanan grup, annesi üniversite mezunu olan öğrenci grubudur. Annesi lise mezunu olan öğrencilerde bu başarı oranının düşük olduğu görülürken, ilkokul-ortaokul mezunu olan annelerin çocukları hikâyelerinde vaka zamanı kullanımında başarılı sayılmaktadır.
- Anne eğitim durumu lise mezunu olan öğrencilerde tiyatrolardaki yardımcı kişi kullanımını en fazla oranda saptanmıştır. Tiyatrolardaki yardımcı kişilerin anne eğitim durumuna göre en fazla kullanıldığı ikinci grup ilkokul ve ortaokul mezunu olan öğrencilerin grubudur. Anneleri üniversite mezunu olan öğrencilerde bu oranın en düşük düzeyde olduğu gözlenmiştir.
- Baba eğitim durumları ilkokul ve ortaokul mezunu olan öğrencilerin yarısından fazlası fablında giriş bölümüne yer vermektedir. Baba eğitim durumu lise mezunu olan öğrencilerin fabllarında giriş bölümünün kullanımı %77 düzeyinde iken, babaları üniversite mezunu olan öğrencilerde bu oranın %80 düzeyinde olduğu gözlenmektedir. Babaları üniversite ve lise mezunu olan öğrenciler fabllarda olayın giriş bölümünü oluşturmada daha başarılı bulunmaktadır.

- Baba eğitim durumu, tiyatrolardaki kişilerin tanıtılma şekilleri için anlamlı farklılık göstermektedir. Babası ilkokul ve ortaokul mezunu olan öğrencilerin kişileri tanıtmak için *gösterme yöntemini* kullanma oranı %33 düzeyindedir. Baba eğitim durumu lise mezunu olan öğrencilerin %30'una yakını kişileri tanıtmaya yöntemi olarak *gösterme yöntemini* kullanmıştır. Baba eğitim durumu üniversite mezunu olan öğrencilerin çoğunluğu (%30)'u ise baba eğitim durumu lise mezunu ve ilkokul-ortaokul mezunu olan öğrencilerden farklı olarak, kişileri tanıtırken *açıklama yöntemini* kullanmıştır.
- Masallardaki gelişme bölümü, anne çalışma durumuna göre anlamlı farklılık göstermektedir. Masallardaki olayın gelişme bölümünde olağanüstü olayları merak uyandırıcı bir şekilde oluşturanların oranı, annesi çalışan öğrencilerde %90 düzeyinde iken, annesi çalışmayan öğrencilerde bu başarı %60 dolayındadır. O halde annesi çalışan öğrenciler masalın gelişme bölümünde daha başarılıdır denebilir.
- Hikâyelerdeki olayların sonuçlarını ortaya çıkarıp hikâyeyi çözümleyenlerin dağılım başarı oranı, ailesinin aylık geliri yüksek olan öğrencilerde daha yüksektir; gelir durumları düşük olan grupta ise daha düşüktür. Aile aylık geliri yüksek olan öğrenciler, hikâyelerdeki sonuç bölümünde daha başarılıdır, denebilir.
- Fabllardaki giriş bölümü, aile aylık gelirlerine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Fabllarda olayın giriş bölümüne yer verenlerin en fazla olduğu grup yüksek bir aile aylık gelirine sahip olanlardır. Fabllarında giriş bölümü oluşturmayanların en fazla olduğu grup ise ailesi düşük bir aylık gelire sahip olanlardır. O halde, ailesi yüksek gelirlili öğrenciler fablların giriş bölümünde daha başarılıdır, denebilir.
- Fabldaki ana fikir unsuru, aylık gelir düzeyine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Ailesi yüksek gelire sahip olan öğrencilerde ana fikre yer vermeyenlerin oranı, diğer gruplara göre en yüksek orandadır. Aile aylık gelir düzeyleri düşük olan öğrencilerdeki

ana fikir kullanımı ise yüksek bir oranda ana fikrin varlığına işaret etmektedir. O halde, gelir düzeyi arttıkça ana fikir kullanımı azalmaktadır sonucu görülebilmektedir.

- Masaldaki yardımcı kişilerin portreleri, süreli yayın alım durumuna göre anlamlı farklılık göstermektedir. Evlerine çoğunlukla süreli yayın alınan ilköğretim 6. sınıf öğrencilerinin masallarındaki yardımcı kişilerin portrelerine ayrıntılı olarak yer verdiği görülmüştür. Evlerine süreli yayın alınmayan ve nadiren alınan öğrencilerde yardımcı kişilerin ayrıntılı portreleri kullanılmamıştır. Bu veriler, süreli yayın alımı ile yardımcı kişilerin portrelerinin kullanılması arasında doğru orantılı bir ilişki olduğunu göstermektedir.

Türkçe Öğretmenine Yönelik Öneriler:

İlköğretim altıncı sınıf öğrencilerinin hikâye, masal, fabl ve tiyatro kompozisyonlarında çeşitli eksiklikler saptanmıştır. Bunlardan biri öğrencilerin anlatımlarında başlangıçta kullanılan zaman kipi ile ilerleyen bölümlerde kullanılan zaman kiplerinin birbirinden farklı oluşu ve bu durumun metnin bütünlüğünü bozmasıdır. Bu eksikliğin giderilmesi için zaman unsurunun etkili olduğu türlerde yazma çalışmaları yaptırılması, bu çalışmaların mutlak surette değerlendirilip sonuçlarının öğrencilere dönüt olarak verilmesi önerilir. Günlük yaşantıdan örnekler “dün, bugün, yarın” doğrultusunda sunularak zaman kavramına ilişkin mantıksal sıranın gelişmesi sağlanmalıdır.

Öğrencilerin masal türü kompozisyonlarında yer alan kişilerin gerçek ya da gerçeğe yakın oluşu da bir başka eksikliklerdir. Masallardaki cin, peri, dev, padişah gibi kişilerin, toplumdaki iyi ve kötü değerlerine vurgu yaptığı ve toplumun değerler sistemini işaret ettiği düşünülürse bu eksikliğin giderilmesinin gerekliliği görülür. Bu açıdan masal türündeki “olağanüstülük” ögesinin vurgulanması ve öğrencilerin hayal güçlerine sınır getirilmeksizin yaratıcılıklarının ortaya konmasına çalışılmalıdır.

Bitki, hayvan gibi insan dışı varlıkların konu edildiği fabl türü kompozisyonlarda hayvan vb. gibi insan dışı varlıkları konu edinenlerin oranı oldukça düşüktür. Yine bu türde bulunması gereken “ders bölümü” evrenin büyük bir kısmının fablının yer almamıştır. Fabl türünde metinlerin sıkça kullanımı ile bireylerin istenmeyen davranışlarının ortadan kaldırılması mümkündür. Öyleyse hem tür özelliklerinin kavranması, hem de öğrencilere istedik davranışların kazandırılması için fabl örneklerine sıkça yer verilmelidir. Hacim olarak oldukça küçük olan fabllar, gelişim dönemi itibariyle dikkati dağınık olan altıncı sınıf öğrencilerine hitap edilebilme yönüyle de farklı çalışmalar yaptırmaya müsait yapıdadır.

Tiyatro türü kompozisyonlarda ise yer unsurunun yüksek oranla bulunmadığı gözlenmiştir. Yine tiyatro türündeki diğer bir unsur olan “zaman” unsurunun kullanımı da kompozisyonlarda istenilen düzeyin çok altındadır. “Gerçek yaşantının yansımaları” olan tiyatrodaki bu “yer” ve “zaman” unsurlarının kavratılması amacıyla tiyatronun canlandırma özelliğinden yararlanılmalıdır. Sınıf içi etkinliklerle yapılacak canlandırmalarda, öğretmen günlük yaşamdaki gibi tiyatro metinlerinde de “olayın geçtiği yer”in ve “zaman”ın bulunduğunu ve bunun gerçekçilik açısından gerekliliğini belirtmelidir.

Anlamlı farklılık gösteren bağımsız değişkenlerden biri “cinsiyet”tir. Kız öğrenciler, hikâyenin giriş bölümünü oluşturmada, masallardaki kişilerin fiziki, ruhi portrelerini oluşturmada, masaldaki yer unsuru kullanımı açısından, tiyatrolardaki asıl kişilerin tanıtılmasında ve ana fikir unsurunu tiyatro kompozisyonlarında bulundurmada erkeklerden daha başarılı bulunmuştur. Erkek öğrencilerin bu eksikliklerinin giderilebilmesi için onların dikkatini çekecek polisiye, macera ve mizah öğelerinin yer aldığı metinlerle de çalışılmalı, sık sık teşvik edilmeli, ilgilerinin ve dikkatlerinin konu üzerinde yoğunlaşması sağlanmalıdır. Öğretmen-veli işbirliği yaparak bu öğrencilerin düzenli kitap okuma alışkanlığı kazanmalarına çalışılmalıdır.

Okul Yönetimine Yönelik Öneriler:

Öğrencilerin yazma alışkanlığı kazanmaları için öncelikle okuma ihtiyaçları karşılanmalıdır. Kütüphaneler zenginleştirilmeli, kitaplar ilköğretim öğrencilerin ilgi, ihtiyaç ve istekleri doğrultusunda seçilmeli ve güncellenmelidir.

Öğrencilerin yazma uygulamaları ders dışı etkinliklerle de desteklenmelidir. Bunun için “yazma atölyeleri”nin meydana gelmesi, öğrencilerin yazmaya ilgi ve isteklerini uyandırırken aynı zamanda bunun bir alışkanlık olarak kazandırılması için de faydalı bir adım olacaktır. Bu ders dışı uygulamalar boş zamanların değerlendirilmesi açısından da makul görünmektedir.

Öğretmen-okul yönetimi arasında sürekli bir iletişim olmalı, bunun neticesinde öğrencilerin bilgi açığı ya da uygulamalarındaki aksaklıklar göze çarptığında okul yönetimi olarak gerekli kurslar düzenlenmelidir. Okul yönetimi gerekli gördüğünde ailelerin eğitimi için de üzerine düşeni yapmalıdır.

Aileye Yönelik Öneriler:

Eğitim ve öğretimi yalnızca okul ile sınırlı tutmak doğru bir yaklaşım olmayacaktır. Anne-babaların çocukların eğitimindeki katkıları yadsınamayacak kadar büyüktür. Özellikle yazma alışkanlığının düşük düzeylerde olduğu ülkemizde, öğrenci yalnızca derste eline kalem aldığı takdirde yazma becerisinin geliştirilmesi mümkün olmayacaktır. Aileler çocuklarını yazmaya yönlendirmeli, özendirmelidir. Çeşitli faaliyetler ile yazma isteğinin açığa çıkmasına, hayal gücünün şekillenmesine, planlı bir yazı yazabilme yeteneğine sahip olunmasına çalışılmalıdır.

Çocukların anne-babalarını taklit etmeye istekli olduğu bu ilköğretim döneminde ebeveynler mutlaka okumalı ve yazmalıdır. Bu çalışmadaki bulgular, eve gazete-dergi gibi

sürelî yayın alımının öğrencilerin olaya dayalı türde yazma başarılarına olumlu etkisinin olduğunu göstermiştir. O halde anne-babalar kitap, dergi ve gazete okumalı, çocuklarını da buna özendirmelidirler. Çocuklardan okuduklarını özetleyerek yazmaları istenerek hem okuduklarının kalıcılık kazanması hem de yazma becerisinin geliştirilmesi sağlanabilir. Bununla birlikte çocuk ajanda, günlük gibi kavramlarla tanıştırılmalı; okuldaki yazma uygulamalarının özel hayatına da yansımaları sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- ACIPAYAMLI, Orhan (1978). Halkbilim Terimleri Sözlüğü. Ankara Üniversitesi Basımevi.
- AKBAYIR, Sıddık (2007). Cümle ve Metin Bilgisi. Ankara: Pegema Yayıncılık.
- AKSAN, Doğan (1975). Anadili. Türk Dili Dergisi, sy. 285 s. 423-434, Ankara.
- AKTAŞ, Şerif (1991). Roman Sanatı ve İncelenmesine Giriş. Ankara: Akçağ Yayınevi.
- AKTAŞ, Şerif- GÜNDÜZ, Osman (2004). Yazılı ve Sözlü Anlatım Kompozisyon Sanatı. Ankara: Akçağ Yayınevi.
- AKYOL, Hayati (2006). Türkçe Öğretim Yöntemleri. Ankara: Kök Yayıncılık.
- AKYOL, Hayati (1999). Hikâye Haritası Yöntemiyle Metin Öğretimi. Millî Eğitim Dergisi, sy. 142, Nisan-Mayıs-Haziran.
- AYTAŞ, Gıyasettin (2006). Edebi Türlerden Yararlanma. Milli Eğitim Dergisi, Yıl 34, Sayı 169, Ankara.
- BEYRELİ, Latif- ÇETİNDAG, Zerrin- CELEPOĞLU, Ayşegül (2008). Yazılı ve Sözlü Anlatım. Ankara: Pegema Yayıncılık.

- BAŞGÖZ, İlhan (1996). Protesto: Folklorun Besinci işlevi (Fonksiyonu). Folkloristik Prof. Dr. Umay Günay Armağanı (hz. Özkul Çobanoğlu-Metin Özarslan). Ankara: DV Yayınları.
- BORATAV, Pertev Naili (1995). 100 Soruda Türk Halk Edebiyatı. İstanbul: Gerçek Yayınevi.
- _____ (2000). Tekerleme. İstanbul: Tarih Vakfı.
- BOURNEUR, Roland ve Quellet (1989). Real Roman Dünyası ve İncelemesi, Çev. Hüseyin Gümüş. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları:1085.
- CALP, Mehrali (2007). Özel Öğretim Alanı Olarak Türkçe Eğitimi. Konya: Eğitim Kitabevi Yayınları.
- CEMİLOĞLU, Mustafa (2003). Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi. Bursa: Alfa Kitabevi.
- _____ (2004). Dilbilimi Açısından Türkçe Yazılı Anlatım ve Anlatım Teknikleri Öğretimi. Bursa: Alfa Aktüel Yayınları.
- _____ (2009) İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi Yeni Programa Uyarlanmış. Bursa: Alfa Yayınları.
- COŞKUN, Eyyup (2005). İlköğretim Öğrencilerinin Öyküleyici Anlatımlarında Bağdaşıklık, Tutarlılık ve Metin Elementleri. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- ÇETİŞLİ, İsmail (2004). Metin Tahlillerine Giriş. Ankara: Akçağ Yayıncılık.
- ÇILGIN, Alev Sınar (2007). Çocuk Edebiyatı. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- ECO, Umberto (1995). Anlatı Ormanlarında Altı Gezinti. Çev. Kemal Atakay. İstanbul: Can Yayınları.
- ELÇİN, Şükrü (1981). Türk Halk Edebiyatına Giriş. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- EMİR, Sabahat (1986). Kompozisyon Yazma Sanatı. İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayını.
- ERKUL, Rasih (2004). Cümle ve Metin Bilgisi. Ankara: Anı Yayıncılık.
- GÜNAY, Umay (1987). Türk Masallarının Hususiyetleri. Çocuk Edebiyatı Yıllığı. İstanbul: Gökyüzü Yayınları.
- GÜNDÜZ, Sevim (2003). Roman ve Öykü Yazma Sanatı. İstanbul: Toroslu Kitaplığı.
- GÜNEŞ, Firdevs (2007). Türkçe Öğretimi ve Zihinsel Yapılandırma. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- KANTEMİR, Enise (1997), Yazılı ve Sözlü Anlatım. Ankara: Engin Yayın evi
- KARAALİOĞLU, Seyit K. (1987). Ortaokullar İçin Yazmak ve Konuşmak Sanatı Kompozisyon. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.

- KARADAĞ, Metin (1995). Türk Halk Edebiyatı Anlatı Türleri. Ankara: Karşı Yayınlar
- KARATAY, Halit (2007). Dil Edinimi ve Değer Öğretimi Sürecinde Masalın Önemi ve İşlevi. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, Yaz, Cilt 5, Sayı 3.
- KAVCAR, Cahit (1984). Düzgün Yazmanın Önemi ve Yolları. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 16, sayı 2, s: 113-123.
- KAVCAR, Cahit- KANTEMİR, Enise (1986). Türk Dili. İstanbul: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi.
- KAVCAR, Cahit (1999). Edebiyat ve Eğitim. Ankara: Engin Yayınevi.
- MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI (2006). İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (6,7,8. Sınıflar). Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- OKURER, Cahit (1997). Kompozisyon Öğretimi. İstanbul: M.E.B.
- ORAL, Günseli (2003). Yine Yazı Yazıyoruz. Ankara: PegemA Yayınları.
- ÖZBAY, Murat (2009). Anlatma Teknikleri: 1 Okuma Eğitimi. Ankara: Öncü Kitap Basım Evi.
- PROPP, Vladimir (1985). Masalın Biçim Bilimi. Çev: Mehmet Rifat ve Sema Rifat. İstanbul: B/F/S Yayınları.
- SEVER, Sedat. (2004). Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme. Ankara: Anı Yayıncılık.

- STEVICK, Philip (1998). Roman Teorisi, Çev: Sevim Kantarcioğlu. Ankara: Akçağ Yayınları.
- ŞAHİN, Abdullah- ARICI, Fuat- CELEPOĞLU, Ayşegül- DURSUNOĞLU, Halit- TOZ, Hıfzı- ERDAL, Kelime- TURAN, Lokman- YILAR, Ömer- KARA, Ruhi- KILIŞ, Yasin (2010). Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebiyatı. Ed. Ömer Yılar ve Lokman Turan. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- ŞAHİN, Abdullah- KARADÜZ, Adnan- GÖÇER, Ali- ŞAHİN, Esin- COŞKUN, Eyyup- AKYOL, Hayati- GÜNDÜZ, Osman- UMAGAN, Suat- ŞİMŞEK, Tacettin- TEMUR, Turan (2007). İlköğretimde Türkçe Öğretimi. Ed. Ahmet Kırkkılıç ve Hayati Akyol. Ankara: Pegem A Yayınları.
- TAN, Şeref (2008). Öğretimde Ölçme ve Değerlendirme KPSS El Kitabı. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- TDK (2005). Türkçe Sözlük. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- TEKİN, Mehmet (2002). Roman Sanatı 1 (Romanın Unsurları). İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- TEMİZYÜREK, Fahri (2007). GÜREL, Zeki- ŞAHBAZ, N. Kemal. Çocuk Edebiyatı. Ankara: Öncü Basımevi.
- YALÇIN, Alemdar- AYTAŞ, Gıyasettin (2008). Çocuk Edebiyatı. Ankara: Akçağ Yayınları.

- YILDIZ, Cemal- (2006) OKUR Alpaslan- ARI, Gökhan- YILMAZ, Yakup. Türkçe Öğretimi. Ankara: Pegema Yayınları.

EKLER

EK-1: ARAŞTIRMA İZNI

T.C.
BURSA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.16.00.07-050 / 3622
Konu : Araştırma İzni.

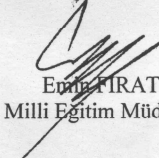
28 Ocak 2009

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

İlgi : a) M.E.B.na Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine
Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi
b) 10/11/2008 tarih ve 350/2882 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Sosyal Bilimler Fakültesi Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı öğrencilerinden Elif ASLANGÖR' ün "İlköğretim 6. sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Olaya Dayalı Unsurların Öğrencilerin Yazılı Anlatımlarını Aktarımı" konulu tezinde kullanacağı anketleri İlimiz Nilüfer İlçesi Emir-Koop İlköğretim Okulu, Öğretmen Hasan Güney İlköğretim Okulu, Osmangazi İlçesi Türkiye Kömür İşletmesi İlköğretim Okulu 6. sınıf öğrencilerine uygulaması ile ilgili onay ve mühürlü veri toplama araçları ilişikte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi, ilgi (a) yönergenin 5.maddesinin (o) bendinde belirtildiği üzere; ilgilinin çalışmasının tamamlanmasından sonra en geç iki hafta içinde çalışmanın iki örneğinin CD'ye kayıtlı olarak EK-1 ile birlikte Müdürlüğümüze teslim edilmesini arz ederim.

Emine FIRAT
Millî Eğitim Müdürü V.

EKLER
1- Onay

Yeni Hükümet Konağı A Blok Osmangazi16050 BURSA
Tel: (0 224)256 70 00/ 148-137 Faks : (0 224) 256 66 80
Ayrıntılı bilgi için irtibat: Kültür Bölümü 137
web:bursameb.gov.tr e-mail:kultur16@meh.gov.tr

EĞİTİME
%100
DESTEK

EĞİTİMDE REFORM
Daha aydınlık
gelecek!

T.C.
BURSA VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.16.00.07-050 /
Konu : Araştırma İzni

3001

27 OCAK 2009

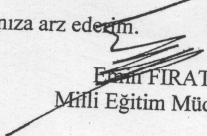
VALİLİK MAKAMINA
BURSA

İlgi : M.E.B.na Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik
İzin ve Uygulama Yönergesi

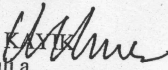
Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı öğrencilerinden Elif ASLANGÖR' ün "İlköğretim 6. sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer alan Olaya Dayalı Türlerdeki Unsurların Öğrencilerin Yazılı Anlatımlarına Aktarımı" konulu tezinde kullanacağı anketleri İlimiz Nilüfer İlçesi Emir-Koop İlköğretim Okulu, Öğretmen Hasan Güney İlköğretim Okulu, Osmangazi İlçesi Türkiye Kömür İşletmesi İlköğretim Okulu 6. sınıf öğrencilerine uygulamak istediği, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'nün 10/11/2008 tarih ve 350/2883 sayılı yazısı ile bildirilmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığına bağlı her tür ve her derecedeki okul ve kurumlarda yapılacak lisans, yüksek lisans, doktora veya doktora üstü araştırma-geliştirme çalışmaları ile Bakanlığın destek verdiği araştırmalar kapsamındaki anket, uygulama, gözlem gibi faaliyetler; bir ili kapsıyorsa izin başvurularının İl Milli Eğitim Müdürlüğüne yapılacağı ilgi yönergede belirtildiğinden, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı öğrencilerinden Elif ASLANGÖR' ün "İlköğretim 6. sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer alan Olaya Dayalı Türlerdeki Unsurların Öğrencilerin Yazılı Anlatımlarına Aktarımı" konulu tez çalışması ile ilgili öneri ve veri toplama araçlarının, ilgi Yönerge gereği ilimizde oluşturulan Araştırma Değerlendirme Komisyonu tarafından incelenerek değerlendirilmesi sonucunda, araştırma ile ilgili anketlerin okullardaki eğitim öğretim faaliyetleri aksatılmadan, mühürlü ve imzalı anketlerin aslı okul müdürlüklerince görülerek, gönüllülük esası ile okul müdürlüklerinin gözetim ve sorumluluğunda İlimiz Nilüfer İlçesi Emir-Koop İlköğretim Okulu, Öğretmen Hasan Güney İlköğretim Okulu, Osmangazi İlçesi Türkiye Kömür İşletmesi İlköğretim Okulu 6. sınıf öğrencilerine ilgi Yönerge çerçevesinde uygulanması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde gereğini olurlarınıza arz ederim.

Feri FIRAT
Milli Eğitim Müdürü V.

OLUR.
27/1/2009

Adnan KAYI
Vali a.
Vali Yardımcısı

Yeni Hükümet Konağı A Blok Osmangazi/6050 BURSA
Tel: (0 224)256 70 00/ 148-137 Faks : (0 224) 256 66 80
Ayrıntılı bilgi için irtibat: Kültür Bölümü 137
web:bursameb.gov.tr e-mail:kultur16@meb.gov.tr

EGİTİME
%100
DESTEK

EGİTİMDE REFORM
Daha aydınlık
gelecek!

EK-2: KOMPOZİSYON PUANLAMA ÖLÇEĞİ

HİKÂYE

Kişiler

- (1)Gerçek hayatta var olan ya da olabilecek kişiler yer almıştır.
- (2)İnsan dışı varlıklar (bitkiler hayvanlar, nesnelere gibi) yer almıştır.
- (3)Olağanüstü varlıklar, olağanüstü kişiler yer almıştır.
- (4)Hem olağanüstü özelliklere sahip kişiler, hem de gerçek hayatta var olabilecek kişiler yer almıştır.

Yardımcı kişiler

- (1)Yardımcı kişiler yer almamıştır.
- (2)Yardımcı kişiler yer almıştır.

KİŞİLERİN PORTRERİ

Asıl kişilerin fiziki ve ruhi portreleri

- (1)Kişiler tanıtılmamıştır.
- (2)Kişiler fiziki portreleriyle tanıtılmıştır.
- (3)Kişiler ruhi portreleriyle tanıtılmıştır.
- (4)Kişiler hem ruhi, hem fiziki portreleriyle tanıtılmıştır.

Yardımcı kişilerin fiziki ve ruhi portreleri

- (1)Yardımcı kişilere yer verilmemiştir.
- (2)Yardımcı kişilere ayrıntılı olarak yer verilmiştir.
- (3)Yardımcı kişilere genel adlarla ayrıntısız olarak yer verilmiştir.

Yer

- (1)Yer belirtilmemiştir.
- (2)Bir yer belirtilmiştir.
- (3)Hayali bir yer (örneğin Kaf Dağı) belirtilmiştir.

Kişilerin Tanıtılma Şekilleri

- (1)Gösterme Yöntemi
- (2)Açıklama Yöntemi
- (3)Açıklama ve Gösterme Yöntemi
- (4)Kişiler tanıtılmamıştır.

ZAMAN

Vaka zamanı

- (1)Hikâyede bir zaman belirtilmemiştir.
- (2)Hikâyede zaman belirtilmiştir, fakat belirsiz bir zaman olarak belirtilmiştir. Örneğin, “*Bir zamanlar ...*” veya “*Uzun zaman önce ...*”
- (3)Zaman belli bir vakti ifade edecek şekilde veya tamamlayıcı bilgilerle birlikte belirtilmiştir.
Örneğin, “*30 Mart günü öğleden sonra*” veya “*Henüz insanoğlu yaratılmamışken...*”

Anlatma zamanı

- (1)Öğrenilen geçmiş zaman kipi
- (2)Bilinen geçmiş zaman kipi
- (3)Geniş zaman kipi

(4)Birkaç zaman kipi bir arada kullanılmıştır.

Anlatıcı

- (1)Anlatıcı yoktur.
- (2)Birinci tekil anlatıcı kullanılmıştır.
- (3)Üçüncü tekil anlatıcı kullanılmıştır.

Anlatıcının Tutumu

- (1)Hiçbir Fikir Beyan Etmeyen Tutum
- (2)Şikâyetçi Tutum
- (3)Eleştiri Sergileyen Tutum
- (4)Beğenici (Olayları Tasdik Eden) Tutum
- (5)Duyarlı (Olaylar Karsısında Üzülen) Tutum
- (6)Merhamet (Acıma) Gösteren Tutum
- (7)Şaşkınlık Gösteren Tutum
- (8)Tezli Tutum
- (9)Anlatıcı yoktur.

Bakış Açısı

- (1)Hâkim bakış açılı
- (2)Gözlemci bakış açılı
- (3)Kahraman bakış açılı

Olayın Girişi

- (1)Hikâyede giriş bölümü yoktur.
- (2)Giriş bölümü vardır, fakat yeterli değildir.
- (3)Giriş bölümünde olay, olayın içindeki asıl/yardımcı kişiler belirtilmiş ve değişik özellikleriyle anlatılmıştır.

Olayın Gelişmesi

- (1)Hikâyede gelişme bölümü yoktur.
- (2)Gelişme bölümü vardır, fakat yeterli ve açıklayıcı değildir.
- (3)Olaylar gelişip, karmaşıklaşmıştır.

Olayın Sonucu

- (1)Hikâyede sonuç bölümü yoktur.
- (2)Hikâyenin çözümlenip çözümlenmediği tam olarak belli değildir.
- (3)Olayların sonuçları ortaya çıkmış ve hikâye çözümlenmiştir.

Ana fikir

- (1)Hikâyede ana fikre rastlanmamıştır.
- (2)Hikâyede birden çok ana fikre rastlanmıştır.
- (3)Hikâyede bir ana fikir vardır.

MASAL

Kişiler

- (1)Gerçek hayatta var olan ya da olabilecek kişiler yer almıştır.
- (2)İnsan dışı varlıklar (bitkiler, hayvanlar, nesnelere gibi) yer almıştır.
- (3)Olağanüstü varlıklar, olağanüstü kişiler yer almıştır.
- (4)Hem olağanüstü özelliklere sahip, hem de gerçek hayatta var olabilecek kişiler yer almıştır.

Yardımcı kişiler

- (1)Yardımcı kişiler yer almıştır.
- (2)Yardımcı kişiler yer almamıştır.

KİŞİLERİN PORTRELERİ

Asıl kişilerin fiziki ve ruhi portreleri

- (1)Kişiler tanıtılmamıştır.
- (2)Kişiler fiziki portreleriyle tanıtılmıştır.
- (3)Kişiler ruhi portreleriyle tanıtılmıştır.
- (4)Kişiler hem ruhi, hem fiziki portreleriyle tanıtılmıştır.

Yardımcı kişilerin fiziki ve ruhi portreleri

- (1) Yardımcı kişilere yer verilmemiştir.
- (2)Yardımcı kişilere genel adlarla ayrıntısız olarak yer verilmiştir.
- (3)Yardımcı kişilere ayrıntılı olarak yer verilmiştir.

Kişilerin Tanıtılma Şekilleri

- (1) Gösterme Yöntemi
- (2)Açıklama Yöntemi
- (3)Açıklama ve Gösterme Yöntemi
- (4)Kişiler tanıtılmamıştır.

Yer

- (1)Yer belirtilmemiştir.
- (2)Bir yer belirtilmiştir.
- (3)Hayali bir yer (örneğin Kaf Dağı) belirtilmiştir.

ZAMAN

Vaka zamanı

- (1)Masalda bir zaman belirtilmemiştir.
- (2)Masalda zaman belirtilmiştir, fakat belirsiz bir zaman olarak ifade edilmiştir. Örneğin, “Bir zamanlar ...” veya “Uzun zaman önce ...”
- (3)Zaman belli bir vakti ifade edecek şekilde veya tamamlayıcı bilgilerle birlikte belirtilmiştir.
Örneğin, “30 Mart günü öğleden sonra” veya “Henüz insanoğlu yaratılmamışken...”

Anlatma zamanı

- (1)Öğrenilen geçmiş zaman kipi
- (2)Bilinen geçmiş zaman kipi

- (3)Geniş zaman kipi
- (4)Birkaç zaman kipi bir arada kullanılmıştır.

Anlatıcı

- (1)Anlatıcı yoktur.
- (2)Birinci tekil anlatıcı kullanılmıştır.
- (3)Üçüncü tekil anlatıcı kullanılmıştır.

Anlatıcının Tutumu

- (1)Hiçbir Fikir Beyan Etmeyen Tutum
- (2)Şikâyetçi Tutum
- (3)Özeleştirici Sergileyen Tutum
- (4)Beğenici (Olayları Tasdik Eden) Tutum
- (5)Duyarlı (Olaylar Karsısında Üzülen) Tutum
- (6)Merhamet (Acıma) Gösteren Tutum
- (7)Şaşkınlık Gösteren Tutum
- (8)Tezli Tutum
- (9)Anlatıcı yoktur.

Bakış Açısı

- (1)Hâkim bakış açılı
- (2)Gözlemci bakış açılı
- (3)Kahraman bakış açılı

Olayın Girişi

- (1)Masalın girişi yoktur.
- (2)Masalın girişi vardır, ancak özgü kalıplaşmış ifadeler (tekerlemeler) kullanılmamıştır.
- (3)Masalın girişinde özgü kalıplaşmış ifadeler (tekerlemeler) kullanılmıştır.

Olayın Gelişmesi

- (1)Masalın gelişme bölümü yoktur.
- (2)Masalın gelişme bölümü vardır, ancak bu bölümde olağanüstü olaylar bulunmamaktadır.
- (3)Masalda gelişme bölümü olağanüstü olaylar ile merak uyandırıcı bir şekilde gerçekleşmiştir.

Olayın Sonucu

- (1)Masalda belirli bir son yoktur, sonuç eksik kalmış veya masal tamamlanmamıştır.
- (2)Masalın sonuçları ortaya çıkmıştır ancak sonunda tekerleme kullanılmamıştır.
- (3)Masalın sonuç bölümünde tekerleme kullanılmıştır.

Ana fikir

- (1)Masalda ana fikre rastlanmamıştır.
- (2)Masalda birden çok ana fikre rastlanmıştır.
- (3)Masalda bir ana fikir vardır.

FABL

Kişiler

- (1)Gerçek hayatta var olan ya da olabilecek kişiler yer almıştır.
- (2)İnsan dışı varlıklar (bitkiler, hayvanlar, nesnelere gibi) yer almıştır.
- (3)Olağanüstü varlıklar, olağanüstü kişiler yer almıştır.
- (4)Hem olağanüstü özelliklere sahip kişiler, hem de gerçek hayatta var olabilecek kişiler yer almıştır.

Yardımcı kişiler

- (1)Yardımcı kişiler yer almıştır.
- (2)Yardımcı kişiler yer almamıştır.

KİŞİLERİN PORTRELERİ

Asıl kişilerin fiziki ve ruhi portreleri

- (1)Kişiler tanıtılmamıştır.
- (2)Kişiler fiziki portreleriyle tanıtılmıştır.
- (3)Kişiler ruhi portreleriyle tanıtılmıştır.
- (4)Kişiler hem ruhi, hem fiziki portreleriyle tanıtılmıştır.

Yardımcı kişilerin fiziki ve ruhi portreleri

- (1)Yardımcı kişilere yer verilmemiştir.
- (2)Yardımcı kişilere genel adlarla ayrıntısız olarak yer verilmiştir.
- (3)Yardımcı kişilere ayrıntılı olarak yer verilmiştir.

Kişilerin Tanıtılma Şekilleri

- (1) Gösterme Yöntemi
- (2) Açıklama Yöntemi
- (3) Açıklama ve Gösterme Yöntemi
- (4) Kişiler tanıtılmamıştır.

Yer

- (1)Yer belirtilmemiştir.
- (2)Bir yer belirtilmiştir.
- (3)Hayali bir yer (örneğin Kaf Dağı) belirtilmiştir.

Zaman

Vaka zamanı

- (1)Fablda bir zaman belirtilmemiştir.
- (2)Fablda zaman belirtilmiştir, ancak belirsiz bir zaman olarak ifade edilmiştir. Örneğin, “Bir zamanlar ...” veya “Uzun zaman önce ...”
- (3)Zaman belli bir vakti ifade edecek şekilde veya tamamlayıcı bilgilerle birlikte belirtilmiştir. Örneğin, “30 Mart günü öğleden sonra” veya “Henüz insanoğlu yaratılmamışken...”

Anlatma zamanı

- (1)Öğrenilen geçmiş zaman kipi
- (2)Bilinen geçmiş zaman kipi

- (3)Geniş zaman kipi
- (4)Birkaç zaman kipi bir arada kullanılmıştır.

Anlatıcı

- (1)Anlatıcı yok.
- (2)Birinci tekil anlatıcı kullanılmıştır.
- (3)Üçüncü tekil anlatıcı kullanılmıştır.

Anlatıcının Tutumu

- (1)Hiçbir Fikir Beyan Etmeyen Tutum
- (2)Şikâyetçi Tutum
- (3)Eleştiri Sergileyen Tutum
- (4)Beğenici (Olayları Tasdik Eden) Tutum
- (5)Duyarlı (Olaylar Karsısında Üzülen) Tutum
- (6)Merhamet (Acıma) Gösteren Tutum
- (7)Şaşkınlık Gösteren Tutum
- (8)Tezli Tutum
- (9)Anlatıcı yoktur.

Bakış Açısı

- (1)Hâkim bakış açılı
- (2)Gözlemci bakış açılı
- (3)Kahraman bakış açılı

Olayın Girişi

- (1)Fablda giriş bölümü bulunmamaktadır.
- (2)Fabla giriş bölümü vardır.

Olayın Gelişmesi

- (1)Fablin gelişme bölümü yoktur.
- (2)Fablin gelişme bölümü vardır, ancak hayvan, bitki veya cansız varlıkların konuşması gibi doğaüstü olaylar bulunmamaktadır.
- (3)Fablin gelişme bölümünde hayvan, bitki veya cansız varlıkların konuşması gibi doğaüstü olaylar bulunmaktadır.

Olayın Sonucu

- (1)Fablda belirli bir son yoktur.
- (2)Fablin çözümlenip çözümlenmediği tam olarak belli değildir.
- (3)Fablin sonuçları ortaya çıkmış, fabl çözümlenmiştir.

Ders Bölümü

- (1)Olaylar sonuçlandıktan sonra okuyucuya bir ders verilmemiştir.
- (2)Olaylar sonuçlandıktan sonra okuyucuya bir ders verilmiştir.

Ana fikir

- (1)Fablda ana fikre rastlanmamıştır.
- (2)Fablda birden çok ana fikre rastlanmıştır.
- (3)Fablda bir ana fikir vardır.

TİYATRO

Kişiler

- (1)Gerçek hayatta var olan ya da olabilecek kişiler yer almıştır.
- (2)İnsan dışı varlıklar (bitkiler, hayvanlar, nesnelere gibi) yer almıştır.
- (3)Olağanüstü varlıklar, olağanüstü kişiler yer almıştır.
- (4)Hem olağanüstü özelliklere sahip, hem de gerçek hayatta var olabilecek kişiler yer almıştır.

Yardımcı kişiler

- (1)Yardımcı kişiler yer almamıştır.
- (2)Yardımcı kişiler yer almıştır.

Asıl kişilerin fiziki ve ruhi portreleri

- (1)Kişiler tanıtılmamıştır.
- (2)Kişiler fiziki portreleriyle tanıtılmıştır.
- (3)Kişiler ruhi portreleriyle tanıtılmıştır.
- (4)Kişiler hem ruhi, hem fiziki portreleriyle tanıtılmıştır.

Yardımcı kişilerin fiziki ve ruhi portreleri

- (1)Yardımcı kişilere yer verilmemiştir.
- (2)Yardımcı kişilere ayrıntılı olarak yer verilmiştir.
- (3)Yardımcı kişilere genel adlarla ayrıntısız olarak yer verilmiştir.

Kişilerin Tanıtılma Şekilleri

- (1)Gösterme Yöntemi
- (2)Açıklama Yöntemi
- (3)Açıklama ve Gösterme Yöntemi
- (4)Kişiler tanıtılmamıştır.

Yer

- (1)Yer belirtilmemiştir.
- (2)Bir yer belirtilmiştir.
- (3)Hayali bir yer (örneğin Kaf Dağı) belirtilmiştir.

ZAMAN

Vaka zamanı

- (1)Bir zaman belirtilmemiştir.
- (2)Zaman belirtilmiştir, fakat belirsiz bir zaman olarak ifade edilmiştir.
- (3)Zaman belli bir vakti ifade edecek şekilde veya tamamlayıcı bilgilerle birlikte belirtilmiştir.

Anlatıcı

- (1)Anlatıcı yok.
- (2)Birinci tekil anlatıcı kullanılmıştır.
- (3)Üçüncü tekil anlatıcı kullanılmıştır.

Bakış Açısı

- (1)Hâkim bakış açılı (2)Gözlemci bakış açılı (3)Kahraman bakış açılı

Olayın Girişi

- (1)Tiyatro eserinde giriş bölümü yoktur.
(2)Giriş bölümü vardır, fakat yeterli değildir.
(3)Giriş bölümünde olay, olayın içindeki asıl/yardımcı kişiler belirtilmiş ve değişik özellikleriyle anlatılmıştır.

Olayın Gelişmesi

- (1)Tiyatro metninin gelişme bölümü yoktur.
(2)Tiyatro metninin gelişme bölümü vardır, ancak yeterli değildir.
(3)Gelişme bölümünde olaylar gelişmiş ve bir düğüm oluşturulmuştur.

Olayın Sonucu

- (1)Sonuç belirtilmemiştir.
(2)Belirli bir son yoktur, sonuç eksik kalmış veya tiyatro metni tamamlanmamıştır.
(3)Sonuçlar ortaya çıkmış, tiyatro metni tamamlanmıştır.

Ana fikir

- (1)Tiyatro metninde ana fikre rastlanmamıştır.
(2)Tiyatro metninde birden çok ana fikre rastlanmıştır.
(3)Tiyatro metninde bir ana fikir bulunmaktadır.

EK-3: KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Sevgili öğrenciler,

Bir yüksek lisans tezinde kullanılmak üzere sizinle ilgili bazı bilgilere ihtiyaç duyulmaktadır. Vereceğiniz yanıtlar ders başarınızı etkilemeyecektir. Sizden beklenen, araştırmanın sağlıklı yapılabilmesi için bütün sorulara doğru cevap vermenizdir. Kişisel bilgileriniz başkalarıyla paylaşılmayacaktır.

Bilime yaptığınız katkı için teşekkürler.

1. Cinsiyetiniz (1) Kız (2) Erkek

2. Annenizin eğitim durumu nedir?

- (1) Okuryazar değil, ilkokul mezunu, ortaokul mezunu
- (2) Lise mezunu
- (3) Üniversite mezunu

3. Babanızın eğitim durumu nedir?

- (1) Okuryazar değil, ilkokul mezunu, ortaokul mezunu
- (2) Lise mezunu
- (3) Üniversite mezunu

4. Annenizin çalışma durumu nedir?

- (1) Çalışmıyor
- (2) Çalışıyor

5. Ailenizin aylık geliri ne kadar?

- (1) 750 YTL'den az
- (2) 750 YTL -1500 YTL arası
- (3) 1500 YTL–2500 YTL arası

(4) 2500 YTL ve üzeri

6. Kaç kardeşiniz var?

- (1) Yok (2) Bir (3) İki (4) Üç veya daha fazla

7. Evinizde kitaplık var mı?

- (1) Evet (2) Hayır

8. Evinize hangi sıklıkla süreli yayın (gazete-dergi) alınır?

- (1) Hiç alınmaz (2) Bazen alınır (3) Çoğunlukla alınır

9. Boş zamanlarınızda ne yapmaktan hoşlanırsınız?

- (1) Televizyon izlemekten
(2) Müzik dinlemekten
(3) Kitap okumaktan
(4) Gezmekten
(5) Diğer(.....)

10. Ne sıklıkla kitap okursunuz?

- (1) Her gün (2) İki günde bir (3) Haftada bir (4) Diğer(.....)

11. Günlük tutar mısınız?

- (1) Evet (2) Hayır

Not: Lütfen bütün soruları cevaplandırınız.

**EK-4: ÖĞRENCİLERİN OLAYA DAYALI TÜRLERDEKİ
KOMPOZİSYONLARINDAN ÖRNEKLER:**

Hikâye türünde kompozisyon örnekleri:

AFFEDİLEN SUÇ

Duygu, ilköğretim 7. sınıfa giden, başarılı bir öğrenciydi. Öğretmenleri tarafından da çok sevilen bir öğrenciydi. Tatlı bir okulda kalıyordu.

Bir gün, okulda yılbaşı gecesi kutlanacaktı. Öğretmen, her öğrenciden yılbaşı gecesi için yiyecek, süs veya bir miktar para getirmelerini istedi. Duygu'nun ailesinin durumu da o ay çok iyi değildi, kızlarına para gönderememişler. Duygu, bunu öğretmenlerine ve arkadaşlarına söylemekten çekindi, onları dışlayacaklarını düşündü. Ne yapacağını bilmiyordu.

O günün ilk dersi idi. Duygu ne yapacağını düşünmekten, derse dikkatini veremiyordu. Türkçe öğretmenin hemen dikkatini çekti. Derste birşey demedi. Teneffüste, Duygu'nun yanına gitti. "Ne oldu sana Duygu'cuğum?" dedi. Duygu ise "Yok birşey öğretmenim, sadece biraz karnım ağrıyor." dedi. Öğretmen buna pek inanmasa da kız fazla zorlamadı.

Ertesi gün, İrem tam parasını verecekti ki, parasının kayıp olduğunu anladı. Hemen öğretmenine gidip olanları anlattı. Öğretmen tamam diyerek fazla zorlamadı. 10 dakika sonra da Duygu, öğretmenin yanına geldi ve parasını verdi. Öğretmen, Duygu'ya biraz baktı. Daha sonra parasını aldı. Duygu'ya "Duygu'cuğum, önemli değildi. Annen beni durumun hakkında aramıştı." dedi. Duygu ne yapacağını zayıfıyordu. Çünkü, bunu kendisine bile gücükte söylese de İrem'in parasını o almıştı. Nasıl yapmıştı bunu? Düşünce ki öğretmeni çok anlayışlıydı. Duygu, birden ağlamaya başladı. Öğretmen, olanları anlamıştı. Sakince Duygu'ya yaklaştı ve "Bunu yapmana gerek yoktu, bunu bana söyleseydin ya" dedi. Duygu, ağlamaya devam ediyordu. Öğretmen, "Tamam canım, sus. Şimdi İrem'i çağıralım ve sadece üçümüz arasında kalacak olan bu sırrı ona da söyleyelim." dedi. İrem'i çağırdılar. İrem, aynı Duygu gibi başarılı ve anlayışlı bir kızdı. Olanların hepsini dinledikten sonra, olgunlukla karşılık verdi. Daha sonra, olay kapandı.

Yılbaşı gecesi, Duygu, utançından İrem ile konuşamıyor du ama İrem, ona yaklaştı ve çok iyi anlamaya başladılar. Yılbaşı gecesi, onlar çok iyi anlaşıyorlar, çok eğleniyorlar. Bütün yıl, güzel bir şekilde, olanları hatırlamadan iyi anlaşmaya devam ediyorlar.

Yıl Başı

Bir gün akşam namazından sonra hocamız bize "Yıl başı için qerez merez aldınız mı" diye sordu. Bizde hayır dedik. Çünkü yıl başı hıristiyanların yıl başıdır. İsa peygamberimiz 26-27 Aralıkta doğmuştur. Onlarda o günü yıl başı olarak kutuyorlar. Peygamberin doğduğu gün iaki iaiyorlar, sigara iaiyorlar, gülüp eyleiyorlar, halbuki günaha girdiklerini bilmiyorlar. İnsanlar gerektiğinde ziyan iaindedirler...

Masal türünde kompozisyon örnekleri:

GEZEGEN SAVAŞI

Bir varmış bir yokmuş. Geometri gezegeni diye bir gezegen varmış ve bu gezegende iki ülke varmış. Bir ülkenin adı Üçgen diğer ülkenin adı Kareymiş. Bu iki ülke birbirine düşmanmış.

Günlerden birinde bu iki ülkede anlaşmazlık çıkmış. Üçgen ülkesi gezegenin üstünü üçgen şekilleriyle süsleyip adını Üçgen gezegeni koymak istiyormuş. Kare ülkeside gezegeni kare şekliyle süsleyip adını Kare gezegeni koymak istiyormuş ve bu yüzden anlaşmazlık çıkıyormuş. Ve hergün savaş açıyormuş. Bu savaş yüzünden diğer gezegen olan Kara cadı gezegeni zarar görüyormuş.

Kara cadı gezegeni kralicesi Kötü cadı birgün çok sinirlenmiş. Ve tüm ordusunu toplayıp Geometri gezegenine gitmiş. Kötü cadı okadar kötü bir cadıymışki tüm gezegenlere hükmetmeyi bilen biriymiş. Kara büyüü ondan iyi yapan yokmuş.

Geometri gezegenine geleceği duyulunca karelerin kralı Kara. Üçgenlerin kralı Üçü bir araya gelmişler budurumda savaş durmuş. Cadı gelmiş ve çok sinirli olduğu her haliyle belliymiş. Geometri gezegenini yırmış. Ve bideha böyle birşey olursa gezegeni ele geçireceğini söylemiş.

Geometri gezegeni uyarıya uymamış ve savaş devam etmiş. Cadı artık dayanamamış tekrar gitmiş ve tüm gezegeni ele almış.

Krallar son çare olarak birleşmişler ve gezegenlerini geri almak istemişler ve kötü cadıya savaş açmışlar. Kara cadı gezegeninde geometri gezegeninde pes etmeye hiç niyetleri yokmuş. Savaş aylar, yıllar sürmüştü.

Birgün anlaşamayan iki Kara ve Üçü savaşta yine anlaşamamış. Ve kendileri savaşa girmiş.

Kötü cadı fırsattan istifade edip iki kralı sansuzluğa yani uzağ başluğuna göndermiş. Ve geometri gezegeni Kara cadı gezegeni almış. Uzağ başluğunda olan iki kral ve ülkesi sansuzluğa gömülmüş. Gökten 5 elmadüsmüş. - Biri karoya, ikincisi Üçüye, üçüncüsü Kötü cadıya, dördüncüsü dinleye ve okuyana, diğeri de bana Yiyin Afiyet olsun.

Konu: Masal yazma

Bir gün arkadaşları Sametle, Oğuzan gidiyor muydu. Samet çok iyi bir çocuktu. Oğuzan ise kötü bir çocuktu. Ondan sonra Oğuzan hocası arkadaşlarını çağırdı. Samet dedi, Ondan sonra Samet tamam dedi. Arkadaşlarını çağırdı. Oğuzan dedi, gelin gelin kısırına gidelim arkadaşlarımızda tamam demislerdi. Arkadaşları Oğuzan'ın kötü bir çocuk olduğunu bildiği için. Ondan sonra gelin kısırına oturmuştu. Gelin kısırında çok kötüydü. Ondan sonra

Oğuzan hemen bir yere gidip gelmiş dedi. Arkadaşlarını, siz burada bekleyin dedi. Ondan sonra arkadaşları, beklerken arkadaşları gelip geldi. Sonra arkadaşlarıyla arkadaşlarını bir den göle götürdü. Arkadaşları yürümeye başladı. Ondan sonra Samet göle atlayıp arkadaşlarını kurtardı. Oğuzan hemen kamaşa başladı. Ondan sonra arkadaşları da Oğuzan'ın kötü bir olduğunu bildiler. Ondan sonra arkadaşları onu yakaladı. Arkadaşları kurtardı. Ondan sonra Oğuzan'ın kamaşa başlamasını bildi. Ondan sonra arkadaşları onu yakaladı. Ondan sonra arkadaşları onu yakaladı. Oğuzan'ın kötü bir olduğunu bildiler.

Tiyatro türünde kompozisyon örnekleri:

Ders VE AFER RÜYA

1. PERDE

ayuncular= Birinci çocuk, Kirli çocuk, doktor, anne, mikroplar: Dünya, Ayşe
(Arda) (Ahmet)

(Bir çocuk şokolata yiyor ve kabuğunu yere atıyor, etraf derma dağınık
bir arkadaşıda, ona bakıyor) (Bir yandan kirli ellerine bakıyor)

Arda— Ney yapıyorsun Ahmet her yere çöpler atıyorsun. Böyle yaptıkça
hem kendine hemde Dünyaya zarar veriyorsun.

Ahmet— Çokta umrumduydı Dünya, hem benden sanane

Arda— Sen benim arkadaşımın nasıl böyle dersin? Hem bu dünyada
bende yaşıyorum senin yaptıklarının cezasını ben de çekeceğim.

Arda— Hem benim okula gitmem lazım

Ahmet— Ne okulu bugün günlerden cumartesi.

Arda— Daha senin haberin yok mu. Okulu temizliyoruz

Ahmet— saol ben almıyım hadi güle güle

Arda— güle güle

2. PERDE

(Arda temizlik yaptıktan ayşe yanına gelir)

Ayşe— Kolay gelsin Arda. Duydunmu Ahmet hastalanmış.

Arda— Zaten olacağı buydu kirli kirli ellerle her şeyi yerse ~~+~~

~~+~~li Hemen ona söyle dim. Ama yinede zıyeretine gideceğin

Ayşe— gideceğin aamen burada haber ver. Beraber gidelim

Arda— Tamam. Temizlik bittikten sonra gidicem şimdi temizliğe
denetim edicem.

Ayşe— Benimde işim var bay bay

Arda— Bay bay

3. PERDE

(Ahmet'in evi ahmet yotakta geliyor ve kafasında bir bez ve ağzında termometre var doktor yanında bekliyor)

[Kapıycılar]

Anne — merhaba çocuklar

Arda Ayşe — Merhaba Ahmeti aiyoret için geldik

Anne — Buyurun içeri girin.

Ayşe — Ahmet'in durumu nasıl

Anne — İyi ama uşvunda bir sürü mikrop varmış,

Arda — göre bilirmiyiz onu

Anne — Tabii odasında yotıyor

Doktor — merhaba Sessiz olun çocuklar Ahmet uyuyor

(Ahmet sayıklamaya başlar)

Arda — uyandı mı ?

Doktor — Hayır sadece rüya görüyor iluslerin etkisinden olabilir.

Arda ve Ayşe — O zaman biz gidelim ~~ahmeti~~ Ahmete gidiş
çimizi söglersiniz

Anne — Tomam güle güle

Arda — güle güle

4. PERDE

(Ahmet rüya görün görüğü rüya canlandırılır)

mikroplar (Ahmet'in üstüne yörür) — Seni iyicez sena cü pissi n
hep hosta kalacaksın

Dünya — Beni yok ediyorsun ben de seni yok edicem

(Her aynı şeyi tekrarlıyorlar Ahmet'in üstüne gidiyorlar)

(Ahmet ağılık aforok uyanıyor)

Anne — Ne oldu Ahmet

Ahmet — Kabus gördüm

Anne — Ne gördün

Ahmet — Dünya ve mikroplar beni giyordu.

Anne — Osomen birdaha mikroplu yerlerde oynayıp yerlere çöp atma

Ahmet — Tamam Anneciğim

Anne — Sen biraz daha uyu iğles yorin otula didicem.

Ahmet — Tamam

S. PERDE

(Sınıf Ahmet Arda ve Ayşe yanyana otururlar. Ahmet gördüğü rüyayı anlatırlar.

Arda — Artık birdaha böyle yapmıycandemir

Ahmet — Asla bişey yapmıycam artık. Dünyayı kirlletmiycem

Ayşe — Buna sevindim

(PERDE KAPANIR)

(Burada derse girerler ve Ahmet yaptıklarının sonucunu onlar ve artık hiç hasta olmaz.)

SON

000

Aşık adam

Bizim köyün Ahmet öğretmeni köyün engüzd
kızına aşık olmuştur. Bu kız köyün ağasının kızıymış.
Ahmet öğretmen sabahtan erken saatlerde uyanır
kızın penceresinin önüne gelir. Ağa ise tesadifen bahçeye
çıkarmış. Bikan Ahmet öğretmen hemen ağa Ahmet öğretmenin
yanına gelir. Hocam hayırdır sabah sabah Ahmet öğretmen
hen konusur ağabey sizin ufaklığı almaya geldim der.
Aman hocam bugün cumartesi tatil yapmayın. hoca hemen
der doğru ya bugün cumartesi şimdi ne yapcam hemen lafı
değiştirir. Ağa senin arz-u isteri isteri ne oldu der pazantesi
olur ağanın ufkak ağlaylan konusur. bu mektubu oblara
çaktırmadan verden.

Fabl türünde kompozisyon örnekleri:

YIRTIK ELBİSELER

Bir dolabın içinde iki elbise varmış

Bu iki elbise durmadan yarışmış.

Kendilerini överken kavga çıkartınlarmış

Dolabın huzurunu hep ikisi bozarmış

Bir gün sahibi bir tanesini giymiş

Diğer elbise kıskancından delirmiş.

Aksam gelmiş diğer elbise yırtık

Bir şekilde

Övünmeye başlamış diğer elbise

Yırtık olan elbise hiçbirsey diyememiş

Sonunda dayanamamış başlamış söze

- Sende yırtılırsın bir gün bunu unutma

Diğer elbise atmış bir kahkaha

Bende dayanıklıyım senin gibi değilim

Zorluklara dayanmayı senden iyi bilirim

Aylar geçmiş diğer elbise giyilmiş

O da kurdelesini kopmuş bir şekilde

Geri gelmiş

Diğer elbise söylenmiş
Ben sana demiştim, demis
Bir gün yırtılırsın diye
İnanmadınki bana
Sözüm geamedı sana
Artık hatanı anla
Bir daha böyle birsey yapma

Kabli:
ADANA KEBABI İLE BURSA KEBABI

BİR adam varmış adının Konya'da güzel bir restaurant varmış
O restaurantın Adana kebabı? Bursa kebabı mışurmuş? Bir gün 25 arı
gelmiş. Restaurantın sahibinin haberi yakmuş. Sarılerden 15'i Adana kebabı
2-3'ü Bursa kebabı istemiş. Garson ikisini götürürken konusmaya başlamışlar
- A.K. - Beni daha çok beğenmişim demiş -
- B.K. - Kendini beğenmişlik yapmadım -
- A.K. - Sus bükere de kalkanma demiş
Sarıler yemeklerini bitirdikten sonra kendi aralarında puanlama
yapmışlar ve A.K. kazanmış ama B.K. buna çok üzülmüş + a
elinde B.K. galip. --

— SON —

ÖZGEÇMİŞ

Doğum Yeri ve Yılı : Gönen 1985

Öğr. Kurumlar	Gördüğü :	Başlama Yılı	Bitirme Yılı	Kurum Adı
Lise	:	1999	2003	Gönen Ömer Seyfettin Lisesi (Yabancı Dil Ağırlıklı Lise)
Lisans	:	2003	2007	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Türkçe Öğretmenliği
Yüksek Lisans	:	2007	2010	Uludağ Üniversitesi Türkçe Eğitimi

Medeni Durum : Evli
Bildiği Yabancı Diller ve Düzeyi: İngilizce Orta Düzey

Çalıştığı Kurum	Başlama ve Tarihleri	Ayrılma	Çalışılan Kurumun Adı
	02.01.2008	.....	Uludağ Üniversitesi

Editör veya Yayın Kurulu Üyelikleri :

Yurt İçi ve Yurt Dışında katıldığı Projeler :

Katıldığı Yurt İçi ve Yurt Dışı Bilimsel Toplantılar :

- M.E.B. ve Bahçeşehir Üniv. İşbirliğiyle Türkçe Öğretimi Kongresi
- I.Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu
- II. Uluslararası Türkçenin Eğitimi-Öğretimi Kurultayı

15.08.2010
Elif KÖSE